

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Anna Kaipainen

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävät käytännöt kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Fysioterapeutti YAMK

Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

1.12.2020

Tekijä(t) Otsikko	Anna Kaipainen Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävät käytännöt kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa
Sivumäärä Aika	70 sivua + 8 liitettä 1.12.2020
Tutkinto	Fysioterapeutti YAMK
Tutkinto-ohjelma	Kuntoutuksen tutkinto-ohjelma
Ohjaaja(t)	Yliopettaja Salla Sipari Lehtori Nea Vänskä
<p>Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli kehittää tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäviä käytäntöjä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa kuntoutujan osallistumisen vahvistamiseksi. Työn toimintaympäristönä oli Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Metropolia Ammattikorkeakoulun REcoRDI -kehittämishanke. Toimintatutkimuksellisella lähestymistavalla toteutuneessa tutkimuksellisessa kehittämistyössä aineisto kerättiin laadullisin menetelmin kolmessa aineistonkeruun ja kehittämisen vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa aineisto kerättiin kuntoutujilta yksilöllisillä teemahaastattelulla, toisessa vaiheessa kuntoutuksen ammattilaisilta ryhmähaastattelulla ja kolmannessa vaiheessa kehittäjäverkoston jäseniltä kehittäjäryhmän yhteiskehittelyssä. Aineistot analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.</p> <p>Tulosten mukaan tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävissä käytännöissä kuntoutujien osallistuminen tulee huomioida mahdollisimman varhain. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden edistämiseksi tulee toiminnassa huomioida kumppanuussuhteen rakentamiseen, toimintatapoihin sekä toteutukseen liittyviä erityispiirteitä. Toiminnassa tulee purkaa valta-asetelmia, perehdyttää kuntoutujia, luoda ja määrittää yhdessä tavoitteet sekä arvioida niiden edistymistä yhteistoiminnallisesti. Kuntoutujien asiantuntijuuden tunnistaminen ja tunnustaminen sekä osaamisten ja vahvuuksien selvittäminen edistävät kumppanuutta toiminnassa. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudessa osallistujat kehittävät ja sopivat yhdessä tilanteeseen sekä tarpeeseen vastaavat toimintatavat, joissa mahdollistuu jokaiselle mielekäs ja tarkoituksenmukainen osallistuminen. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävät osallistujien välinen avoimuus, kunnioitus, yhdenvertaisuus ja luottamus. Luottamuksellisen ja avoimen suhteen rakentamiseen tarvitaan yhteisöllisyyttä sekä vastavuoroista, dialogista vuorovaikutusta. Monipuolisia, luovia ja osallistavia työskentelytapoja tulee hyödyntää prosessin eri vaiheissa ja digitaaliset ratkaisut tuovat kumppanuuden edistämiseen uudenlaisia mahdollisuuksia. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus vaatii aktiivista rakentamista koko tutkimus- ja kehittämistoiminnan ajan.</p> <p>Tuloksia voidaan hyödyntää luomaan uutta yhteistä ymmärrystä kuntoutujien roolista kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Tuloksina olevat konkreettiset käytännöt toimivat apuna suunniteltaessa tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävää toimintaa.</p>	
Avainsanat	tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus, kuntoutus, soveltava tutkimus- ja kehittämistoiminta, osallistuminen

Author(s) Title	Anna Kaipainen The development of practices to support participatory co-research in applied research and development activities in rehabilitation
Number of Pages Date	70 pages + 8 appendices 1 December 2020
Degree	Master of Healthcare
Degree Programme	Rehabilitation
Instructor(s)	Salla Sipari, Principal Lecturer Nea Vänskä, Senior Lecturer
<p>The purpose of this study was to develop practices to support participatory co-research in applied rehabilitation studies in order to reinforce the participation of the rehabilitees. The study was carried out as a part of the REcoRDI research project which is of Jyväskylä University of Applied Sciences and Metropolia University of Applied Sciences. The study followed an action research approach where the data was collected with qualitative methods during three data collection and development phases. During the first phase, the data was gathered from the rehabilitees with individual theme interviews. During the second phase of the study, the data was gathered from rehabilitation professionals in a group interview. During the third phase, the data was gathered from a co-development project conducted by a group belonging to a development network of professionals. All data was analysed by the qualitative content analysis method.</p> <p>In participatory co-research, the participation of a rehabilitee must be taken in to account as early as possible. Participatory co-research must be based on the formation of a partnership and paying attention to the implementation of practices which requires the demolition of professional dominance, familiarization of the rehabilitees, defining common goals, methods and practices and the evaluation of actions in co-operation. The acknowledgement and recognition of the expertise of the rehabilitees and also making note of the know-how and strengths of the rehabilitees advance the partnership in action.</p> <p>In participatory co-research, the participants develop and agree together on the practices fitting the situation and need, enabling a meaningful and appropriate participation to everyone. Sincerity, respect, equality and trust between the participants contribute to participatory co-research. In order to build a confidential and open relationship a sense of community and reciprocal dialogic interaction are needed. Versatile, creative and participatory work methods must be utilized in different phases of the process, and digitalized solutions bring new possibilities to the promotion of partnership. Participatory co-research is therefore collaboration between the rehabilitees and professionals in all phases of the process, and it requires active construction through-out the participatory co-research process.</p> <p>A new common understanding regarding the roles of the rehabilitees during participatory co-research in applied rehabilitation studies can be built using the results of this study. The tangible practices found in the results are useful while planning the advancement of participatory co-research and co-development.</p>	
Keywords	co-development, co-research, rehabilitation, applied research and development activities, participation

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Kuntoutujan osallistuminen kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa	3
2.1	Kuntoutuksen soveltava tutkimus- ja kehittämistoiminta	3
2.2	Kuntoutujan osallistumisen vahvistaminen kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa	5
3	Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävä käytäntö	8
3.1	Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa	8
3.2	Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden edistäminen	9
4	Tutkimuksellisen kehittämistyön toimintaympäristö	13
5	Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoitus, tavoite, kehittämistehtävät ja tuotos	14
6	Menetelmälliset ratkaisut	14
6.1	Tutkimuksellinen lähestymistapa	15
6.2	Tiedontuottajien valinta ja kuvaus	16
6.3	Aineiston kerääminen	19
6.4	Aineiston analysointi	23
6.5	Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen	25
7	Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävät käytännöt kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa	26
7.1	Kuntoutujien näkemys nykyisistä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäväistä käytännöistä	26
7.2	Kuntoutujien näkemys tulevaisuuden tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäväistä käytännöistä	33
7.3	Kuntoutuksen ammattilaisten näkemys nykyisistä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäväistä käytännöistä	36
7.4	Kuntoutuksen ammattilaisten näkemys tulevaisuuden tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäväistä käytännöistä	40
7.5	Kuntoutujan osallistumista vahvistavia tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden keskeisimpiä ydintekijöitä	43
8	Kuvaus tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäväistä käytännöistä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa	46

9	Pohdinta	49
9.1	Tulosten tarkastelu	50
9.2	Kehittämistyön etenemisen ja menetelmällisten ratkaisujen arviointi	56
9.3	Eettiset kysymykset	60
9.4	Tutkimuksellisen kehittämistyön hyödynnettävyys ja jatkokehittäminen	62
	Lähteet	64
	Liitteet	
	Liite 1. Tutkimushenkilötiedote kuntoutujille	
	Liite 2. Tutkimushenkilötiedote kuntoutuksen ammattilaisille	
	Liite 3. Kutsu ja tutkimushenkilötiedote kehittäjäverkostolle	
	Liite 4. Suostumusasiakirja	
	Liite 5. Teemahaastattelun runko	
	Liite 6. Synteesikuvio haastatteluiden johdantona	
	Liite 7. Esimerkki yhteiskehittelyn Google Jamboard -alustasta	
	Liite 8. Esimerkki aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä	

1 Johdanto

”Kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen”

(Suomen perustuslaki 1999/731, 2 §)

Elämme ajanjaksoa, jossa käynnissä on koko palvelujärjestelmää muuttava sote- ja aluehallintouudistus. Uudistuksen tarkoituksena on ihmisten perusoikeuksien ja palvelujen yhdenvertaisuuden turvaaminen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019.) Väestö ikäännyy, yhteiskunta teknologisoituu, monikulttuurisuus kasvaa ja työelämä muuttuu. Poliittiset päätökset, yhteiskunnan taloudellinen tilanne ja muut muutokset heijastuvat väistämättä myös kuntoutumista tukevaan toimintaan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019; Kähäri-Wiik & Niemi & Rantanen 2008: 214.) Nämä kaikki muutokset tuovat sekä haasteita että mahdollisuuksia kuntoutustoiminnan kehittämiseen. Kuntoutustoiminnan laajentuksessa sekä muuttuessa, kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnan (T&K-toiminnan) tarpeet kasvavat. Tulevaisuudessa tarvitaan tietoa, jonka avulla voidaan kehittää kuntoutuksen hyviä nykykäytäntöjä edelleen sekä tuottaa uusia ja toimivia kuntoutuskäytäntöjä. (Sipari & Mäkinen 2012: 11.)

Vuoden 2003 kuntoutusselonteossa huomattiin, että eri kuntoutusmuotojen tehokkuutta, kuntoutusjärjestelmän toimivuutta sekä taloudellisia vaikutuksia koskevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa täytyy lisätä (Kuntoutuksen tutkimuksen kehittämisohjelma 2003: 15). Jotta toiminta olisi tuloksellista, vaatii se palvelunkäyttäjien sekä ammattilaisten yhteistyötä, joten yhteistyön rakentaminen toimijoiden välillä on perusteltua (Engeström 2006: 16). Yhteistyön vahvistaminen sidosryhmien kanssa on lupaava tapa parantaa tutkimus- ja kehittämistoiminnantulosten täytäntöönpanoa niin politiikassa kuin käytännön osa-alueilla. Yhteistyötä ja kumppanuuksia tarvitaan, jotta voidaan taata palvelunkäyttäjille mahdollisimman tehokkaat ja sujuvat kuntoutuspalvelut. (Kuntoutuksen tutkimuksen kehittämisohjelma 2003: 16.) Kuntoutuksen soveltavan T&K-toiminnan uudistamiseksi, tulevaisuuteen katsoen, tarvitaan rohkeutta miettiä kokonaisuutta uudella tavalla niin järjestelmän kuin uudenlaisten toimintatapojen näkökulmasta (Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset kuntoutusjärjestelmän uudistamiseksi 2017: 77).

Nykyään kuntoutujat nähdään kumppaneina, joiden kanssa tavoitteet ja kuntoutusprosessi muodostetaan yhdessä ammattilaisen kanssa (Mäkinen 2014: 13; Järvikoski & Martin & Kippola-Pääkkönen & Härkäpää 2017: 63). Kuten uuden paradigman mukaisesti kuntoutuksessa, myös kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa on tärkeää vahvistaa kuntoutujien osallistumista ja asiantuntijuutta tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden avulla (Järvikoski ym. 2017: 78; Sipari & Mäkinen 2012: 11). Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudessa palveluiden käyttäjät eivät ole pelkästään toiminnan kohteita vaan aktiivisesti osallistuvia tasavertaisia kumppaneita ammattilaisten kanssa (Harra & Sipari & Mäkinen 2017: 145). Näiden kumppanuuksien tarkoituksena on siirtää tutkimus- ja kehittämisparadigma sellaisesta, jossa tutkijat ja ammattilaiset ovat ainoita asiantuntijoita, kohti jaettua asiantuntijuutta. Näin ollen ammattilaiset ja kuntoutujat osallistuvat yhteistoiminnassa tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä soveltavat asiantuntemustaan, tietämystään ja taitojaan. (Järvikoski ym. 2017: 67–68.)

Kuntoutujien tarpeet pystytään huomioimaan tehokkaammin, kun he itse palvelujärjestelmän käyttäjinä ovat mukana kehittämässä toimintaa. Heidän avullaan pystytään vastaamaan paremmin tarpeeseen ja toiminnassa on mahdollista saada sellaista tietoa, joka ammattilaisilta saattaa jäädä huomioimatta. (Järvikoski ym. 2017: 68; Harra ym. 2017: 152; Hoekstra ym. 2020; Brett ym. 2012.) Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus toiminnan myötä ammattilaisten tietoisuus tutkimus- ja kehittämistyön aiheesta lisääntyy, ja kuntoutujien avulla he saavat siitä paremman käsityksen. Kuntoutujat taas saavat entistä enemmän tietoa heidän kannaltaan tärkeistä asioista. Kuntoutujat ovat kokeneet, että osallistuminen ei ole pelkästään lisännyt heidän vaikutusmahdollisuuksiaan vaan myös luottamus ammattilaisiin on kasvanut ja heidän sosiaalinen verkostonsa on laajentunut. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus toiminta lisää myös kuntoutujien tunnetta tulla arvostetuksi. (Hoekstra ym. 2020.)

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden avulla voidaan siis ratkoa tämän hetken ongelmia kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa sekä kehittää moninäkökulmaisempia ratkaisuja tulevaisuutta ajatellen. Sen avulla on mahdollista tunnistaa ja hyödyntää kuntoutujien korvaamattomia näkökulmia tutkittavasta tai kehitettävästä asiasta, aiheesta tai ilmiöstä. (Thornton & Edwards & Elwyn 2003: 195.) Yhteistyön avulla pystytään lisäämään jokaisen mahdollisuuksia olla hyödyksi sekä viestiä tarpeistaan kuntoutuksen edistämiseksi. Toiminnassa on tärkeää osallistua yhdessä niin suunnitte-

luun kuin tiedon tuottamiseenkin (Demos Helsinki 2015: 47). Tehokas kuntoutujien osallistaminen voi johtaa kaikin tavoin parempaan sekä tuloksellisempaan kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan. (Hoekstra ym. 2020).

Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli kehittää tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävää käytäntöä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Tavoitteena oli kuntoutujan osallistumisen vahvistaminen kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa.

2 Kuntoutujan osallistuminen kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa

Kallionpää, Kähkönen ja Leskelä (2019) ovat tehneet kuntoutuksen toimiala- ja tulevaisuus selvityksen. Kuntoutuksen tarve kasvaa tulevaisuudessa jo pelkästään väestön ikääntyessä ja on todennäköistä, että kuntoutusmenot jatkavat kasvuaan vähintäänkin 4 % vuosittaista kasvuvauhtia. Toimintaympäristön muutos ja kasvava palvelutarve mahdollistavat kuntoutuspalveluiden aktiivisen kehittämisen. Kuntoutuspalvelualan uudet mahdollisuudet liittyvät esimerkiksi kuntoutujien osallistumisen vahvistamiseen. (Kallionpää & Kähkönen & Leskelä 2019: 27–28.) Soveltavan T&K-toiminnan tarkoituksena on kehittää ja innovoida perustutkimusten tuloksia hyödyntäen, ja siten voidaan tehokkaasti etsiä ratkaisuja erilaisiin tarpeisiin sekä vastata tulevaisuuden tarpeisiin (Kuntoutuksen tutkimuksen kehittämisohjelma 2003: 28,37).

2.1 Kuntoutuksen soveltava tutkimus- ja kehittämistoiminta

Kuntoutuksen T&K-toiminta on yhteydessä vastavuoroisesti niin kuntoutuksen muotoihin kuin sisältöihin sekä niiden muutoksiin. Toiminnan avulla pystytään löytämään uusia trendejä, jotka kehittyvät kuntoutuksen kentällä sekä kyetään arvioimaan niiden toimivuutta ja tuloksellisuutta. (Poutiainen 2019: 3.) Tutkimus- ja kehittämistoiminta lähtee liikkeelle kehittämistarpeiden tunnistamisesta ja se toteutetaan usein jonkin muutostarpeen pohjalta (Salonen & Eloranta & Hautala & Kinon 2017: 56). Parhaimmillaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan avulla pystytäänkin muuttamaan kuntoutuksen toteutusta paremmaksi (Poutiainen 2019: 3).

Tutkiminen ja kehittäminen ovat läheisesti yhteydessä toisiinsa, ja uusi tieto syntyy usein sovellusyhteyksissä (Uusitalo 2020). T&K-toimintaan yhdistetään perustutkimus, soveltava tutkimus sekä kehittämistyö. Se on järjestelmällistä toimintaa, jonka avulla tieto lisääntyy ja tietoa käytetään uusien sovellusten löytymiseksi. (Anttila 1996.) Soveltavasta tutkimuksesta on löydettävissä tietynlaisia tunnuspiirteitä ja ominaisuuksia (taulukko 1).

Taulukko 1. Soveltavan tutkimuksen tunnuspiirteitä ja ominaisuuksia (Baimyrzaeva 2018: 9 mukailen).

Tarkoitus	Ratkaisujen löytäminen sovellusten avulla. Tavoitteena on luoda vastauksia tiettyihin kysymyksiin tarjoamalla ratkaisuja määriteltyyn ongelmaan.
Aloite	Toiminta alkaa jonkin tietotarpeen perusteella, jolla pyritään ratkaisemaan tietty tarve ja tarjoamaan innovatiivisia ratkaisuja yksilöön, ryhmään tai yhteiskuntaan vaikuttaviin kysymyksiin.
Rahoitus	Nykyään ei voida erotella enää perustutkimuksesta rahoittajan perusteella, koska molemmissa samoja rahoittajia (esimerkiksi valtio).
Tutkimuksen tekijä	Ihannetapauksessa tekijänä pitäisi olla tutkimusryhmä, joka koostuu varsinaisista ja täydentävistä asiantuntijoista.
Tutkimusasetelma	Tutkimusta, joka tapahtuu jokapäiväisissä yhteyksissä. Soveltava tutkimus on yleensä upotettu sen luonnolliseen ympäristöön, jossa tarve tai haaste esiintyy. Tutkijat pääsevät näin käsittelemään olennaisinta ja ajantasaisinta tietoa, mukaan lukien keskeiset asiayhteyteen liittyvät tekijät.
Tutkimusmenetelmät	Yleensä käyttää useiden eri lähteistä kerättävien tietojen yhdistelmämenetelmiä. Tutkimusmenetelmissä käytetään usein empiirisiä menetelmiä käytännön tarpeiden ratkaisemiseksi.
Arviointi ja julkaisu	Laatua mitataan yleisesti pätevyys- ja luotettavuuskriteerien perusteella mukaan lukien vaikuttavuus, käyttökelpoisuus ja tarkoituksenmukaisuus. Tekijä päättää työn julkistamisesta, ja siitä miten tietoa käytetään.

Soveltavan tutkimuksen keskiössä on ratkaisujen löytäminen, ja se on usein toimintalähtöistä. Se voi olla esimerkiksi malleihin, prosesseihin tai innovaatiotoimintaan liittyvää sekä sitä käytetään erityisesti kuntoutuja-/potilas-/asiakaslähtöisiin tarpeisiin. Soveltavassa tutkimustoiminnassa sovelletaan usein perustutkimuksessa löytyneitä tietoja ja

teorioita. Toimintana ne ovat siis toisiaan täydentäviä. (Baimyrzaeva 2018: 8–9; Anttila 1996.)

Perustutkimuksessa sekä soveltavassa tutkimuksessa käytetään osittain samoja menetelmiä. Soveltavaa tutkimusta kuvataan syklisenä prosessina, jossa tutkimusprosessin vaiheet ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. (Anttila 1996.) Soveltavassa tutkimuksessa myös tutkimussuunnitelma ja protokolla ovat usein joustavampia. Metodologiseen läpinäkyvyyteen tulee kiinnittää huomiota siten, että tutkimuksen eri vaiheet kuvataan ja perustellaan lähtökohdiltaan, periaatteiltaan, menetelmiltään ja kuvataan millaisilla yleistyksillä, tutkimus on syntynyt. Myös luotettavuus näkökulma tulee huomioida. (Miettinen & Tuunainen 2010.) Soveltavassa tutkimuksessa voidaan arvioida lisäksi vaikuttavuutta, käyttökelpoisuutta (soveltuvuutta) ja tarkoituksenmukaisuutta. Soveltavan tutkimuksen tunnuspiirteitä ja ominaisuuksia voidaan hyödyntää myös soveltavassa kehittämistoiminnassa. (Baimyrzaeva 2018: 12.)

Kuntoutuksen soveltava tutkimus- ja kehittämistoiminta siis tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää suoraan kuntoutuksen käytäntöihin. Sen avulla voidaan tutkia ja kehittää esimerkiksi kuntoutusteknologian käytettävyyttä, kuntoutusmenetelmien vaikuttavuutta tai toimintaympäristön merkitystä. Tiedon avulla voidaan lisätä kustannus- tai yhteiskunnallistavaikututtavuutta. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rooli korostuu tulevaisuuden kuntoutuksessa. On tärkeää tuottaa toimivaa kuntoutusta, ja laadukkaan kuntoutuksen soveltavan T&K-toiminnan avulla pystytään varmistamaan toimivan kuntoutuksen kannattavuus. Saadun tiedon avulla pystytään esimerkiksi vaikuttamaan näyttöön perustuen kuntoutuksen toimenpiteisiin, josta on hyötyä kaikille kuntoutujille tulevaisuudessakin. (Kuntoutuksen tutkimuksen kehittämisojelma 2003: 28,37.)

2.2 Kuntoutujan osallistumisen vahvistaminen kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa

Maailman terveysjärjestön Alma Atanin julistus vuodelta 1978 näyttää olevan yksi ensimmäisistä kansainvälisistä poliittisista asiakirjoista, joissa todetaan nimenomaisesti, että ihmisillä on oikeus ja velvollisuus osallistua erikseen ja yhdessä terveydenhuoltonsa suunnitteluun ja toteutukseen (World Health Organization 1978). Kansalaisten ottaminen mukaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan sosiaali- ja terveyspolitiikassa on kansainvälisesti tunnistettu sekä kansalaisten osallistumista on pyritty lisäämään erilaisten järjestöiden, hankkeiden, ohjelmien ja aloitteiden keinoin. Esimerkiksi INVOLVE, United States Patient Centered Outcomes Research Institute (PCORI) ja National Institute for Health

Research (NIHR) rahoittavat ja kehittävät kansalaisten osallistumiseen perustuvaa tutkimustoimintaa.

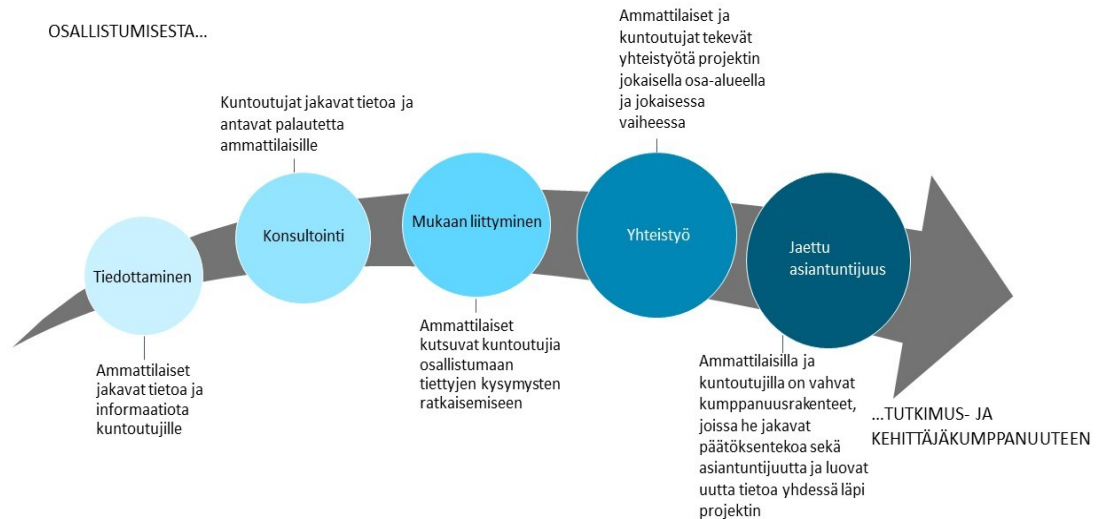
Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja (2003) mukaan korostetaan kolmea kattavaa periaatetta kuntoutuksen tutkimuksessa, ja yksi niistä on kuntoutujanäkökulma. Kuntoutuksen tutkimuksen kaikilla osa-alueilla tarvitaan aidon asiakasnäkökulman nostamista ammattilaisnäkökulman rinnalle. Tämä tarkoittaa kuntoutujien aseman muutosta tutkimuskohteesta osallistujaksi ja kuntoutujien aktiivista osallisuutta tutkimuksen suunnittelussa ja sen tulosten tulkinnassa. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja: 2003.) Suomessa esimerkiksi HUS Helsingin yliopistollinen sairaala on vahvistanut asiakkaiden osallisuutta tutkimusraatien avulla. Tutkimusraatien avulla tieteellisissä tutkimuksissa hyödynnetään potilaiden, heidän läheistensä ja muiden tutkimus- ja kehittämistoiminnasta kiinnostuneiden näkemyksiä sekä kokemuksia. (HUS 2020.)

INVOLVE (2012) määrittelee kuntoutujien osallistumisen T&K-toiminnassa toiminnaksi, jonka sidosryhmät tekevät yhdessä (with) tai joka tehdään sidosryhmien toimesta (by). Lähestymistavoissa on monia erilaisia tapoja osallistaa kuntoutujat mukaan tutkimuksen eri vaiheisiin. Ammattilainen voi esimerkiksi työskennellä yhden tai useamman kuntoutujan kanssa yhteistyökumppaneina koko tutkimusprojektin ajan. Ammattilaiset voivat konsultoida laajempaa ryhmää tutkimuksen tiettyihin vaiheisiin liittyen tai kuntoutujat voivat johtaa yhden tutkimus- ja kehittämistyön vaiheen. Kuntoutujien osallistaminen voi siis olla hyvin moninaista ja osallistumisen tavat voivat vaihdella paljon. (INVOLVE 2012.)

Renedon ja Marstonin (2011) tutkimuksen mukaan kuntoutujan osallistuminen kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan merkitsee kuntoutujalle osallistumista eliitin/yläluokan kanssa tapahtuvaan vuorovaikutukseen. Osallistujien on kehitettävä uusi asema sosiaalisina toimijoina ja osallistuttava uusiin ajattelutapoihin ja ympäristönormeihin. Toisin sanoen kuntoutujien on oltava, mitä ammattilaiset odottavat heidän olevan. (Renedo & Marston 2011.) Kumppanuudessa on kuitenkin tärkeää, että ammattilaiset ja kuntoutujat ovat vuorovaikutuksessa sekä toiminnassa yhdenvertaisia ja kunnioittavat toistensa asiantuntijuutta ja osaamista (vrt. Harra ym. 2017).

Usein kuntoutujien osallistuminen kuntoutuksen soveltavaan T&K-toimintaan on toteutunut kyselyihin vastaamalla tai erilaisten haastatteluiden keinoin (informanttina toimiminen). Nykyään kuntoutujille on pyritty luomaan monipuolisempia ja osallistavampi

tapoja osallistua kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Yksi näistä tavoista on tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus. (Järvikoski ym. 2017: 68; Harra ym. 2017: 152) Kuviossa 1 on esitetty jatkumo osallistumisesta kohti tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta sekä kuvattu niitä elementtejä, joita tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuteen kuuluu.

Kuvio 1. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden kuvaus. Osallistumisesta kohti tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta (National Institute of Health 2011 mukailen).

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudessa niin ammatillaiset kuin kuntoutajat jakavat tietoa ja antavat palautetta toisilleen. Toiminnassa näkyy vahvasti yhteistyö ja asiantuntijuuden jakaminen. Uutta tietoa luodaan siis yhdessä läpi toiminnan ja kumppanit jakavat näkökulmiaan, kokemuksiaan ja ajatuksiaan sekä antavat palautetta tutkimus- ja kehittämisaiheesta. Yhteistyö ja jaettu asiantuntijuus heijastavat jatkuvaa kaksisuuntaista tiedonkulkua, päätöksentekovaltaa ja jaettua johtajuutta prosessin vaiheissa. (National Institute of Health 2011.)

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudessa määritellään yhteinen tarve ja tavoite yhteistyölle sekä sen toteuttamiselle. Toiminnassa on tärkeää osallistujien keskinäinen kunnioittaminen, tasavertaisuus, sitoutuminen ja jokaisen osaamisen arvostaminen. (National Institute of Health 2011.) Kumppanuuden tulee olla pitkäjänteistä yhteistyötä, joka perustuu

luottamukseen ja kumppanuuden rakentamiseen. Se on myös yhdessä etsimistä ja ymmärryksen hakemista kumppanuutta edellyttävään toimintaan, josta kaikki hyötyvät. (Hyväri 2016: 107–123; Maijanen & Haikara 2014: 18.)

3 Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävä käytäntö

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävät hyvät käytännöt. Hyvällä käytännöllä tarkoitetaan prosessia, joka yhdistää kuntoutujien ja ammattilaisten osaamisen, kulttuurin ja yhteistyötarpeen. Jokainen tuo toimintaan omat uskomuksensa, valintansa, mielipiteensä sekä pätevyytensä, ja käytännöt luodaan vuorovaikutuksessa käytännön toiminnassa. Hyvän käytännön täsmennyksessä tulee huomioida myös konteksti, kokemukset, arvot sekä historiallinen kehitys. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävissä käytännöissä tulee huomioida myös kuntoutujan näkökulma sekä heidän kokemuksellinen tietonsa. Edistävä käytäntö sisältää siis toimintatapoja, toteutukseen liittyviä asioita sekä arvoja, asenteita ja perinteitä. (Sackett & Rosenberg & Gray & Haynes & Richardson 1996: 71–72.) Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävissä käytännöissä laaditaan puitteet toiminnalle, jonka jälkeen käytännön sisältöä ja toteutusta on mahdollista soveltaa sekä kehittää käytännön toiminnassa (Launiainen & Sipari 2011: 23).

3.1 Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa

Kuntoutujien osallistumisella kumppaneina tutkimus- ja kehittämistoimintaan on huomattu olevan monia positiivisia vaikutuksia (Hickey 2020). Heidän avullaan pystytään esimerkiksi tunnistamaan laajemmin sekä tehokkaammin tarpeeseen vastaavia tutkimus- ja kehittämisasihteita. Kuntoutujat voivat ehdottaa ideoita uusille T&K-aiheille ja he voivat auttaa selkeyttämään niitä. Kuntoutujien osallistumisella voidaan varmistaa, että tutkimus- ja kehittämistyö keskittyy nimenomaan kuntoutujien etuihin ja huolenaiheisiin, ja näin rahaa sekä resursseja käytetään tehokkaasti sekä käytännön toteutus ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan hyöty yhdistyvät tehokkaammin. (Boaz & Hanney & Borst & O’Shea & Kok 2018; Cossar & Neil 2015.)

Asiakaslähtöisyys on Kasevan (2011) mukaan jaettu neljään eri asteeseen, jossa korkeimmalla asteella asiakkaan roolia kuvataan kumppanuutena (Kaseva 2011: 41–42).

Hyväri (2016) määrittelee kumppanuuden yleisesti ottaen kahden tai useamman autonomisen toimijan väliseksi pitkäjänteiseksi yhteistyöksi, jonka perustana on keskinäinen luottamus (Hyväri 2016: 107–123).

Kumppanuus kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa on käsitteenä Suomessa vielä suhteellisen uusi. Käsitteen juuret juontavat Unescon (1986) määrittämälle yhdessä työskentelylle. Siinä jokaisella osapuolella on tärkeää tietoa, yhteistyö on vastavuoroista sekä molemminpuolisesti kunnioittavaa. Tämän lisäksi tavoitteet on määritelty yhdessä. (Mittler ym. 1986.) Siparin ja Mäkisen (2014) mukaan kehittäjäkumppanuudessa on tarkoituksena kehittää yhdessä toimimisen kulttuuria, joka sallii kuntoutujien kokonaisvaltaisen osallistumisen elämäntilanteidensa kehittämiseen yhdessä ammattilaisen kanssa (Sipari & Mäkinen 2014: 166–168).

Kansainvälisesti on useita erilaisia termejä ja määritelmiä, joita käytetään kuvaamaan erityyppisiä tutkimuskumppanuuden lähestymistapoja. Esimerkiksi yhteisöpohjainen osallistava tutkimus (CBPR - Community-based participatory research), osallistuva tutkimus (PR - Participatory research), potilaiden ja yleisön osallistuminen (PPI - patient and public involvement) sekä osallistuva toimintatutkimus (PAR - Participatory action research). (Hoekstra ym. 2020.) Näille kaikille on kuitenkin yhteistä, että tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus on toimintaa, joka antaa kuntoutujalle mahdollisuuden vaikuttaa tutkimuskysymyksiin, kehittämistehtäviin sekä koko prosessiin (Staley 2015). Kuntoutajat voivat tehdä yhteistyötä ammattilaisten kanssa prosessin suunnitteluvaiheessa, toteutusvaiheessa ja tulosten julkistamisessa mukaan lukien antaa neuvoja potilastiedotteiden, tutkimus- ja kehittämismateriaalien kirjoittamiseen sekä julkaisemiseen. Tutkimus- ja kehittämistoimintaan osallistuvat kuntoutajat voivat olla lapsia, heidän vanhempiaan, aikuisia kuntoutujia tai kuntoutujien läheisiä. Osallistumisessa ei ole väliä iällä, diagnoosilla tai toimintakyvyllä. Olennaista on, että heillä on kokemusta, näkemyksiä tai ajatuksia tutkimus- ja kehittämisaiheeseen liittyen. (Lehtonen & Vänskä & Sipari & Harra & Helenius 2020.)

3.2 Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden edistäminen

Kuntoutujien osallistuminen koko prosessin ajan aina suunnitteluvaiheesta tulosten esittämiseen uskotaan parantavan T&K-toiminnan ja tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus prosessin laatua. Kun kuntoutajat ovat mukana koko prosessin ajan, voidaan tehokkaammin

kehittää heidän ehdotuksiaan, ja näin vastata paremmin kuntoutujien tarpeisiin. (Camden ym. 2015; Boaz ym. 2018; Ketelaar & Smits & Meeteren & Klem & Alsem 2020.)

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus on ammattilaisten ja kuntoutujien yhteistoimintaa. Huomioitavaa on, että kuntoutujien ja ammattilaisten välillä on usein valtaeroja. Tämä pätee etenkin silloin, kun keskitytään ryhmiin, joita pidetään syrjäytyneinä tai joita harvoin kuullaan. Valtaerojen purkaminen edistää tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta. (Hickey & Chambers, 2019.) Kuntoutujien osallistumista ja tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta voidaan edistää myös sillä, että tehtäväkuvat sekä roolit toiminnassa on selkeästi määritelty yhdessä. Kuntoutujien tulee tietää mikä heidän roolinsa toiminnassa on sekä mitä ammattilaiset heiltä odottavat ja haluavat. (Camden ym. 2015; White & Suchowierska & Campbell 2004.) Kuntoutujien yksilöllisiä toiveita, tarpeita ja osallistumismahdollisuuksia tulisi myös toiminnassa selvittää kumppanuuden edistämiseksi (Ketelaar ym. 2020).

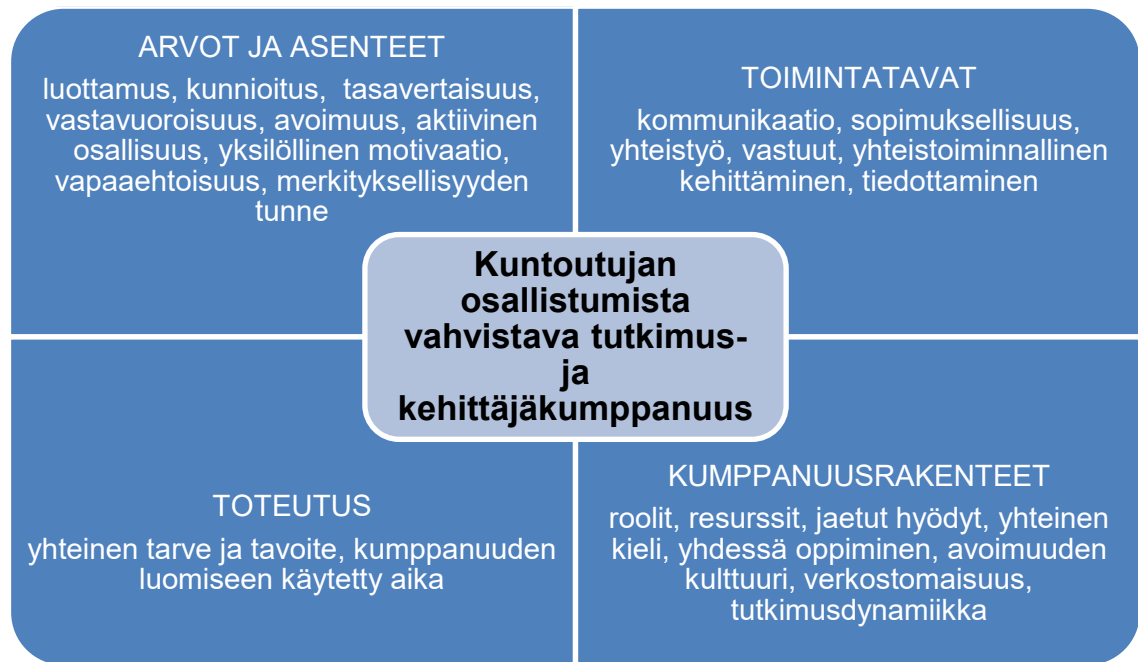
Whittingtonin (2019) tutkimuksessa osallistujia rohkaistiin ja tuettiin esittämään kysymyksiä toisilleen sekä ammattilaisille, ja johtamaan sekä ohjaamaan keskusteluja. Tämä erosi perinteisestä tutkimusdynamikasta, ja se osallistujien mukaan lisäsi kumppanuutta sekä edisti kuntoutujien osallistumista. Tämän mukaan voidaan nähdä, että perinteisen tutkimusdynamikan hajottaminen edistää kuntoutujien osallistumista. (Whittington 2019.) Kumppanuutta voidaan edistää myös lisäämällä kuntoutujien tutkimus- ja kehittämisosaamista esimerkiksi kouluttamisen ja perehdytyksen keinoin (Renedo & Marston 2011; Gonzales ym. 2020).

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus vaatii vuorovaikutusta sekä avointa kommunikaatiota toimijoiden välillä. Kuntoutujien osallistumista vahvistaa, kun vuorovaikutus on vastavuoroista, avointa ja luottamuksellista. (Hoekstra ym. 2020.) Vaikeiden termien ja ammattisanaston käyttäminen hankaloittaa kuntoutujien osallistumista, joten kielen tulisi olla yhteistä ja ymmärrettävää (Camden ym. 2015; White & Suchowierska & Campbell 2004). Ammattilaiset voivat auttaa kannustamalla kuntoutujia osallistumaan toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Menestyksekkäs kuntoutujien osallistumista vahvistava tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus edellyttää, että toimijat ymmärtävät prosessin sekä sen tavoitteet. Kumppanuuslähtöisessä tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tyypillisesti kehittämis- tai tutkimuskohde sekä tavoitteet määritellään yhdessä ja toiminnassa vaaditaan niin kuntoutujilta kuin ammattilaisilta sitoutumista, avoimuutta ja joustavuutta. (Goodman & Thompson 2017.) Tämä tarkoittaa myös sitä, että ammattilaisten ja kun-

toutujien tulisi ymmärtää tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden käsitettä ja periaatteita kokonaisuudessaan. Ammattilaisten tuen ja ohjauksen sekä yhteistoiminnan avulla voidaan saada kuntoutujat vakuuttumaan siitä, että kaikkien osallistujien yhteistyöllä ja jokaisen aktiivisella osallistumisella voidaan saavuttaa yhteiset tavoitteet. (Hoekstra ym. 2020.) Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistää, kun toiminnassa käytetään yhteistoiminnallisia kehittämis- ja työskentelytapoja (Gonzales ym. 2020).

Kumppanuutta edistää se, että kuntoutujat ymmärretään asiantuntijoiksi ja aktiivisiksi toimijoiksi toiminnassa sekä myös päätöstentekotilanteissa. Kokemus osallistumisesta muodostuu mahdollisuudesta vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon. Kuntoutujien ja ammattilaisten olisikin tärkeää jakaa toiminnassa valtaa ja vastuuta. (Alanko & Karhula & Piirainen & Kröger & Nikander 2017: 6.) On myös huomattu, että viestintä, vallanjako ja resurssit vaikuttavat kuntoutujien osallistumiseen ja kumppanuussuhteen rakentamiseen. Tutkimusten ja katsausten mukaan kumppanuuden luomiseen tarvitaan aikaa ja resursseja. (Camden ym. 2015; Brett ym. 2012; Hoekstra ym. 2020.)

Graham, Grewald ja Lewis (2007) tarkastelivat etiikan näkökulmista haastateltavien kokemuksia tutkimuksiin osallistumisesta. Tutkimuksen tulosten mukaan syitä tutkimukseen osallistumiseen olivat mahdollisuus vaikuttaa tutkimuksen kautta, tilaisuus tehdä jotain erilaista ja uutta, sekä kertoa tavallisen ihmisen näkemys tutkittavasta asiasta. Kokeettiin myös, että tutkimusaihe täytyi olla tärkeä ja sellainen, josta itsellä on kokemusta. Jotkut olivat sitä mieltä, että kansalaisvelvoite pakotti heidät osallistumaan. Kuntoutujat kokivat, että kumppanuutta edisti se, että ammattilaiset olivat toiminnassa puolueettomia, eivätkä millään tavalla arvioineet tai väheksyneet kuntoutujien kokemuksia ja mielipiteitä. (Graham & Grewald & Lewis 2007.) Kuviossa 2 on havainnollistettu tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden määritelmistä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden piirteitä sekä edellytyksiä.

Kuvio 2. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden piirteet ja edellytykset sekä edistävät tekijät (Goodman & Thompson 2017; Maijanen & Haikara 2014: 18; National Institute of Health 2011; Mäkinen 2014: 13; Hyväri 2016: 107–123; Järvensivu 2012: 17; Whittington 2019; Jalava 2018; Renedo ym. 2011; Hickey & Chambers, 2019; Gonzales, ym. 2020; Hoekstra ym. 2020; White ym. 2004; Brett ym. 2012; Alanko ym. 2017:6; Camden ym. 2015; Graham ym 2007; Boaz ym. 2018; Ketelaar ym. 2020; Lehtonen ym. 2020).

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuteen pohjautuvassa T&K-toiminnassa esiintyy ominaisia arvoja ja asenteita, tietynlaisia toimintatapoja sekä toteutukseen ja kumppanuusrakenteisiin liittyviä ominaisuuksia. Kumppanuuteen liittyy muun muassa kuntoutujien ja ammattilaisten välille rakentuvaa luottamusta, kunnioitusta, tasavertaisuutta ja avoimuutta, jotta kuntoutujien osallistuminen vahvistuu. Toiminnassa määritellään tavoitteet ja tavoitteiden asettelussa on tärkeää, että ne luodaan yhdessä. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden luominen vaatii myös aina aikaa ja resursseja. Prosessiin liittyy myös erityisiä kumppanuussuhteen luomiseen liittyviä rakenteita. Näitä asioita ovat esimerkiksi rooleista sopiminen yhdessä sekä yhteiseen oppimiseen ja dynamiikkaan liittyvät asiat. Nämä kaikki elementit ja niiden huomioiminen toiminnassa luovat kuntoutujan osallistumista vahvistavan tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden kuntoutuksen soveltavassa T&K-toiminnassa. (Goodman & Thompson 2017; Maijanen & Haikara 2014: 18; National Institute of Health 2011; Mäkinen 2014: 13; Hyväri 2016: 107–123; Järvensivu 2012: 17; Whittington 2019; Jalava 2018; Renedo ym. 2011; Hickey & Chambers, 2019; Gonzales,

ym. 2020; Hoekstra ym. 2020; White ym. 2004; Brett ym. 2012; Alanko ym. 2017:6; Camden ym. 2015; Graham ym. 2007; Boaz ym. 2018; Ketelaar ym. 2020; Lehtonen ym. 2020.)

4 Tutkimuksellisen kehittämistyön toimintaympäristö

Jyväskylän ammattikorkeakoulu ja Metropolia Ammattikorkeakoulu käynnistivät vuonna 2019 monialaisen kuntoutuksen kehittämishankkeen (REcoRDI - Platform ecosystem for strengthening of RDI activities in multidisciplinary rehabilitation). Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman hankkeen tarkoituksena on kehittää kuntoutuksen soveltavaa TKI-toimintaa, sekä vahvistaa osaamista ja verkostoitumista kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa ihmisten toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

REcoRDI -hankkeessa selvitetään kyselyiden, fokusryhmähaastatteluiden ja työpajojen avulla tämänhetkisiä tietoaukkoja ja tulevaisuuden tarpeita kuntoutuksen tutkimuksessa. Näitä tuloksia apuna käyttäen yhteiskehitetään kuntoutuksen soveltavan tutkimukseen suuntalinjat ja kuvataan ne konkreettiseksi tiekartaksi. Hankkeen toteutusvuodet ovat 2019–2022. Metropoliaassa kuntoutuksen koulutuksen ja TK-toiminnan painopisteitä ovat olleet asiakaslähtöinen kuntoutus, osallistumista mahdollistava kuntoutuminen arjessa ja yhteiskehittely älykkäissä kuntoutuskäytännöissä. REcoRDI-hankkeessa nämä on yhdistetty osallistuvan tutkimuskumppanuuden teemaksi. (REcoRDI -kehittämishanke 2019.) Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksia tullaan hyödyntämään REcoRDI -hankkeessa.

5 Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoitus, tavoite, kehittämistehtävät ja tuotos

Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli kehittää tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävää käytäntöä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Tavoitteena oli kuntoutujan osallistumisen vahvistaminen kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa.

1. Selvittää, tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäviä käytäntöjä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa kuntoutujien osallistumisen vahvistamiseksi kuntoutujien näkökulmasta
 - a. olemassa olevat edistävät käytännöt
 - b. tulevaisuudessa tarvittavat edistävät käytännöt
2. Selvittää, tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäviä käytäntöjä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa kuntoutujien osallistumisen vahvistamiseksi ammattilaisten näkökulmasta
 - a. olemassa olevat edistävät käytännöt
 - b. tulevaisuudessa tarvittavat edistävät käytännöt
3. Kuvata kuntoutujan osallistumista vahvistavia tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden ydintekijöitä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tutkimus- ja kehittäjäasiantuntijoiden näkökulmasta.

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tuotoksena oli kuvaus tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävästä käytännöstä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa kuntoutujan osallistumisen vahvistamiseksi.

6 Menetelmälliset ratkaisut

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä käytettiin toimintatutkimuksellista strategiaa ja aineisto kerättiin laadullisia menetelmiä käyttäen (Mäntylä 2007: 41.). Tiedontuottajina

toimivat kuntoutujat ja kuntoutuksen ammattilaiset, joilla oli kokemusta tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudesta sekä henkilöitä, jotka toimivat hankkeissa tai olivat kiinnostuneita kuntoutuksen soveltavasta tutkimus- ja kehittämistoiminnasta.

6.1 Tutkimuksellinen lähestymistapa

Tutkimuksellisen kehittämistyön tavoitteiden ja kehittämistehtävien vuoksi tutkimukselliseksi lähestymistavaksi valikoitui toimintatutkimus. Toimintatutkimuksellinen lähestymistapa sopi siitä syystä, että tutkimuksellisen kehittämistyön kehittämistehtävät liittyvät oleellisesti tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden ja uusien toimintatapojen kehittämiseen, johon tiedontuottajina osallistuivat kuntoutujat, kuntoutuksen ammattilaiset sekä kuntoutuksen soveltavassa T&K-toiminnassa mukana olleet sekä siitä kiinnostuneet ammattilaiset. (Mäntylä 2007: 41.) Toimintatutkimukselle tyypillinen yhteistyö tuki myös osallistujien avointa vuorovaikutusta sekä uuden oppimista (Ojasalo & Moilanen & Ryttilähti 2009: 58). Kuten toimintatutkimuksessa yleensä, myös tämän tutkimus- ja kehittämistyön päämääränä ei ollut vain tutkiminen vaan toiminnan kehittäminen. Toimintatutkimuksen avulla pystyttiin tavoittelemaan käytännön hyötyä niin hankkeelle kuin koko yhteisölle. (Koskinen & Ruuska & Suni 2018: 17–19.)

Toimintatutkimukselle tyypillisesti prosessi etenee syklimäisesti, jossa tieto ja ymmärrys rakentuvat vähitellen. Prosessi koostuu suunnittelu-, toiminta-, havainnointi- ja reflektointi sykleistä. Syklit voivat toimia vaihteittain tai lomittain. Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä toteutui syklin ensimmäinen vaihe eli suunnitteluvaihe, joka tuotti kuvauksen tutkimuskumppanuutta edistävästä käytännöstä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Toteutettu suunnittelun sykli piti sisällään tutkimuksellisen kehittämistyön suunnittelun, tutkimuksellisen kehittämisen toteuttamisen toimintaympäristössä sekä havainnointia ja reflektointia koko prosessin ajan. (Ojasalo ym. 2009: 60.) Tutkimuksellinen kehittämistyö muodosti lähtökohdan tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden käytäntöjen kehittämiseksi, jonka jälkeen se on mahdollista viedä prosessissa toteutusvaiheeseen sekä arviointiin ja jatkaa näin eteenpäin seuraavan syklin avulla (Toikko & Rantanen 2009: 66–67).

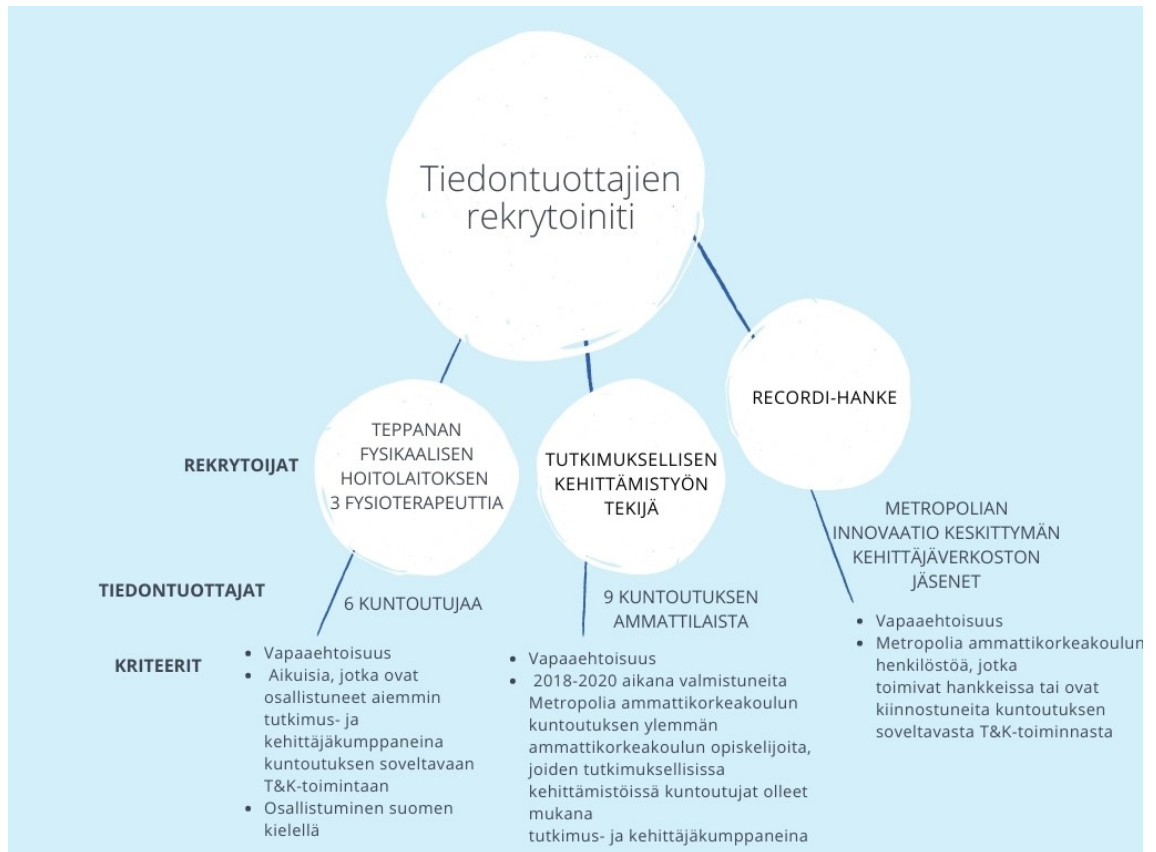
Metodologisena perinteenä työssä oli kriittinen tiede. Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä ei pyritä vain kuvaamaan mitä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus on, vaan minkälaista kumppanuuden tulisi olla, jotta kuntoutujien osallistuminen vahvistuisi. Tarkoituksena oli muuttaa käytäntöjä, ei todeta vain olemassa olevaa. Kriittinen tiede ei

kaihta ottamasta tieteen nimissä kantaa siihen, kuinka asioiden tulisi olla. Kehittämissä tehtävissä esiintyi siis tulevaisuuden tila tutkimus- ja kehittäjä kumppanuuden vahvistamiseksi. Tämä on tyypillistä kriittiselle metodologialle. Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tiedonintressiin ja metodologiseen perinteeseen liittyviä asioita olivat vapautuminen perinteisestä ajattelusta uusien näkökulmien, merkitysten paljastamiseksi. (Rauho 1999: 365–370.)

Tiedon intressiltään tutkimuksellisessa kehittämistyössä oli praktisia piirteitä. Kehittämissä tehtävien tarkoituksena oli selvittää ja saada ymmärrettävä näkemys tutkittavasta ilmiöstä yksilöiden näkökulmasta kommunikaation ja vastavuoroisuuden keinoin. Näkökulmien ja tulkintojen avulla voitiin saavuttaa näkemystä ja arvoanalyysia tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus ilmiöstä. Tämä tutkimuksellinen kehittämistyö mahdollisti myös osallistuvien tahojen syvemmän ja yhteisen ymmärryksen muodostumisen tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudesta. (Vilkkä 2015: 30,62; Tuomi & Sarajärvi 2018: 42–45; Anttila 1996.) Tutkimuksellisen kehittämistyön tekijän rooli oli toimia fasilitaattorina luomalla puitteet keskustelulle siten, että jokaisen osallistujan kokemus ja näkemys saatiin mahdollisimman hyvin käyttöön. Tekijä ei kuitenkaan toiminut tiedontuottajana vaan rohkaisi sanallisesti osallistujia kertomaan mielipiteitään, kokemuksiaan sekä ajatuksiaan. (Heikkinen 2010: 226; Kuula 1999: 116–117.) Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä on Teppanan fysikaalisen hoitolaitoksen työntekijä, mutta kaikissa tiedonkeruissa toimi ulkopuolisena tutkimuksellisen kehittämistyön tekijän roolissa.

6.2 Tiedontuottajien valinta ja kuvaus

Tiedontuottajien rekrytointiin (kuvio 3) on osallistunut tutkimuksellisen kehittämistyön tekijän lisäksi Teppanan fysikaalisen hoitolaitoksen fysioterapeutit sekä REcoRDI -hankkeen työntekijät. Ensimmäisen ja toisen kehittämistehtävän tiedontuottajien valinnassa oli olennaista, että tiedontuottajilla oli kokemusta tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudesta kuntoutuksen soveltavassa T&K-toiminnassa. Kolmanteen kehittämistehtävään tiedontuottajat valittiin siten, että heillä oli kokemusta tai kiinnostusta kuntoutuksen soveltavaan T&K-toimintaan liittyen.

Kuvio 3. Tiedontuottajien rekrytoinnin toteutus.

Tutkimuksellisen kehittämistyön ensimmäiseen kehittämistehtävään kutsuttiin kuusi Kaajanin Teppanan fysikaalisen hoitolaitoksen aikuista kuntoutujaa, jotka olivat osallistuneet aiemmin tutkimus- ja kehittäjäkumppaneina kuntoutuksen soveltavaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Sisäänottokriteerinä tutkimukselliseen kehittämistyöhön soveltuvilla kuntoutujilla, vapaaehtoisuuden lisäksi oli se, että hän pystyi kommunikoimaan haastattelun toteutuskielellä suomeksi. Kuusi ensimmäisenä ilmoittautunutta sisäänottokriteerit täyttäneitä henkilöä valittiin tiedontuottajiksi, joilla oletettiin olevan kokemusta työn kohteena olleesta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajarvi 2018: 98.)

Tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistuvat kuntoutujat rekrytoitiin tammi-maaliskuun aikana 2020. Kuntoutujien rekrytointiin osallistuivat vapaaehtoiset Teppanan fysikaalisen hoitolaitoksen työntekijät. Työntekijät saivat tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tekijältä ohjeistuksen rekrytointiin sekä jaettavat tutkimushenkilötiedotteet, joissa oli tarkempaa tietoa sekä tutkimuksellisen kehittämistyön tekijän yhteystiedot. Oman kiinnostuksensa perusteella valikoituneet sisäänottokriteerit täyttäneet kuntoutujat saivat

tutkimushenkilötiedotteet (liite 1) heidät rekrytoineelta työntekijältä Teppanan fysikaalissa hoitolaitoksessa tai tämän tutkimuksellisen kehittämistyöntekijä antoi sen heille etukäteen henkilökohtaisesti. Vapaaehtoiset, sisäänottokriteerit täyttäneet kuntoutujat pääsivät tätä kautta mukaan tutkimukselliseen kehittämistyöhön. Työntekijät kysyivät halukkaita osallistujilta luvan puhelinnumeron antamiseen kehittäjälle. Puhelinnumeronsa antaneihin kuntoutujiin kehittäjä otti henkilökohtaisesti yhteyttä varmistaen, että sisäänottokriteerit täyttyivät. Näin kehittäjä kertoi joko puhelimitse tai henkilökohtaisesti tavattaessa tarkemmin tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistumisesta sekä kysyi alustavaa suostumusta osallistumiseen. Halukkaita kuntoutujia oli kuusi. Halukkaista kuntoutujista yksi karsiutui pois heti tutkimuksellisen kehittämistyön tekijän kanssa käydyn keskustelun jälkeen, koska osallistumiskriteerit eivät aiemman tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuskokemuksen osalta täyttyneet. Lopulta tutkimukseen osallistui viisi kuntoutujaa. Osallistujat saivat tietosuojaselosteet ennen haastatteluun osallistumista.

Toisen kehittämistehtävän ammattilaiset rekrytoitiin kolmen viime vuoden aikana valmistuneista Metropolia ammattikorkeakoulun kuntoutuksen ylemmän ammattikorkeakoulun opiskelijoista. Rekrytointi tapahtui huhti-toukokuussa 2020. Ensin tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä kartoitti Theseuksesta sellaiset Metropolia ammattikorkeakoulusta valmistuneet ylemmän ammattikorkeakoulun kuntoutuksen tutkinto-ohjelman tutkimukselliset kehittämistyöt, joissa kuntoutujat olivat toimineet kehittäjä- ja tutkimuskumppaneina. Rajaus kohdistui kolmen viime vuoden (2018–2020) aikana valmistuneisiin tutkimuksellisiin kehittämistöihin. Töitä löytyi yhdeksän. Tämän kartoittamisen jälkeen näihin yhdeksään henkilöön otettiin yhteyttä sähköpostitse. Heille lähetettiin sähköpostilla tiedote (liite 2) tutkimuksellisesta kehittämistyöstä ja heiltä kysyttiin alustavaa suostumusta tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistumiseen. Osallistuminen oli täysin vapaaehtoista ja halukkaat valikoituivat oman kiinnostuksensa perusteella. Halukkuuden osallistua tutkimukselliseen kehittämistyöhön ammattilaiset pystyivät ilmaisemaan kehittäjälle sähköpostilla tai puhelimitse. Halukkaita osallistujia ilmoittautui viisi. Ennen ryhmähaastattelua osallistujille lähetettiin sähköpostilla kutsu, tutkimushenkilötiedote (liite 2), tietosuojaseloste, suostumuslomake sekä linkki ja ohjeet etäyhteyden muodostamiselle ja muistutusviesti. Suostumukset kerättiin erikseen sähköpostilla ennen ryhmähaastattelua.

Kolmannen kehittämistehtävän tiedontuottajat koostuivat Metropolian innovaatiokeskitymän kehittäjäverkostosta. Osallistujat olivat Metropolia ammattikorkeakoulun henkilöstöä, jotka toimivat hankkeissa tai olivat kiinnostuneita kuntoutuksen soveltavasta tutkimus- ja kehittämistoiminnasta. REcoRDI-hanke lähetti sähköpostilla kehittäjäverkostolle

kutsun sekä tiedotteen (liite 3) ja tietosuojaselosteen. Osallistuminen oli vapaaehtoista. Osallistujia oli kaksitoista.

Ensimmäisen ja toisen kehittämistehtävään osallistuneet tiedontuottajat (kuntoutujat ja kuntoutuksen ammattilaiset) saivat ja allekirjoittivat suostumusasiakirjat (liite 4) ennen haastatteluita.

6.3 Aineiston kerääminen

Tutkimuksellisen kehittämistyön tiedonhankinnassa käytettiin laadullisia menetelmiä sekä yhteiskehittelyä. Tarkoituksena oli pyrkiä saavuttamaan tietoa, joka auttaa merkitysten ymmärtämisessä ja pyrkimyksenä oli ymmärtää sekä kehittää tutkimuskumppanuutta ilmiönä. Kun kehittämistehtävien on tarkoituksena kuvata ja selvittää, laadullisella tutkimusmenetelmällä pystytään selittämään sitä ymmärryshorisonttia, jossa ihminen toimii. (Vilka, 2015: 31–33.)

Tutkimuksellisen kehittämistyön vaiheet esitetään taulukossa 2. Taulukossa kuvataan tutkimuksellisen kehittämistyön vaiheita, tiedontuottajia, aineistonkeruumenetelmiä sekä esitetään aineistonkeruun tulos vaiheittain. Taulukkoon on merkitty nuolilla se, kuinka kerätyn aineiston yhteenveto on viety seuraavaan vaiheeseen. Kolmannen kehittämistehtävän jälkeen tutkimuksellinen kehittämistyö jatkui tutkimuksellisen kehittämistyöntekijän tekemällä tulosten yhteenvedolla, josta muodostui työn tuotos.

Taulukko 2. Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen

Kehittämistehtävä	Tiedontuottajat	Aineiston keruu ja analyysimenetelmä	Tulos
<p>1. Selvittää, tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäviä käytäntöjä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa kuntoutujien näkökulmasta</p> <p>a. olemassa olevat edistävät käytännöt b. tulevaisuudessa tarvittavat edistävät käytännöt</p>	<p>Teppanan fysikaalisen hoitolaitoksen kuntoutajat, jotka ovat osallistuneet kuntoutuksen soveltavaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan tutkimus- ja kehittäjäkumppaneina. (viisi kuntoutujaa)</p>	<p>Yksilömuotoinen teema-haastattelu →Aineistolähtöinen sisälönanalyysi.</p>	<p>Tietoa mitä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäviä käytäntöjä on olemassa kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa, ja mitä uusia edistäviä käytäntöjä tarvitaan tulevaisuudessa kuntoutujien näkökulmasta.</p>
<p>2. Selvittää, tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäviä käytäntöjä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa ammattilaisten näkökulmasta</p> <p>a. olemassa olevat edistävät käytännöt b. tulevaisuudessa tarvittavat edistävät käytännöt</p>	<p>Metropolia ammattikorkeakoulun kuntoutuksen tutkinto-ohjelman ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet ammattilaiset, joiden tutkimuksellisissa kehittämissä kuntoutajat ovat olleet tutkimus- ja kehittäjäkumppaneina (kolme ammattilaista)</p>	<p>Ryhmämuotoinen teema-haastattelu →Aineistolähtöinen sisälönanalyysi.</p>	<p>Tietoa mitä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäviä käytäntöjä on olemassa kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa, ja mitä uusia edistäviä käytäntöjä tarvitaan tulevaisuudessa ammattilaisten näkökulmasta.</p>
<p>3. Kuvata kuntoutujan osallistumista vahvistavia tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden keskeisimpiä ydintekijöitä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tutkimus- ja kehittäjäasiantuntijoiden näkökulmasta</p>	<p>REcoRDI -hankkeen kautta Metropolian innovaatiokeskittymän kehittäjäverkosto. Metropolia ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan henkilöstöä, jotka toimivat tai ovat kiinnostuneita kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämissä työstä. (kaksitoista ammattilaista)</p>	<p>Etäyhteydellä tapahtunut kehittäjäryhmän yhteiskehittäminen Googlen Jamboard -alustaa hyödyntäen: ryhmäkeskustelu →Aineistolähtöinen sisälönanalyysi.</p>	<p>Tietoa kuntoutujan osallistumista vahvistavista tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden keskeisimmistä ydintekijöistä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa.</p>
<p>Kehittämistehtävien 1, 2 ja 3 reflektion pohjalta laadittu kuvaus tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävästä käytännöstä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa</p>			

Ensimmäiseen kehittämistehtävään aineistoa kerättiin kuntoutujilta yksilömuotoisella teemahaastattelulla (liite 5), jossa aihepiirit, teemat, olivat kaikille samat, mutta kysymys-

ten tarkka muoto ja järjestys eli yksilöllisesti (Anttila 1996: 230–236). Haastattelut äänitettiin. Teemahaastattelun tarkoitus oli kysymysten esittäminen suoraan kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistyössä tutkimus- ja kehittäjäkumppaneina mukana olleille kuntoutujille (Alasuutari 2011:149). Haastateltavilla oli mahdollisuus kertoa omia ajatuksiaan, tuoda esiin uusia näkökulmia ja siten päästä kehittämään sekä luomaan edistäviä käytäntöjä. Teemahaastattelun etu oli joustavuus, kun haastattelijalla oli mahdollisuus toistaa kysymys, selventää ilmaisua ja käydä keskustelua haastateltavien kanssa. (Valtonen 2008: 223–226.)

Ensimmäisen kehittämistehtävän aineistonkeruuvaiheeseen osallistui viisi kuntoutujaa. Haastattelijana toimi tämän tutkimuksellisen kehittämistyöntekijä. Haastattelut pidettiin Teppanan fysikaalisen hoitolaitoksen tiloissa huoneessa, jossa ei ollut muita kuin haastattelija sekä kuntoutuja. Kaikki haastattelut käynnistyivät haastattelijan aloituksella, jossa haastattelija esitteli synteesikuvion (liite 6) avulla tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta. Synteesikuviossa hyödynnettiin aineiston ja tutkimustehtävien perusteella valikoituja teemoja. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus ilmiönä voi olla vaikea käsitteellisesti jäsentää, ja näin ollen visualisointi sitä perustellusti helpottaa. Visualisoinnin tarkoitus oli mahdollistaa ja helpottaa ilmiön ymmärtämistä ja kriittistä keskustelua (Toikko & Rantanen 2019: 111–112). Haastattelijan alustuksen jälkeen siirryttiin teemahaastatteluun. Yhteenveto haastattelulla kerätystä aineistosta esitetään taulukossa 2.

Toiseen kehittämistehtävään aineistoa kerättiin ryhmämuotoisella teemahaastattelulla. Ryhmähaastattelu toteutui etäyhteydellä (Zoom) 9.6.2020. Haastattelu äänitettiin. Osallistujia pyydettiin pitämään kamerat pois päältä, jotta haastatteluun tallentui vain ääni. Teemahaastattelun teemat (liite 5) olivat samat kuin ensimmäisen kehittämistehtävän aineistonkeruun haastatteluissa ja teemat muodostuivat tutkimus- ja kehittämiskumppanuuden teoretiedon pohjalta. Kysymysten tarkka muoto ja järjestys eli teemahaastattelulle tyypillisesti keskustelun mukaan (Anttila 1998: 230–236).

Toisen kehittämistehtävän aineistonkeruuvaiheeseen osallistui kolme ammattilaista. Mukaan ilmoittautui aluksi viisi ammattilaista, joista yksi perui osallistumisensa ja toinen jäi pois ilmoittamatta. Alustuksena ryhmähaastattelulle haastattelija jakoi omalta näytöltään kaikille esityksen, kertoi REcoRDI -hankkeesta ja esitteli synteesikuvion (liite 6) avulla tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta. Tämän jälkeen haastattelija esitteli yhteenvedon kuntoutujien haastatteluiden perusteella muodostuneista asioista. Tämän jälkeen siirryt-

tiin teemahaastatteluun. Haastattelussa kertynyt aineisto on esitelty taulukossa 2. Ryhmähaastattelutilanne mahdollisti hedelmällistä keskustelua, jossa tutkittavasta ilmiöstä syntyi ratkaisuja, oivalluksia ja myönteisiä kehittämisajatuksia osallistujille (Laine 2008:18–23).

Kolmannen kehittämistehtävän aineisto koostui REcoRDI -hankkeen kanssa yhteistyössä kerätystä tiedosta, joka kerättiin 20.5.2020 etäyhteydellä tapahtuneessa yhteiskehittämissä. Yhteiskehittelyyn osallistui kaksitoista Metropolian innovaatiokeskittymän kehittäjäverkostoon kuuluvaa Metropolia ammattikorkeakoulun henkilöä, jotka toimivat hankkeissa tai ovat kiinnostuneita kuntoutuksen soveltavasta tutkimus- ja kehittämistoiminnasta. Yhteiskehittämissä käytettiin Googlen Jamboard -alustaa (liite 7), johon osallistujat kirjoittivat ajatuksiaan ennalta määriteltäviin aiheisiin. Aiheeseen virittäydettiin alkusanoilla ja REcoRDI -hankkeen esittelyllä sekä kehyskertomuksella, jossa kerrottiin osallistuvasta tutkimuskumppanuudesta. Tämän jälkeen kerrottiin ohjeistus tulevasta pienryhmätyöskentelystä ja osallistujat jaettiin kolmeen 3–5 henkilön pienryhmään. Pienryhmissä toteutettiin ryhmäkeskustelu sekä yhteiskehittämissä Jamboard -alustaa hyödyntäen. Kaikilla pienryhmillä aiheena oli:

1. Mitkä asiat mahdollistavat onnistumisen osallistuvassa tutkimuskumppanuudessa? Miten haasteet voitaisiin kääntää onnistumisiksi?
2. Mitä osaamista osallistuvassa tutkimuskumppanuudessa tarvitaan?

Jokaiseen pienryhmään osallistui fasilitaattori REcoRDI -hankkeesta, ja yhden pienryhmän fasilitaattorina toimi tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä. Jokainen osallistuja tuotti ensin muistiinpanolappuja Jamboard -alustalle pienen hetken, jonka jälkeen keskusteltiin. Keskustelun aikana osallistujat jatkoivat lappujen lisäämistä. Fasilitoija kokosi keskustelusta ydinasioita ja ryhmitteli osallistujien tuottamia lappuja sekä varmisti asioiden ymmärtämisen. Yhteiskehittämissä kertynyt aineisto on esitelty taulukossa 3. Neljäkymmentä minuuttia kestäneen pienryhmätyöskentelyn jälkeen osallistujat palautuvat automaattisesti yhteiseen tilaan, jonka jälkeen pienryhmätyöskentelyistä tehtiin yhteenveto.

Taulukko 3. Yhteenveto aineistonkeruusta sekä aineiston koosta

Aineistonkeruumenetelmät ja osallistajat	Aineiston koko (litteroidun aineiston kirjaisin Arial, 11 pt, riviväli 1,5)
Kehittämistehtävä 1 Yksilömuotoinen teema- haastattelu Haastattelu 1 Haastattelu 2 Haastattelu 3 Haastattelu 4 Haastattelu 5	51 minuuttia, 6 sivua litteroitua tekstiä 56 minuuttia, 8 sivua litteroitua tekstiä 40 minuuttia, 5 sivua litteroitua tekstiä 59 minuuttia, 8 sivua litteroitua tekstiä 50 minuuttia, 6 sivua litteroitua tekstiä yhteensä: 256 minuuttia, 34 sivua
Kehittämistehtävä 2 Ryhmämuotoinen teema- haastattelu 3 osallistujaa	47 minuuttia, 10 sivua litteroitua tekstiä
Kehittämistehtävä 3 Etäyhteydellä toteutettu yhteiskehittely ja keskustelu 12 osallistujaa jaettuna pienryhmiin pienryhmä 1 pienryhmä 2 pienryhmä 3	Jokaisella ryhmällä kaksi Googlen Jamboard -alustaa, joille kirjoitettiin virtuaalisia muistilappuja 31 kpl alustalle tuotettua muistilappua 38 kpl alustalle tuotettua muistilappua 25 kpl alustalle tuotettua muistilappua yhteensä 94 kpl alustalle tuotettua muistilappua

Sekä yksilö- että ryhmähaastattelut litteroitiin sanatarkasti. Yhteiskehittelyssä syntyneet Googlen Jamboard -alustat (liite 7), joihin virtuaaliset muistilaput tuotettiin, tallennettiin heti yhteiskehittelyn jälkeen. Yhteenveto kaikkien kehittämistehtävien aineistonkeruusta sekä aineistonkoosta on esitetty yllä olevassa taulukossa (ks. taulukko 3).

6.4 Aineiston analysointi

Tutkimuksellisessa kehittämistyössä kerättiin aineistoa kolmeen eri kehittämistehtävään. Aineiston litterointiin ja analysointiin ei osallistunut muita kuin tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä. Jokainen aineisto otettiin tarkasteltavaksi yksitellen. Kaikkien kolmen kehittämistehtävän aineiston analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Esimerkki aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä tuodaan esiin liitteessä (liite 8).

Ensimmäisen ja toisen kehittämistehtävän aineistot litteroitiin ja niihin perehdyttiin huolellisesti, jonka jälkeen niistä karsittiin kaikki kehittämistehtäviin liittymättömät asiat. Kukin aineiston analysointia ohjasivat analyysikysymykset, jotka olivat johdettu kehittämistehtävistä.

Ensimmäisen ja toisen kehittämistehtävän analyysikysymyksen olivat:

1. Mitä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäviä käytäntöjä on olemassa kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa?
2. Mitä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäviä käytäntöjä tarvitaan tulevaisuudessa kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa?

Aineistolähtöinen sisällön analyysi suoritettiin kolmivaiheisesti. Ajatuskokonaisuus toimi aineiston analyysiyksikkönä ja niitä pelkistettiin tarpeen mukaan (Eskola 2018: 140–155). Aineisto pelkistettiin, ryhmiteltiin ja viimeiseksi laadittiin aineistolähtöiset käsitteet. Pelkistetyt ilmaukset ensin taulukoitiin Excel -ohjelmaan ja ilmauksista etsittiin samankaltaisuuksia kuvanneita asioita ja ne ryhmiteltiin sekä yhdistettiin alaluokiksi. Alaluokille annettiin niiden sisältöä kuvaava nimi. Tämän jälkeen analyysiä jatkettiin siten, että samansisältöisiä alaluokkia yhdistettiin yläluokiksi ja nimettiin yläluokkatasot niiden sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Kuhunkin kehittämistehtävän analyysikysymykseen saatiin vastaus näiden luokkien avulla kunkin aineiston kohdalla. (Anttila 1996: 254–255, Tuomi & Sarajärvi 2018: 108–109, 122–127.)

Kolmannen kehittämistehtävän aineisto oli kirjallisessa muodossa. Googlen Jamboard -alustoille kertyneet virtuaaliset muistilaput ryhmiteltiin Excel -taulukkoon. Kolmannen kehittämistehtävän analyysikysymys ohjasi ryhmittelyä. Analyysikysymyksenä oli: Mitkä ovat kuntoutujan osallistumista vahvistavia tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden ydintekijöitä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa?

Kaikkien kolmen kehittämistehtävien tulkinnoista ja tuloksista tehtiin yhteenvetona tutkimuksellisen kehittämistyön tuotos. Kehittämistyön tuotoksena on kuvaus tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävästä käytännöstä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa.

6.5 Tutkimuksellisen kehittämistyön eteneminen

Tutkimuksellisen kehittämistyön aihe muotoutui sen toimintaympäristössä eli REcoRDI -hankkeen kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta. Teoreettiseen viitekehykseen perehdyttiin ja tutkimussuunnitelma työstettiin toimintaympäristön kanssa käytyjen keskustelujen tukemana.

Ensimmäisen kehittämistehtävän kuntoutujien rekrytoinnin ohjeistus Teppanan fysikaalisen hoitolaitoksen työntekijöille toteutui maaliskuun lopussa. Haastateltavien rekrytointi alkoi välittömästi tämän jälkeen. Maaliskuussa myös testattiin teemahaastattelun kysymyksiä ennalta, ja niihin tehtiin testauksen perusteella pieniä muutoksia. Ensimmäisen kehittämistehtävän aineisto kerättiin huhti-toukokuun 2020 aikana, jonka jälkeen se analysoitiin, jotta alustava analyysi saatiin esiteltyä seuraavan kehittämistehtävän ryhmähaastattelun avauksessa. Toisen ja kolmannen kehittämistehtävän aineistonkeruu tapahtui touko- ja kesäkuussa 2020. Taulukossa 4 on kuvattu aikataulu ja työvaiheet.

Taulukko 4. Tutkimuksellisen kehittämistyön aikataulu.

Aika	Työvaihe	Paikka
Syksy 2019	Tutkimuksellisen kehittämistyön ideointia. Tarve- ja aiheanalyysit, tiedonhaku sekä teoreettiseen viitekehykseen perehtyminen	Metropolia AMK
Tammikuu 2020	Tutkimussuunnitelman työstäminen.	Metropolia AMK
Maalis-kesäkuu 2020	Teoreettisen viitekehyksen täydentäminen. Tutkimuslupien hakeminen ja hyväksytyt tutkimusluvut.	Teppanan fysikaalinen hoitolaitos ja Metropolia AMK
Maalis-syyskuu 2020	Kehittämistehtävien aineistojen kerääminen ja niiden analysoinnit.	Teppanan fysikaalinen hoitolaitos ja Recordi -hanke
Syksy 2020	Aineistojen analysointi, tulokset ja niiden raportointi	

Marraskuu 2020	Tutkimuksellisen kehittämistyön esittely Kuntoutuksen Symposiumissa ja tutkimuksellisen kehittämistyön palautus	Metropolia AMK
Joulukuu 2020	Tutkimuksellisen kehittämistyön julkaiseminen.	Theseus

Tutkimuksellisen kehittämistyön raporttia kirjoitettiin samaan aikaan aineistonkeruiden kanssa, ja kirjoittaminen jatkui aineistonkeruiden jälkeen. Työn tuloksia esiteltiin marraskuussa 2020 Kuntoutuksen Symposiumissa, Metropolia Ammattikorkeakoulussa.

7 Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävät käytännöt kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa

Tutkimuksellisen kehittämistyön ensimmäisen ja toisen kehittämiskysymyksen tuloksena oli nykyisiä ja tulevaisuuden tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäviä käytäntöjä kuntoutujien ja kuntoutuksen ammattilaisten kuvaamina. Kolmannen kehittämiskysymyksen tuloksena oli kuntoutujan osallistumista vahvistavia tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden keskeisimpiä ydintekijöitä.

7.1 Kuntoutujien näkemys nykyisistä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävästä käytännöistä

Kuntoutajat kuvasivat nykyisiä käytäntöjä, jotka edistivät tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta T&K-toiminnassa (kuvio 4). Kuntoutajat kertoivat käytännöistä, jotka liittyivät toiminnassa esiintyviin toimintatapoihin, arvoihin ja asenteisiin (joita kuviossa on kuvattu siniselle pohjalle), toteutukseen sekä kumppanuusrakenteisiin. Kuntoutajat toivat esiin myös konkreettisia toimintatapoja sekä käytäntöjä, jotka edistivät kumppanuutta.

Kuvio 4. Nykyiset tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävät käytännöt T&K-toiminnassa kuntoutujien näkökulmasta

Tuloksissa selvisi, että kuntoutujat kokivat merkittäväksi, että he saivat osallistua tutkimus- ja kehittämistoiminnan suunnitteluun. Ensimmäisillä kerroilla kuntoutujat saivat kertoa tai kirjoittaa asioita, joita toiminnalta halusivat. Kirjoitetut asiat kerättiin yhteen, niihin tutustuttiin yhdessä, niitä ryhmiteltiin ja niistä käytiin keskustelua. Näin kuntoutujat pääsivät aktiivisesti mukaan suunnitteluvaiheeseen.

Ensimmäisellä kerralla me saatiin kirjoittaa mitä me siltä projektilta haluttaisiin ja suunniteltiin sitä yhdessä.

Kuntoutujille oli tärkeää, että suunnitteluvaiheessa he saivat asettaa sekä sopia tavoitteista yhdessä ammattilaisten kanssa. Tavoitteista käytiin yhdessä keskustelua ja jokainen sai sanoa oman mielipiteensä. Keskustelussa syntyneitä asioita kirjattiin ylös ja niistä keskusteltiin. Yhteisen keskustelun myötä tavoitteet olivat kuntoutujien ja ammattilaisten yhteisiä, mikä edisti kumppanuutta. Alkuvaiheessa oli tärkeää, että yhteisissä tapaamisissa keskusteltiin myös jokaisen tehtävistä. Tapaamisissa sovittiin yhdessä, kuka oli vastuussa mistäkin ja millä tavoin kukin haluaa toimintaan osallistua. Näin jokai-

nen tiesi oman roolinsa toiminnassa. Alkuvaiheessa yhteisissä tapaamisissa luotiin tavoitteet ja koko toimintaa suunniteltiin yhdessä. Tavoitteiden edistymistä myös pysädyttiin välillä arvioimaan varsinkin, jos asiat eivät edenneet toivottuun suuntaan.

Tulosten mukaan kuntoutujien ja ammattilaisten välisessä suhteessa näyttäytyi kumppanuutta edistäviä arvoja ja asenteita. Kuntoutujien ja ammattilaisten välinen suhde oli toista kunnioittava, tasa-arvoinen ja tasavertainen. Esimerkiksi vammaiset eivät kokee saaneensa eriarvoista kohtelua ja nuorten taustoja ei selvitetty etukäteen. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edisti tietoisesti rakennettu kuntoutujan ja ammattilaisen välinen suhde. Suhteessa tuli olla myös yhteinen tahtotila yhteistyön tekemiseen.

Meidän taustoja ei selvitetty etukäteen. Se edisti kumppanuutta ja tasavertaisuutta.

Kuntoutujille oli tärkeää ammattilaisten positiivinen suhtautuminen kuntoutujiin. Positiivinen suhtautuminen näyttäytyi siten, että ammattilaiset arvostivat kuntoutujia ja halusivat tutustua heihin. Positiivinen suhtautuminen näkyi myös avoimuutena, ystävällisyytenä sekä ammattilaisten eleissä ja ilmeissä esimerkiksi hymyinä. Kuntoutujille oli tärkeää, että ammattilaiset tunnustivat ja arvostivat kuntoutujien asiantuntijuutta ja osaamista.

Ammattilaiset ottivat minut tosissaan, vaikka istun pyörätuolissa ja olen puhevammainen. Minä olen tämän asian asiantuntija.

Ammattilaisten positiivisen suhtautumisen lisäksi kuntoutujat kuvasivat ammattilaisten osaamista. Ammattilaisten osaaminen näkyi siten, että he jakoivat keskusteluissa puheenvuoroja siten, ettei hiljaisemmat osallistujat jääneet puhelioiden varjoon. Ammattilaiset osasivat huolehtia, että jokainen pääsi osallistumaan ja teki tarvittaessa toimintaan muutoksia.

Tuloksissa ilmeni, että toiminnan aikana valta-asetelmaa purettiin eri keinoin. Tapaamisten aikana istuttiin pöytien ääressä siten, että ammattilaiset eivät olleet näkyvillä paikoilla esimerkiksi tilan edessä esittelemässä aiheesta vaan toimintaa suunniteltiin yhdessä esimerkiksi pyöreiden pöytien ääressä papereita yhdessä tutkien. Valta-asetelmien purkaminen tapahtui siis fyysisissä ympäristöissä. Valta-asetelmaa ammattilaiset myös purkivat verbaalisesti. He sanoittivat, että kuntoutujat olivat ammattilaisten kanssa ”samalla viivalla”, eivätkä kutsuneet heitä potilaiksi, kuntoutujiksi tai asiakkaiksi.

Katsottiin yhdessä niitä papereita ja lappuja ja piirustuksia siinä pyöreän pöydän ympärillä. Ei niin ku yleensä että ne (ammattilaiset) paasaa siellä tilan edessä

Tämän lisäksi tutkimus- ja kehittämistoiminnassa oli mukana joku vetäjähenkilö tai henkilöitä, joilta kuntoutujat saivat tukea. Joillain tämä henkilö oli ollut ammattilainen ja joillain toinen kuntoutuja. Henkilöä kuvattiin innostavaksi ja hoksaavaiseksi. Hän tai he tukivat toiminnassa kuntoutujia kannustamalla, rohkaisemalla, kehumalla ja tarjoamalla apua sekä neuvoja kuntoutujille. Tältä henkilöltä pystyi pyytämään apua ja neuvoja. Henkilö pystyi auttamaan kuntoutujia esimerkiksi rohkaisemalla heitä päätöksentekotilanteissa. Ohjaus ja tukeminen näkyi toiminnassa myös siten, että kuntoutujille annettiin avointa palautetta heidän toiminnastaan. Tarvittaessa saatava ohjaus, tuki ja kannustus loivat kuntoutujille turvallisuuden tunnetta toiminnan aikana.

Välillä se meni semmoseksi vatvomiseksi, kun ei me osattu päättää. Silloin ammattilaiset kivasti rohkaisi ja auttoi niissä asioissa varsinkin, jos piti päättää, että miten tehdään.

Kuntoutujia tuettiin myös siten, että heitä koulutettiin tai perehdytettiin toimintaan ennen prosessin alkua. Koulutus- ja perehdytystilaisuudet olivat eri mittaisia, useamman viikon mittaisista yhden päivän mittaisiin. Näissä tilaisuuksissa esimerkiksi kerrottiin yleisesti tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, tutustuttiin tutkimus- ja kehittämistyön aiheeseen sekä vaiheisiin, työstettiin omia tarinoita, harjoiteltiin esiintymistä ja kuunneltiin ammattilaisten esityksiä tai luentoja. Kouluttaminen ja perehdyttäminen edistivät tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta.

Koulutus oli pari päivää ja sitten päästiin hommiin. Koulutus oli kyllä tosi hyvä niin ei tarvinnut pysty metsästä lähteä mukaan.

Tulosten mukaan toiminnan aikana oli tärkeää, että ammattilaiset huolehtivat selkeästä tiedottamisesta. Kuntoutujien tuli tietää sekä ymmärtää se, minkälaisesta toiminnasta oli kysymys, toiminnan taustoja ja mihin asiaan (esimerkiksi laajempaan kokonaisuuteen) tutkimus- tai kehittämiskohde liittyi. Heille oli tärkeää, että he tiesivät mitä tapahtuu ja miksi. Kuntoutujille myös kerrottiin, miksi heidät haluttiin toimintaan mukaan ja kuinka he voivat auttaa ammattilaisia. Tiedottaminen oli ymmärrettävää sekä kohderyhmän huomioivaa. Toiminnan aikana tiedottaminen tapahtui ymmärrettävällä, selkeällä kielellä ja tutkimus- ja kehittämistoiminnassa hyödynnettiin kuvallisia sekä havainnollistavia keinoja. Selkeät kirjalliset asiakirjat (esim. tietojen esittäminen ja materiaalit), digitaaliset

esitykset ja fläppitaulut koettiin helpottaviksi asioiksi, ja kuntoutujien mukaan niiden katsottiin lisäävän asioiden ymmärtämistä. Tiedottamista esimerkiksi tapaamisista sekä niiden ajankohdista tapahtui sähköpostin tai WhatsApp -viestien välityksellä.

Hankkeen vetäjä tuli meille hommasta kertomaan, ja oli kuvat mukana, niin oli helppompaa hahmottaa.

Kuntoutujien toiveista ja tarpeista valikoitui ryhmälle sopiva tiedottamisen, yhteydenpidon ja kommunikoinnin keino. Ammatillaiset aktivoivat kuntoutujia kertomaan omista toiveistaan ja tarpeistaan. Jotkut olivat myös kirjoittaneet tarpeita paperille, jotka ammatillaiset keräsivät. Kuntoutujien yksilöllisten toiveiden ja tarpeiden huomioimisella pystyttiin myös käyttämään kuntoutujille mielekkäitä työskentelytapoja. Tarpeiden huomioimisella pystyttiin parantamaan työskentelytapojen toimivuutta ja ryhmälle soveltuvuutta. Kumppanuutta edisti se, kun ammatillaiset selvittivät kuntoutujien tarpeet.

Minulta ihan kysyttiin mikä, mulle on paras tapa esimerkiksi tehdä jokin juttu. Minä jään monesti ulkopuolelle puhevamman takia, he (ammatillaiset) huomioivat sen todella hyvin käyttämällä mulle sopivia tapoja esimerkiksi whatsappia mieluummin kuin puheluita.

Tuloksissa selvisi, että kuntoutujat käyttivät toiminnassa erilaisia uusia työskentelytapoja. Kuntoutujat kuvasivat, että nämä uudet työskentelytavat tuntuivat mielekkäiltä ja ne helpottivat ammatilaisten ja muiden kuntoutujien kanssa tapahtuvaa yhteistyötä. Näitä työskentelytapoja käytettiin toiminnan eri vaiheissa. Tällaisia tapoja olivat esimerkiksi yhteiskehittelyt, työpajat ja ryhmäkeskustelut. Myös keskustelukortteja oli käytetty. Keskustelukorteissa oli ollut aiheeseen liittyviä valmiita kysymyksiä, joihin oli ryhmässä vastattu vuorotellen ja näin oli syntynyt rikasta keskustelua aiheesta. Näiden tapojen avulla etsittiin yhdessä aiheeseen liittyviin ongelmiin ratkaisuvaihtoehtoja. Kuntoutujat olivat myös työskennelleet työpajamenetelmällä ammatti- ja ammattikorkeakoulu opiskelijoiden kanssa, joka oli koettu mielekkääksi ja antoisaksi sekä se oli vahvistanut kuntoutujien osaamista, ja osaamisen lisääntyminen oli taas edistänyt kumppanuutta ammatilaisten kanssa.

Nuoret olivat käyttäneet työskentelyssä tietokoneita, joiden avulla etsittiin esimerkiksi tietoa aiheesta. Nuoret olivat myös käyttäneet yhdessä ammatilaisten kanssa draamallisia keinoja, jossa ammatillaiset ja kuntoutujat olivat yhdessä menneet teatterin puvustamoon ja tehneet rooliharjoituksia ja dramatisointia tutkimus- ja kehittämisaiheeseen liittyen sekä "hassutelleet" yhdessä. Tällainen heittäytyminen oli auttanut nuoria esittä-

mään ajatuksiaan. Nuoret olivat myös nähneet ammattilaisten heittäytymistä, joka oli riisunut ammattilaisten asiantuntijuutta ja virallisuutta, mikä taas oli edistänyt kumppanuutta toiminnassa. Osallistuminen oli ollut vapaaehtoista. Kaikki nämä erilaiset ja luovat työskentelytavat paransivat jokaisen osallistumista sekä edistivät kumppanuutta.

Me käytettiin semmosia luovempiakin keinoja. Esimerkiksi me käytiin teatterissa. Mentiin sinne teatterin puvustamoon porukalla kun teatteri oli muuten kiinni. Siellä tehtiin semmosia rooli ja draamajuttuja siihen aiheeseen liittyen. Sitten lopuksi hasuteltiin ja pelleiltiin. Tavallaan niin ku vaihdettiin roolia. Siinä tavallaan semmonen heittäytyminen näkyi. Siinä oli semmonenki että jos sä oot niin ku joku seinäruusu niin yhtäkkiä sä voitkin olla joku toinen henkilö. Ja kun ne ammattilaisetkin heittäytyi nii, jotenkin näki heidätkin ihan eri valossa, se virallisuus kyllä hävisi heti, hauskoja tyyppejä oli.

Kuntoutujille oli merkityksellistä päästä mukaan myös esittelemään tutkimus- ja kehittämistoiminnan tuloksia, jolloin heillä oli mahdollista nähdä toiminnan sekä tulosten hyöty käytännössä, ja saada tutkimus- ja kehittämistyön ulkopuolisilta ihmisiltä kiitosta tehdystä työstä. Esittelytilaisuuksissa kuntoutujat kokivat onnistumisen tunteita ja tunnetta siitä, että heistä oli hyötyä. Nämä tunteet koettiin merkitykselliseksi.

Me käytiin porukalla yhdistyksellä ja sairaalassa kertomassa siitä mitä oltiin saatu aikaan. Se oli mahtava juttu. Ne kyseli meiltä niissä tilaisuuksissa, ja antoi kyllä hyvää palautetta sekä kiitosta. Huomasin, että ei oltu tehty turhaan.

Tulosten mukaan aktiivinen vastavuoroinen vuorovaikutus koettiin toiminnassa tärkeäksi. Vuorovaikutusta tuettiin sillä, että toiminnassa annettiin tilaa ja aikaa keskusteluille, jolloin vuorovaikutus toimi ideoiden ja ajatusten lähteenä. Kuntoutujat kuvasivat, että toiminnan aikana kuunneltiin toisia ja kommunikoitiin avoimesti. Ilmassa oli myös usein huumoria. Aktiivinen vastavuoroinen vuorovaikutussuhde myös helpotti yhteydenpitoa, mikä taas luonnollisesti lisäsi mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä. Vuorovaikutuksellisuus sekä vastavuoroisuus näkyi toiminnassa siten, että kun joku esitti tapaamisessa jonkin näkökulman tai mielipiteen, muut usein esittivät tarkentavia kysymyksiä ja ilmaisivat siten myös kiinnostuneisuutensa. Näin syntyi keskusteleva ja jutusteleva ilmapiiri. Nuorille järjestettiin mahdollisuus teknologiavälitteiseen vuorovaikutukseen.

Oli ihan pirun kivaa ja hauskaa aina sillä porukalla, niin ei siinä huomannu enää, että kuka on ammattilainen ja kuka mikäkin.

Vuorovaikutus edisti myös yhteisöllisyyden rakentumista. Kun toiminnassa oli aikaa ja tilaa vuorovaikutukselle, ihmiset tutustuivat toisiinsa ja yhteisöllisyys rakentui hiljalleen.

Kuntoutujat kuvasivat, että virallisten tapaamisten lomassa oli myös epävirallisia aktiiviteetteja, jotka loivat yhteisöllisyyttä. Esimerkiksi kuntoutujat ja ammattilaiset kävivät sovitujen tapaamisten aikana yhdessä lounaalla. Yhteisöllisyyttä rakennettiin myös yhteisissä tapaamisissa, joita oli toiminnan aikana useita. Yhteisissä tapaamisissa huomioitiin, että tilat olivat sellaisia, jossa ihmisten oli helppo työskennellä yhdessä ja tutustua toisiinsa. Yhteisöllisyyttä rakennettiin siis fyysisissä ympäristöissä, joissa ihmisten oli helppo kommunikoida toistensa kanssa, jakaa ajatuksia ja ideoita. Yhteisöllisyys loi avointa ja turvallista ilmapiiriä sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta, jonka seurauksena mielipiteitä uskallettiin tuoda esiin. Yhteisöllisyyden tunne koettiin merkitykselliseksi toiminnassa ja sitä muisteltiin lämmöllä vielä toiminnan jälkeenkkin. Nämä kaikki käytännöt edistivät yhteisöllisyyden rakentamista, jonka taas koettiin edistävän tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta.

Käytiin Rossossa syömässä aina koko porukalla kesken päivän. Siinä tutustuttiin parhaiten ja sai niin ku semmosen tunteen, että kuului porukkaan.

Tulosten mukaan yhteisöllisyys lisäsi myös luottamusta ammattilaisiin ja muihin osallistujiin. Luottamuksen kehittymisen dynamiikkaa kuvattiin kuntoutujien ja ammattilaisten välillä sekä ryhmätasolla. Kuntoutujien mukaan, jotta tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuteen päästiin, vaati se luottamussuhteen syntymisen. Kuntoutujien ja ammattilaisten välillä luottamuksen kehittymiseen vaikuttavia asioita oli luottamuksen arvoinen käyttäytyminen eli yhteisesti sovitusta asioista pidettiin kiinni. Kuntoutujille oli tärkeää, että ammattilainen oli aidosti kiinnostunut kuntoutujien ajatuksista, mielipiteistä sekä näkemyksistä. Aito kiinnostus näkyi eleissä ja ilmeissä, sekä siten, että ammattilaiset esittivät keskusteluissa kysymyksiä ja kuuntelivat. Pienet vuorovaikutukselliset asiat rakensivat luottamusta, kuten tervehtiminen ja kuulumisten kysely.

Niitä näkyviä asioita oli, että ammattilainen oli luotettava ja asiat lähtivät eteenpäin niin kuin oli sovittu

Ryhmätasolla luottamus kehittyi yhteisesti sovituille säännöillä ja toisten kunnioittamisella. Säännöissä sovittiin mm. siitä, ettei asioita kerrota ulkopuolisille. Kuntoutujien mukaan luottamuksen rakentamiseen tarvittiin aikaa ja vastavuoroisuutta. Luottamusta rakennettiin siis hiljalleen koko prosessin ajan. Kuntoutujat toivat esiin, että kumppanuuden syntymiseen tarvittiin ennen kaikkea aikaa.

Kun porukkaan pääsi mukaan ja tultiin tutuiksi, niin ei enää huomannut kuka oli asiakas ja kuka ammattilainen.

7.2 Kuntoutujien näkemys tulevaisuuden tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävästä käytännöistä

Kuntoutujien visiona oli monia tulevaisuudessa tarvittavia tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäviä käytäntöjä kuntoutuksen T&K-toiminnassa (kuvio 5).

Kuvio 5. Tulevaisuudessa tarvittavat tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävät käytännöt kuntoutujien näkökulmasta

Tulevaisuudessa kuntoutajat halusivat mukaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jolloin tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden rakentuminen mahdollistuisi aikaisin. Kuntoutajat kuvasivat, että toiminnan alkaessa tutkimus- tai kehittämistyön aihe oli hyvin tarkasti määritelty ammattilaisten toimesta. Jos aihe olisi lähtenyt kuntoutujilta, olisi se vahvemmin tuntunut ”omalta jutulta”. Kuntoutajat kokivat, että aiheen tulisi lähteä vahvemmin heidän omista tarpeistaan. Tulevaisuudessa kuntoutajat halusivat olla vahvemmin määrittämässä aiheita, ja he toivoivat, että heillä olisi enemmän kanavia, joissa viestiä tutkimus- ja kehittämisideoista sekä jakaa ammattilaisille heidän tärkeiksi havaitsemiaan aiheita.

Kuntoutujat myös toivoivat pääsevänsä vahvemmin mukaan tekemään toiminnassa isompia päätöksiä. Kuntoutujat kuvasivat, että isompien päätösten kohdalla heidän mielipidettään usein kysyttiin, mutta lopulliset päätökset tehtiin usein ammattilaiset toimesta. Kuntoutujat olisivat toivoneet, että päätöksistä olisi myös keskusteltu enemmän sekä ammattilaiset olisivat perustelleet päätöksiään enemmän. Kuntoutujat toivoivat ammattilaisilta rehellisyyttä. Kuntoutujat toivoivat tulevaisuudelta vahvempaa mahdollisuutta vaikuttaa sekä päättää asioita prosessin aikana.

Sen muutoksen ja aiheen pitäisi lähteä kuntoutujista. Minulla olisi tosi hyviä aiheita nuoriin liittyen, mutta ei ole oikein kanavia kertoa niistä.

Hommat ei jalkaudu jos aiheet ovat ammattilaisten päättämiä. Olis tulevaisuudessa tärkeätä että sais osallistua siihenkin vaiheeseen.

Tuloksissa selvisi, että yksilölliset osallistumistavat kuntoutujan tarpeiden mukaan tulisi huomioida tulevaisuudessa paremmin. Kuntoutujien osallistuminen olisi tulevaisuudessa mahdollista matalalla kynnyksellä. Osallistumistapojen joustavuus koettiin tärkeäksi. Kuntoutujat toivoivat erityisesti työaikojen joustavuutta kuntoutujien tarpeiden mukaan. Kuntoutujat ajattelivat myös, että tapaamisia järjestettäisiin enemmän kuntoutujien valitsemissa ympäristössä sekä kuntoutujan valitsemina ajankohtina. Kuntoutujien mukaan olisi siis tärkeää siirtyä ammattilaisten valitsemista ympäristöistä kohti kuntoutujille tuttuja ympäristöjä.

Voisiko sen homman rakenne olla joustavampi kuntoutujan näkökulmasta. Ymmärrän, että tietyt asiat pitää olla.

Esimerkiksi olisi ollut ihana päästä käymään silloin kun itse haluaa, eikä aina silloin kun ammattilaiset pyytää. Sitäkin vois tulevaisuudessa muuttaa, että ei aina ois nähty siellä sairaalalla vaan oltais vaikka nähty siellä meidän lähellä (paikan nimi).

Kuntoutujat toivat myös haastatteluissa esiin, että heillä on paljon osaamista muiltakin osa-alueilta kuin kuntoutujan asemassa toimiminen, ja tämä potentiaali jäi usein huomioidamatta. Myös osaamisten ja vahvuuksien kartoittaminen koettiin tulevaisuudessa edistävän kumppanuutta toiminnassa.

Mä oon siis entiseltä ammatiltani sihteeri ja kirjoittanut töissä kaiken maailman papereita. Oisin ihan hyvin voinu osallistua joidenkin papereiden kirjottamiseenkin ja jakaa myös silleen työtä niiden (ammattilaisten) kanssa. Siis varmaan meillä kaikilla olis ollut juttuja joita me osataan tehdä, joita ne ei ees tienny.

Tulosten mukaan saavutettavuuteen tulisi tulevaisuudessa kiinnittää huomiota ja sitä tulisi lisätä. Kuntoutujat toivovat, että ammattilaiset käyttäisivät ymmärrettävää kieltä, tutkimus- ja kehittämistoiminnan käyttöä vältettäisiin ja vaikeat termit selitettäisiin ymmärrettävästi. Kuntoutujat kaipasivat lisää selkeämpää ja helpommin ymmärrettävää tietoa sekä ammattilaisten tulisi yhä vahvemmin kiinnittää huomiota käytettävään kieleen. Toiminnassa tulisi tulevaisuudessa edistää säännöllistä, avointa, selkeää ja rehellistä viestintää osallistujien välillä. Tiedonsaannin saavutettavuutta toivottiin lisää. Tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyvien materiaalien tulisi olla jatkossa helpommin saatavilla esimerkiksi internetistä sähköisessä muodossa, jossa niihin pystyy palaamaan sekä tutustumaan itselle sopivana ajankohtana. Fyysinen saavutettavuus tulisi myös huomioida. Tapaamispaikoissa ammattilaisten tulisi valita ympäristö siten, että kuntoutujien osallistuminen olisi mahdollisimman helppoa.

Ne puhuivat jostain standardeista, joista en ymmärtänyt mitään. Se pitäisi ymmärtää, että kaikki eivät tiedä mitä ne tarkoittaa.

Tulevaisuudessa tulisi yhteistoiminnassa myös puuttua toimimattomaksi koettuihin käytänteisiin ja kehittää olemassa olevia toimintatapoja paremmiksi. Kuntoutujat toivoivat, että ammattilaiset antaisivat avointa ja rehellistä palautetta toiminnasta. Kuntoutujat arvostavat mahdollisuutta antaa sekä saada palautetta, ja tämä tulisi huomioida toiminnan aikana. Jotkut kokivat, että palautteen antaminen verbaalisesti oli haastavaa, ja he olisivat toivoneet sähköistä tai kirjallista keinoa palautteen antoon. Eräs kuntoutuja ehdotti palaute- ja idealaatikkoo, johon palautetta voisi antaa, ja niistä voitaisiin yhdessä käydä keskustelua. Toiminnan aikana tulisi olla säännöllisesti tilaisuuksia ja keinoja, joilla voidaan saada ja antaa palautetta sekä niiden pohjalta kehittää ja arvioida toimintaa.

Mä olisi halunnut, että rehellisesti sanotaan, jos homma ei toimi. Vähän vaikutti, että ne (ammattilaiset) ei uskaltanut sitä meille sanoa.

No semmonenhan siinä sen koko homman aikana olis voinu olla semmonen palautelaatikko, johon olis voinu ihan jokainen laittaa palautetta ja ideoita, sitten oltais käyty niitä porukalla läpi ja juteltu niistä.

Kuntoutujat kokivat, että kuntoutujien osallistuminen tutkimus- ja kehittämistoimintaan tulisi olla tulevaisuudessa paremmin resursoitu niin ajallisesti kuin rahallisesti. Toiminnassa tulee olla riittävästi aikaa ja tilaa ideoinnille. Kuntoutujien mukaan usein tutkimus- ja kehittämistoiminnassa huokui kiire ja kumppanuuden rakentuminen nähtiin kuitenkin aikaa vieväksi prosessiksi. Etenkin toiminnan alkuvaiheessa haettiin aktiivisesti ryhmädynamiikkaa ja ryhmän jäsenten roolien muodostusta, ja tähän olisi kuntoutujien mukaan

pitänyt varata enemmän aikaa. Kuntoutujat toivoivat myös korvausta osallistumisesta aiheutuneista kuluista esimerkiksi matkakustannuksista sekä osa toivoi korvausta koko osallistumisesta.

Raha usein ratkasi sen kokoontumispaikan, kun se kokoontumispaikka on ilmainen. Siellä oli vaikeaa työskennellä yhdessä ja sinne meneminen pyörätuolilla oli hankalaa.

Olisi kiva saada isosta työstä muutakin kuin hyvä mieli. Vaikka jokin rahallinen korvaus.

Tuloksissa ilmeni, että tutkimus- ja kehittämisprosessi nähtiin myös usein jäykäksi sekä joustamattomaksi, ja tähän kuntoutujat toivoivat tulevaisuudessa muutosta. Kuntoutujat kokivat, että nykyiset organisaatioiden toimintamallit eivät tue parhaalla mahdollisella tavalla tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta. Tulevaisuudessa järjestelmien rakenteita tulisi kehittää siten, että ne tukisivat kuntoutujien osallistumista paremmin. Kuntoutujat kuvasivat, että ammattilaiset eivät aina pystyneet toimimaan kumppanuutta edistävästi, vaikka halusivat, vaan kankeat organisaatiot ja byrokraattiset asiat nähtiin vaikeuttavan toimintaa. Ratkaisuna tähän ehdotettiin aktiivisempaa tiedottamista tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudesta kaikissa kanavissa.

Ne (prosessit) menevät tietyn kaavan mukaan eikä voi vaikuttaa. Tätä toivoisin, että vois muuttaa. Kyllähän mä tiien, että ei ne ammattilaiset oikein niihin voi vaikuttaa vaan sen muutoksen pitäis lähteä niin ku ihan sieltä että sitä toimintaa kehitettäs joustavammaks sieltä ylätasolta.

Digitaalisten ratkaisujen hyödyntämistä toivottiin tulevaisuudessa lisää. Kuntoutujat toivoivat, että perehdyttämisessä toimintaan voitaisiin hyödyntää enemmän esimerkiksi kuvia, videoita ja digitaalisia sovelluksia. Myös kuntoutujien kotona tapahtuvaan työskentelyyn sekä ohjaamiseen ja toiminnan tukemiseen toivottiin tulevaisuudessa lisää digitaalisia ratkaisuja esimerkiksi etäyhteydet tai sosiaalisen median sivustot, joissa voi keskustella muiden kanssa.

Internetissä on monenlaisia juttuja joita voisi käyttää, lisäämään yhteistyötä ja yhteydenpitoa projektin aikana. Esimerkiksi etäyhteydet.

7.3 Kuntoutuksen ammattilaisten näkemys nykyisistä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävästä käytännöistä

Ammattilaiset kuvasivat nykyisiä käytäntöjä, jotka edistävät tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta T&K-toiminnassa (kuvio 6). Ammattilaiset kertoivat käytännöistä, jotka liittyivät

toiminnassa esiintyviin toimintatapoihin, arvoihin ja asenteisiin, toteutukseen sekä kumppanusrakenteisiin. Ammatillaiset toivat esiin konkreettisia toimintatapoja sekä käytäntöjä, jotka edistivät kumppanuutta toiminnassa.

Kuvio 6. Nykyiset tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävät käytännöt T&K-toiminnassa ammattilaisten näkökulmasta

Tulosten mukaan oli tärkeää, että varsinkin toiminnan alussa kuntoutujien osallistuminen oli mahdollista mahdollisimman matalalla kynnyksellä. Aluksi kuntoutujia ei sitoutettu mihinkään vaan kuntoutujia kutsuttiin mukaan vain keskustelemaan aiheesta. Kuntoutujien huomioiminen esimerkiksi virvokkeilla koettiin hyväksi keinoksi. Virallisuutta vältettiin eri keinoin, jolloin kumppanuus ammattilaisten ja kuntoutujien välillä edistyi. Näitä keinoja olivat esimerkiksi se, että ilmapiiri pidettiin rentona, ammatillaiset välttivät puheessaan vaikeasti ymmärrettäviä sanoja, sekä he eivät korostaneet omaa asemaansa.

Matalammalla kynnyksellä tapaamisia järjestettiin, niin niihin oli helppo ihmisten tulla.

Niinkin yksinkertaisella asialla kuin pullakahveilla sai ihmisiä paikalle ja keskustelemaan asioista. Se ettei tehny liian virallista.

Ammattilaisten oli toiminnan alussa tärkeää tunnistaa ja tunnustaa kuntoutujien asiantuntijuus. Ammatillaiset kirkastivat kuntoutujille, miksi ja miten heidän työllään ja panoksellaan oli merkitystä sekä sanoittivat vahvasti kuntoutujien roolin muutosta kuntoutujasta asiantuntijaksi. Kaikille toimintaan osallistujille sanoitettiin, minkälaista yhteistyötä kumppanuudella tarkoitettiin. Kuntoutujille painotettiin, että kaikki olivat yhdenvertaisia. Tuloksissa selvisi, että kumppanuutta edisti, kun ammatillaiset sanoittivat kuntoutujille heidän roolinsa. Ammatillaiset sanoittivat vahvasti, että kyse ei ole vain heidän mielipiteensä kysymisestä vaan yhteistä ymmärrystä ja toimintaa lähdettiin miettimään yhdessä.

Piti pohjustaa osallistujille ettei kyse ole vain mielipiteen kysymisestä vaan lähdetään yhdessä sitä ymmärrystä laajentamaan ja miettimään yhdessä

Tulosten mukaan kumppanuutta luotiin sillä, että tutkimus- ja kehittämistoiminnan alussa selvitettiin toiminnalle yhteiset tavoitteet ja päämäärät. Tavoitteita luotiin yhdessä keskustellen ja kaikki osallistujat toivat prosessiin oman panoksensa, jokaisen mielipiteen ja ajatukset tavoitteiden asettelussa otettiin huomioon. Oli myös tärkeää, että tutkimus- ja kehittämistoiminnan tavoitteet sekä tarkoitus selkiytettiin ja varmistettiin, että kaikki osallistujat sen ymmärsivät. Toiminnalle yhdessä asetetut tavoitteet ja selkeä suunnitelma niiden edistymiseksi lisäsi kumppanuutta toiminnassa. Myös jokaisen osallistujan rooleista keskusteltiin ja niistä sovittiin yhdessä. Toiminnassa jokaisen mielipidettä kunnioitettiin.

Tuloksissa selvisi ammattilaisten tiedottamiseen liittyviä käytäntöjä, jotka edistivät kumppanuutta. Ammattilaisten pohjustivat ja kertoivat tarkasti, ymmärrettävästi sekä selvästi mistä toiminnassa oli kyse. Aiheen esittelyssä, tiedottamisessa ja puheessa vältettiin virallisuutta. Huomiota kiinnitettiin myös siihen, että ammattislangia ja vaikeasti ymmärrettäviä sanoja vältettiin niin kirjallisissa tiedotteissa kuin verbaalisessa tiedottamisessa. Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa ammatillaiset huomioivat tiedottamisessa sen, että se oli kohderyhmälle suunnattua. Esimerkiksi iäkkäille henkilöille teksti oli suurta ja fontti helppolukuista ja nuorien kanssa taas käytettiin nuorta puhuttelevaa kieltä. Tiedottamisessa hyödynnettiin erilaisia kuvallisia ja havainnollistavia keinoja esimerkiksi seinäposterien ja PowerPoint -esitysten muodossa. Tiedottamista tapahtui myös sähköpostin ja puhelimen välityksellä.

Tein ihan semmoset posterit seinälle, missä oli tietoa aiheesta ja sitä kautta ihmisille tietoa siitä

Tiedottamisen lisäksi toiminnan aikana yhteydenpito kuntoutujien ja ammattilaisten välillä oli tärkeää. Yhteyttä pidettiin sähköpostin ja puhelimen välityksellä. Yhteydenpidossa huomioitiin kuntoutujan oma toive yhteydenpitotavasta sekä kohderyhmä. Esimerkiksi iäkkäät suosivat mieluummin puhelinta kuin sähköpostia.

Yhteydenpito helpotti myös vuorovaikutussuhteen syntymistä. Toiminnan aikana aktiivinen vastavuoroinen vuorovaikutus osallistujien välillä edisti tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta. Aktiivinen vuorovaikutus näkyi ammattilaisten toiminnassa tietoisena kuuntelemisena, kuultuun reagoimisena ja mielipiteiden kysymisenä. Dialogisuus koettiin merkittäväksi vuorovaikutussuhteessa. Ammatillaiset kuvasivat, että vuorovaikutussuhde perustui luottamukseen ja se näkyi toiminnassa molemmin puolisena. Tärkeää oli, että vuorovaikutusta oli koko toiminnan ajan ja prosessin aikana huomioitiin, että vuorovaikutukselle oli tilaa ja aikaa.

Kuntoutuksen ammattilaisten kuvasivat, että koko ryhmän keskustelutilaisuudet olivat tärkeitä vastavuoroisen vuorovaikutuksen mahdollistavia tilanteita. Asioista keskusteltiin paljon, ja näin pyrittiin luomaan yhteistä ymmärrystä tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyvistä asioista. Keskustelua käytiin tutkimus- ja kehittämisaiheesta, tavoitteista sekä yleisesti toimintaan liittyvistä asioista. Tilaisuuksissa myös käsiteltiin ajankohtaisia asioita ja osallistujien toiveita. Keskustelutilaisuuksissa kuntoutujat ja ammattilaiset saivat jakaa vapaasti ajatuksiaan ja näitä tilaisuuksia järjestettiin säännöllisesti ja usein. Arkipäiväisiä matalan kynnyksen keskustelutilaisuuksia järjestettiin aamu- ja päiväkahvien merkeissä. Näissä tilaisuuksissa ei ollut ennalta sovittua struktuuria vaan vuorovaikutus oli vapaata ja rentoa.

Antoisimmat hetket oli keskustelutilaisuudet, kun haettiin yhdessä sitä yhteistä näkemystä siinä.

Keskustelutilaisuuksissa kysyttiin kuntoutujilta palautetta toiminnasta. Tuloksissa ilmeni, että kumppanuutta edisti, kun kuntoutujille tarjottiin mahdollisuuksia antaa palautetta. Palautetta pyydettiin keskustelun keinoin sekä kirjallisesti. Ammatillaiset huomioivat myös, että toimintaa arvioitiin ja tehtiin muutoksia näiden palautteiden pohjalta. Kuntoutujia tuettiin ja kannustettiin antamaan palautetta.

Otettiin asiakkailta kommenttia ja palautetta siitä toiminnasta. Ja me tehtiin muutoksia niiden palautteiden pohjalta

Kannustamista kuvattiin usealla eri tavalla. Kannustamisen kerrottiin olevan rohkaisemista kuntoutujia tuomaan esiin erilaisia ideoita ja kertomaan niistä avoimesti. Oli myös tärkeää, että kuntoutujien ajatuksia ei missään vaiheessa väheksyty. Myös kannustaminen ja tukeminen osallistumaan konkreettisesti itse toimintaan koettiin tärkeäksi. Tätä kuntoutujien tukemista ja kannustamista tapahtui läpi toiminnan.

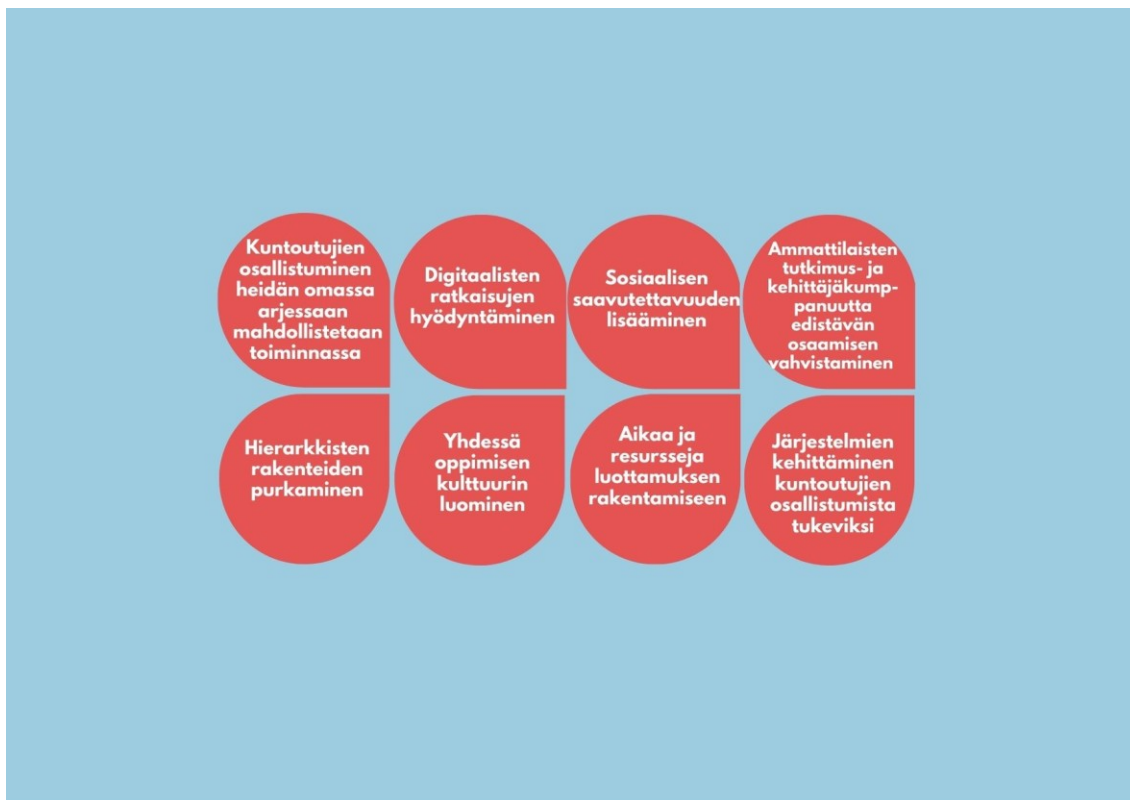
Kuntoutujaa piti rohkaista ja kannustaa siihen, että hänen mielipiteillään ja ajatuksillaan on väliä.

Tulosten mukaan tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistivät myös osallistavat, monipuoliset ja luovat työskentelytavat toiminnan aikana. Yhteiskehittelyt, erilaiset workshopit sekä tulevaisuustyöpajat koettiin hyvinä välineinä luoda yhteistä ymmärrystä tutkittavasta ja kehitettävästä aiheesta. Näissä osallistavissa työskentelytavoissa syntyi usein heittäytymistä ja uusia innovatiivisia visioita. Myös yhteisöllisyys ja aktiivinen vastavuoroinen vuorovaikutus rakentui näiden osallistavien työskentelytapojen myötä sekä kuntoutujat saivat paremmin äänensä kuuluviin. Työskentelytavoissa tuli kuitenkin huomioida, että se oli kohderyhmälle sopiva ja kuntoutujien mielipiteitä ja toiveita niiden suhteen huomioitiin.

Sellainen työskentelytapa, että yritetään luoda uutta yhteistä ymmärrystä aiheesta, esimerkiksi stigmasta erilaisissa workshoppeissa. Workshopit on ollut hyvä toimintatapa.

7.4 Kuntoutuksen ammattilaisten näkemys tulevaisuuden tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävästä käytännöistä

Kuntoutuksen ammattilaisten kuvasivat näkemyksiään tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävästä käytännöistä, joita tulevaisuudessa tarvittaisiin (kuvio 7).

Kuvio 7. Tulevaisuudessa tarvittavat tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävät käytännöt T&K-toiminnassa ammattilaisten näkökulmasta

Tuloksissa ilmeni, että kuntoutuksen ammattilaiset toivoisivat, että tulevaisuudessa kuntoutujien osallistuminen olisi mahdollista heidän omassa arjessaan. Aina ei tarvitsisi virallisia tapaamisia vaan tutkimus- ja kehittämistoiminta olisi kuntoutujilla mahdollista heidän oman arkensa rinnalla.

...kaikki kehittäminen mikä tapahtuu vaikka siinä kuntoutujan normaalin arjen rinnalla ja ei niin kukaan ylimääräisiä käyntejä tai ylimääräistä osallistumista tai muuta niin kaikkee sellasta pitäis myös hyödyntää.

Digitaalisia ratkaisuja toivottiin tulevaisuudessa hyödynnettävän enemmän. Digitaalisia ratkaisuja hyödyntämällä kuntoutujat voivat aktiivisemmin osallistua tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja niillä voidaan helpottaa sekä nopeuttaa myös yhteydenpitoa. Etäyhteyden avulla voidaan järjestää yhteiskehittelyitä sekä muuta yhteistoimintaa, joita yksi haastatteluun osallistunut oli menestyksekkäästi kokeillut. Verkossa tapahtuva keskustelu mahdollisti esimerkiksi kuntoutujalle itselleen ja muille tärkeät vertaiskeskustelut. Digitaalisten ratkaisujen tulee kuitenkin aina vastata ryhmän tarpeita sekä olla kannattavia ja toimivia sekä tarkoituksenmukaisia.

Otettiin käyttöön vertaistreffit verkossa. Se osottautui todelliseksi menestykseksi, ja jää varmasti elämään koronan jälkeenkin

Ammattilaisten mukaan useat ammattilaiset eivät ole vielä tottuneet tämän tyyppiseen toimintaan. Koettiin, että ammattilaisten voi olla vaikeaa suhtautua siihen, että kuntoutujat ovat toiminnassa yhdenvertaisia kumppaneita. Ammattilaisten asenteisiin ja toimintamalleihin toivottiin tulevaisuudessa muutosta. Paremman sosiaalisen saavutettavuuden nähtiin edistävän kumppanuutta. Sosiaaliseen saavutettavuuteen liittyisi kaikkien toimintaan osallistuvien ammattilaisten yhdenvertainen kohtelu sekä avoin asenne kuntoutujia kohtaan. Tulevaisuudessa tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuteen pohjautuvassa toiminnassa tulisi välittyä kuntoutujille ammattilaisten myönteiset asenteet ihmisten moninaisuutta kohtaan. Jokaisen ammattilaisen tulisi tulevaisuudessa vahvistaa toiminnassa kuntoutujien tunnetta siitä, että jokainen kuntoutuja on tärkeä. Muutosta edistää, kun tulevaisuudessa vahvistetaan ammattilaisten tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuteen tarvittavaa osaamista sekä perehdytetään heitä uuteen käytäntöön.

Ammattilaiset eivät ole tottuneet tekemään kehittämistyötä kuntoutujan kanssa kumppaneina. Esimerkiksi hoitoalalla. Siinä on suuria toimintatavan haasteita. Ammattilaiset tarttee perehdyttämistä tällaiseen uudenlaiseen tapaan toimia.

Tulosten mukaan, tulevaisuudessa tulisi kiinnittää vahvemmin huomioita kuntoutuksen soveltavan tutkimus- ja kehittämistoiminnan hierarkkisten rakenteiden purkamiseen. Toiminnan aikana ammattilaisten tulisi välttää kuvaamasta hierarkioita ja korostamasta omaa asemaa sanoin ja teoin. Esimerkiksi toiminnassa tulisi vielä vahvemmin välttää kutsumasta osallistujia kuntoutujiksi tai potilaiksi. Myös kuntoutujilla on usein ennakkoluuloja, ja he itse asettavat hierarkkisesti itsensä alemmas, eivätkä koe olevansa ”samalla viivalla” ammattilaisten kanssa. Tulevaisuudessa ammattilaisten tulisi koko toiminnan ajan näyttää sekä sanoin ja teoin sitä, että toimintaa tehdään kuntoutujien kanssa kumppaneina. Tämän lisäksi luottamuksen rakentamiseen kuntoutujien ja ammattilaisten välillä tulisi tulevaisuudessa käyttää enemmän aikaa ja resursseja.

Puhetapa on niin vahvasti iskostunut, että kuka on ammattilainen ja kuka on potilas tai kuntoutuja tai asiakas. Siihen tulisi tulevaisuudessa kiinnittää toiminnassa huomio.

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus nähtiin yhteisenä oppimisena, jossa tapa toimia oli usein molemmille uusi. Asioita tulisi tulevaisuudessa opetella kuntoutujien kanssa yhdessä. Oppimisen tulisi olla myös kaksisuuntaista, jossa ammattilaiset oppivat kuntoutujilta ja kuntoutujat ammattilaisilta. Ammattilaisten mukaan kumppanuutta edistäisi se,

että ammattilaisetkin astuivat oman mukavuusalueensa ulkopuolelle ja uskaltaisivat tunnustaa, jos eivät jotain osaa. Kokeilukulttuurin tulisi tulevaisuudessa lisääntyä, eikä epäonnistumisia toiminnassa tulisi säikähtää.

Kun lähdetään tulevaisuudessa tekemään jotain uutta juttua, niin lähdetään kokeilemaan ja on lupa epäonnistua. Lähdetään vaan rohkeesti kokeilemaan ja opitaan toinen toisiltamme.

Ammattilaiset kuvasivat, kuinka tutkimus- ja kehittämistoiminnan prosessit ovat etenkin julkisella puolella vielä joustamattomia kuntoutujien osallistumisen sekä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden hyödyntämisen suhteen. Lakien ja asetusten sekä eettisten näkökulmien huomioiminen toivottiin tulevaisuudessa olevan ketterämpää, jotta kuntoutujien mukaan ottaminen sekä osallistuminen kuntoutuksen soveltavaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan olisi helpompaa sekä ketterämpää. Esiin nostettiin erityisesti tulevaisuudessa tarvittavat joustavammat rakenteelliset muutokset sekä niiden kehittäminen kuntoutujien osallistumista tukeviksi. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta vahvistavia rakenteellisia muutoksia voisi edistää jatkossa tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus toiminnan aktiivisemmalla tiedottamisella niin työyhteisöissä kuin valtakunnallisella tasolla.

Työterveydessä on aika paljon säädely lakien ja asetusten puitteissa. On aika joustamatonta, joten siihen tartteis muutosta niin olis helpompi ottaa kuntoutujat mukaan.

7.5 Kuntoutujan osallistumista vahvistavia tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden keskeisimpiä ydintekijöitä

Metropolian innovaatiokeskittymän kehittäjäverkoston tuloksissa kuntoutujan T&K-toiminnan osallistumista edistäviä ydintekijöitä oli useita (kuvio 8).

Kuvio 8. Kuntoutujan osallistumista vahvistavia tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden keskeisimpiä ydintekijöitä kuntoutuksen soveltavassa T&K-toiminnassa

Tulosten mukaan uudenlainen orientaatio tehdä tutkimus- ja kehittämistyötä vaatii uudenlaista lähestymistapaa. Tutkimustoiminnassa tämä edellyttää uudenlaista tapaa kirjoittaa tutkimusprosessia ja uudenlaista käyttöteoriaa tutkimusten tekemisessä. Rahoitukseen ja eettisiin asioihin on kiinnitettävä huomiota eri tavalla kuin aiemmin, jotta kuntoutujien osallistuminen vahvistuisi. Eettisten asioiden, arvioinnin ja vaikuttavuuden tärkeys tulee huomioida ja tehdä näkyväksi uudella tavalla. Kuntoutujien osallistuminen kaikissa tutkimusprosessin vaiheissa tulee siis huomioida. Tärkeänä nähtiin hyödyntää aikaisempia hankkeita ja tutkimusprosesseja, joissa tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta on käytetty, ja rakentaa siltoja näiden välille.

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus vaatii osallistujilta joustavuutta, eritahtisuuden ja keskenäisyyden sietämistä. Toiminnassa tulee edistää kokeilevaa toimintakulttuuria, jossa erheistä opitaan. Ammattilaisten on osattava luopua perinteisestä asiantuntijuusroolista ja uskaltaa heittäytyä oman ammatti-identiteetin ulkopuolelle.

Kun kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa hyödynnetään tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta, tarvitaan aina toiminnan käynnistäjä. Kehittäjäverkoston

mukaan toiminnan käynnistäjältä vaaditaan osaamista ja asiantuntijuutta tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudesta, jotta kuntoutujien osallistuminen vahvistuisi.

Tuloksissa selvisi, että toiminnan alussa osallistujat täytyy perehdyttää toimintaan. Tutkimus- ja kehittämisprosessissa tulisi luoda yhdessä kaikille selkeät pelisäännöt yhteistyölle sekä sopia millaisilla tavoilla toimintaan osallistutaan. Osallistumistapojen tulee olla joustavia, mutta sitoutuneisuutta ei tule unohtaa. Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa jokaisen toimijan rooli ja asiantuntijuus tunnustetaan ja sanoitetaan. Olennaista on, että toiminnassa nähdään eri osallistujakumppaneiden osaaminen ja sitä arvostetaan.

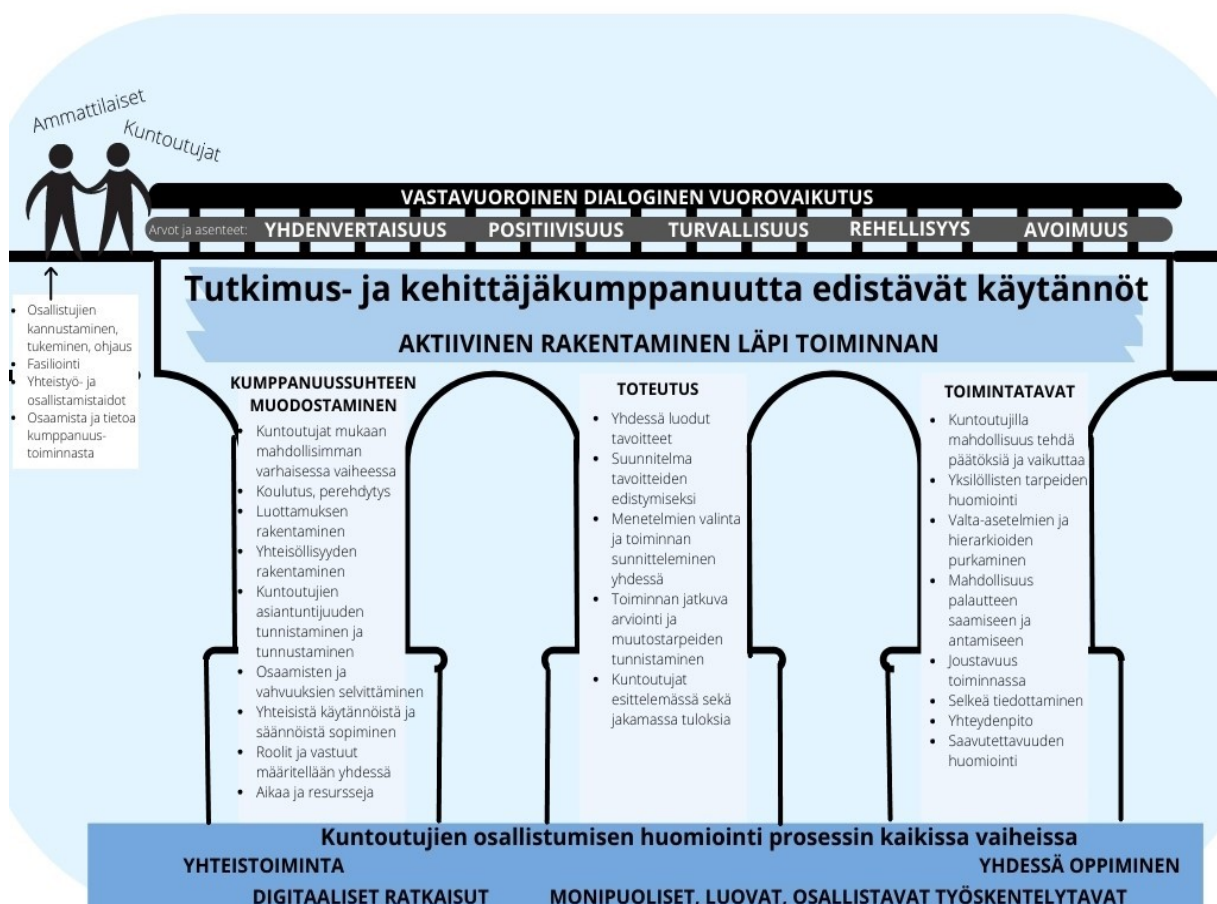
Tavoitteet ja päämäärä täytyy toiminnassa määritellä yhdessä. Tärkeäksi nähtiin, että yhteisestä päämäärästä ja tavoitteista keskustellaan siten, että lopputuloksena ne ovat kaikille yhteiset ja jokainen ne ymmärtävät. Toiminnassa on tärkeää myös ymmärtää kumppanuuden lähtökohdat. Toiminnan aikana esiintyvistä haasteista pitää keskustella avoimesti yhdessä, ja etsiä niihin ratkaisumalleja. Myös päätöstentekoprosessien tulisi olla demokraattisia ja jokaisella osallistujalla tulee olla tunne, että voi vaikuttaa.

Tuloksissa selvisi, että luottamuksellisen suhteen rakentaminen kuvattiin tärkeäksi. Toiminnan ja keskustelukulttuurin täytyy olla avointa, joka puolestaan lisää luottamusta. Luottamuksellisen ja avoimen suhteen rakentamiseen tarvitaan aktiivista vastavuoroista vuorovaikutusta ja dialogista lähestymistapaa. Dialoginen tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävä vuorovaikutus tarvitsee toiminnan aikana yhteistä aikaa sekä tilaa. Kielen tulee olla yhteinen sekä käsitteille tulee olla yhteinen ymmärrys.

Tulosten mukaan osallistujien tulisi käyttää toiminnassa monipuolisia menetelmiä ja työskentelytapoja, jotka mahdollistavat luovuuden ja yhdessä ideoinnin. Tärkeää on myös huomioida fasilitoinnin merkitys osana työskentelyä. Tämä vaatii ammattilaisilta yhteistyö- ja osallistamistaitoja. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tulee näkyä innostuneisuus ja aktiivisuus, iloa ja huumoria unohtamatta. Kehittäjäverkoston mukaan nämä kaikki tekijät vahvistavat kuntoutujien osallistumista.

8 Kuvaus tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäväistä käytännöistä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksista tuotettiin yhteenvetona kuvaus tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäväistä käytännöistä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa (kuvio 9). Kuvaus syntyi kaikkien edellä mainittujen kehittämistehtävien tuloksien suhteiden tulkitsemisen ja vertailun keinoin. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävät kolme sillan tukipilaria. Nämä tukipilarit ovat kumppanuussuhteen muodostamista edistävät käytännöt, toteutukseen sekä toimintatapoihin liittyvät edistävät käytännöt. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus vaatii aktiivista rakentamista läpi toiminnan ja kuntoutujien osallistuminen tulee huomioida prosessin kaikissa vaiheissa, tällöin tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus pääsee todella toteutumaan.

Kuvio 9. Kuvaus tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäväistä käytännöistä kuntoutuksen soveltavassa T&K-toiminnassa.

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudessa ammattilaisten ja kuntoutujien yhteistyö sekä yhteistoiminta näyttäytyvät vahvasti, ja kumppanuuden sillalle astelevatkin kuntoutujat ja ammattilaiset yhdessä. Ammattilaisten tulee tukea, kannustaa ja ohjata kuntoutujia läpi toiminnan, joka vahvistaa kuntoutujien osallistumista. Ammattilaisten on myös tärkeää huomioida fasilitoinnin merkitys osana työskentelyä, ja tämä vaatii ammattilaisilta osallistamis- ja yhteistyötaitoja sekä osaamista ja tietoa tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuteen pohjautuvasta T&K-toiminnasta.

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistää olennaisesti vastavuoroinen dialoginen vuorovaikutus kumppaneiden välillä. Vuorovaikutus toimii ideoiden sekä ajatusten lähteenä, ja sen avulla rakennetaan sekä edistetään kumppanuutta toiminnan kaikissa vaiheissa. Vastavuoroista vuorovaikutusta ja dialogista suhdetta painotetaan keskeisenä kumppanuutta tukevana asiana, ja näin ollen vuorovaikutus on kuin sillankaide, joka tukee osallistujia koko prosessin ajan.

Sillan kaiteista toisen muodostavat tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävät arvot ja asenteet. Toiminnassa tulee näkyä vahvasti yhdenvertaisuus, rehellisyys ja avoimuus. Turvallisuudella tarkoitetaan erityisesti psykologista turvallisuutta, jolloin ilmapiiri on sellainen, että jokainen uskaltaa tuoda esiin omat mielipiteet sekä ajatukset. Toiminta on positiivista yhdessä tekemistä, iloa ja huumoria unohtamatta.

Yhden sillan tukipilarin muodostavat kumppanuussuhteen rakentamista edistävät käytännöt. Kuntoutujat tulee ottaa mukaan toimintaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja osallistujia tulee kouluttaa ja perehdyttää toimintaan. Käytännöistä ja säännöistä tulee sopia sekä roolit ja vastuut täytyy määritellä yhdessä. Näin jokainen tietää oman roolinsa toiminnassa ja se edistää kumppanuutta. Olennaista on myös, että toiminnassa nähdään eri osallistujakumppaneiden osaaminen ja sitä arvostetaan. Asiantuntijuutta on mahdollista jakaa, kun kuntoutujien asiantuntijuus tunnustetaan ja tunnustetaan. Näin jokaisen osaaminen ja asiantuntijuus saadaan toiminnassa monipuolisesti käyttöön.

Kumppanuussuhteen rakentamiseen liittyvät myös luottamuksen ja yhteisöllisyyden rakentaminen. Luottamusta rakentaa rehellisyys ja luottamuksen arvoinen, käyttäytymisellä eli sovitusta asioista kiinni pitämisellä. Toiminnassa tulee olla aikaa ja tilaa vuorovaikutukselle, jolloin ihmiset tutustuvat toisiinsa.

Yhteisöllisyyttä rakennetaan sovituissa yhteisissä tapaamisissa ja epävirallisissa aktiviteeteissa. Kuntoutujat ja ammattilaiset voivat käydä esimerkiksi lounaalla yhdessä tapaamisten lomassa. Kumppanuuden edistämiseksi tulee huomioida fyysiset ympäristöt, joissa ihmisten on helppo kommunikoida toistensa kanssa, jakaa ajatuksia ja ideoita. Luottamus ja yhteisöllisyys vahvistavat toinen toistaan.

Toisen sillan tukipilarin luovat toiminnan toteutukseen liittyvät edistävät käytännöt. To-teutuksessa on tärkeää ymmärtää kumppanuuden lähtökohdat ja kumppanuutta edistää yhteinen päämäärä. Yhdessä määritellyt tavoitteet ja suunnitelma niiden edistämiseksi rakentavat tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta. On tärkeää, että yhteisestä päämäärästä ja tavoitteista keskustellaan siten, että lopputuloksena ne ovat kaikille yhteiset ja jokai-nen ne ymmärtävät. Toimintaa ja tavoitteiden edistymistä tulee jatkuvasti arvioida yh-dessä, jolloin on mahdollista tunnistaa muutostarpeet. Ratkaisuja kysymyksiin etsitään yhdessä ja ideoita visioidaan yhteistoiminnassa. Kuntoutujille on merkityksellistä päästä mukaan myös esittelemään tutkimus- ja kehittämistoiminnan tuloksia, jolloin heillä on mahdollista nähdä koko prosessin sekä tulosten hyöty käytännössä, ja saada tutkimus- ja kehittämistyön ulkopuolisilta ihmisiltä kiitosta tehdystä työstä.

Sillan kolmannen tukipilarin luovat tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävät käytän-nöt, jotka liittyvät toiminnassa esiintyviin toimintatapoihin. Kuntoutujilla tulee olla toimin-nassa mahdollisuus tehdä päätöksiä ja vaikuttaa. Jaettu päätöksenteko edistää tutki-mus- ja kehittäjäkumppanuutta. Ammattilaisten tulee aktivoida eri keinoin kuntoutujia kertomaan omista toiveistaan ja tarpeistaan, jotta kuntoutujien yksilöllisten toiveiden ja tarpeiden huomioimisella pystytään esimerkiksi käyttämään kuntoutujille mielekkäitä työskentelytapoja. Näin ollen jokaisen osallistujan yksilölliset tarpeet pystytään huomioi-maan paremmin.

Toiminnan aikana valta-asetelmia ja hierarkioita tulee purkaa eri keinoin. Näitä keinoja ovat esimerkiksi se, että tapaamisten aikana istutaan pöytien ääressä siten, että ammat-tilaiset eivät ole näkyvillä paikoilla tilan edessä vaan toiminnassa ollaan yhdessä esimer-kiksi pyöreiden pöytien ääressä. Valta-asetelmaa voidaan purkaa myös verbaalisesti. Esimerkiksi ollaan kutsumatta osallistujia potilaiksi, kuntoutujiksi tai asiakkaiksi. Huomi-oitava on myös, että osallistujilla on mahdollisuuksia saada ja antaa palautetta toiminnan aikana. Tähän voi käyttää apuna eri keinoja, esimerkiksi palautelaatikoita. Tärkeää on myös, että palautteista keskustellaan, ja toimintaan tehdään muutoksia palautteiden pohjalta.

Kumppanuutta edistää myös osallistujien välinen yhteydenpito sekä selkeä tiedottaminen. Kielen tulee olla yhteinen sekä käsitteistä tulee olla yhteinen ymmärrys. Kuntoutujien tulee tietää sekä ymmärtää se, minkälaisesta toiminnasta on kysymys, toiminnan taustoja ja mihin asiaan tutkimus- tai kehittämiskohde liittyy. Tiedottamisessa voi hyödyntää kuvallisia sekä havainnollistavia keinoja. Selkeät kirjalliset asiakirjat (esim. tietojen esittäminen ja materiaalit), esitykset ja fläppitaulut ovat hyviä keinoja. Myös informaation sekä fyysisiin ympäristöihin liittyvä saavutettavuus tulee huomioida.

Teknologia ja digitaaliset ratkaisut tuovat uudenlaisia mahdollisuuksia tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden edistämiseen. Toiminnassa voidaan esimerkiksi käyttää videoita ja digitaalisia sovelluksia. Myös kuntoutujien kotona tapahtuvaan työskentelyyn ja toiminnan tukemiseen voidaan käyttää digitaalisia ratkaisuja, ja sosiaalisen median sivustoilla voidaan keskustella toiminnan kaikissa vaiheissa. Etäyhteydet mahdollistavat yhteydenpidon toiminnan aikana, ja sen avulla voidaan järjestää yhteiskehittelyitä sekä muuta yhteistoimintaa. Digitaalisten ratkaisujen tulee kuitenkin aina vastata ryhmän tarpeita ja olla kannattavia, toimivia sekä tarkoituksenmukaisia.

Monipuolisia, osallistavia ja luovia työskentelytapoja tulee käyttää läpi toiminnan, ja niitä tulee hyödyntää eri vaiheissa. Yhteiskehittelyt, workshopit, työpajat, tulevaisuusareenat, draamalliset keinot, keskustelukortit ja ryhmäkeskustelut sekä muut toiminnalliset menetelmät toiminnassa edistävät kumppanuutta ja vahvistavat kuntoutujien osallistumista. Nämä monipuoliset menetelmät ja työskentelytavat mahdollistavat luovuuden ja yhdessä ideoinnin. Yhteistoiminnallisia menetelmiä ja työskentelytapoja voi soveltaa toiminnan aikana eri vaiheissa. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudessa yhteistoiminta on vuorovaiikutuksellista yhdessä tekemistä ja toimimista prosessin kaikissa vaiheissa. Yhteistoiminta sekä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus kasvaa ja kehittyy yhteisen oppimisen kautta.

9 Pohdinta

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä niin kuntoutujat kuin ammattilaisetkin puhuivat siitä, että jokaisen mahdollisuuksia osallistua tulisi lisätä. Usein tutkimus- ja kehittämistoimintaan osallistuvat kuntoutujat rekrytoitiin yhdistysten ja järjestöjen kautta, ja osallistuvat kuntoutujat olivat itse aktiivisesti mukana yhdistys- ja järjestötoiminnassa. Tulevaisuudessa tulisikin pohtia sitä, kuinka varmistetaan kuntoutujien yhtäläinen pääsy

mukaan T&K-toimintaan. Tulevaisuudessa kansalaisten mielenkiintoa tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudesta tulee herättää ja siihen tarvitaan aktiivista tiedottamista sekä rekrytointia laajasti eri kanavia apuna käyttäen. Tärkeää olisi myös hyödyntää tutkimus- ja kehittämistoimintaan jo kumppaneina osallistuneita kuntoutujia. Nämä muutosagentit olisivat oiva voimavara tiedottamaan ja juurruttamaan tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta.

9.1 Tulosten tarkastelu

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksissa voidaan huomata, että yksi ideologinen lähestymistapa kuntoutujien osallistumiseen kumppaneina kuntoutuksen sovelta-vaan T&K-toimintaan voidaan kuvata esimerkiksi kuntoutujien osallisuuden lisäämiseksi tai demokraattiseksi lähestymistavaksi, jossa tavoitteena on vallan ja vastuun uudelleenjakaminen (ks. Harra ym. 2017: 163). Valtaa ja vastuuta jaetaan ammattilaisilta (tutkijoilta ja tutkimusrahoittajilta) kuntoutujille. Jotta kuntoutujien osallistuminen vahvistuu, täytyy toiminnassa huomioida uusia osallistavia lähestymis- ja toimintatapoja. Osallistavat lähestymistavat sekä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus ymmärretään paremmin toimintaan liittyvien erityisten arvojen ja periaatteiden avulla, mikä vaikuttaa menetelmiin ja ohjaa koko tutkimus- ja kehittämisprosessia. Nämä arvot ja lähestymistavat viittaavat avoimuuteen, tutkimuksen ja kehittämisen demokratisoimiseen, suhteiden tasaamiseen sekä muutoksen ja kuntoutujien täysivaltaisuuden tukemiseen. (vrt. Harra 2014.)

Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä ammattilaiset ja kuntoutujat kuvasivat, että T&K-toiminnassa valtasuhteet näyttelevät vielä suurta roolia ja osapuolten välinen valtaero voi olla esteenä luottamuksellisen suhteen rakentamisessa (ks. Hallamaa 2017:132). Jotta valtaeroja saadaan tasattua, tarvitaan keinoja ja tahoja, jotka tekevät aktiivisesti työtä monimuotoisemman tulevaisuuden eteen. Tämä haastaa niin organisaatioita, ammattilaisia ja kuntoutujia arvioimaan myös omaa toimintaansa.

Rakenteet ja verkostot tukemassa tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden kehittämistä tulevaisuudessa

Huomattavissa on, että tutkimus- ja kehittäjäkumppanuusprosessi sisältää sellaisia vaiheita, joita tavallisessa tutkimus- ja kehittämisprosessissa ei ole (vrt. Anttila 1996). Esimerkiksi kumppanuussuhteen rakentamiseen liittyviä vaiheita kuten tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksissakin selviää. Niin kuntoutujat kuin kuntoutuksen ammattilaiset toivat tuloksissa esiin, että etenkin kumppanuussuhteen rakentaminen vaatii aikaa

ja resursseja. Tulevaisuudessa sekä tutkimus- ja kehittämistöiden rahoittajien että ammattilaisten on oltava tietoisia tästä kumppanuussuhteen rakentamiseen tarvittavasta ajasta ja resursseista, jotta kuntoutujien osallistuminen pääsee todella vahvistumaan. Tätä tarkastellessa voidaan pohtia kuinka nykyinen kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminta, sitä ympäröivät rakenteet ja rahoituskanavat tukevat tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta? Yhteistyö, aktiivinen osallisuus, yhteinen päämäärä ja aika kumppanuussuhteen rakentamiseen korostuvat tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudessa. Tähän tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistuneet kuntoutujat ja ammattilaiset kertoivat, että organisaatioissa ja palvelujärjestelmissä usein kuitenkin näyttäytyvät kiire, kustannustehokkuus ja kilpailu. Kuitenkaan byrokraattisella kilpailutuksella ja tutkimus- ja kehittämistoiminnalla ei saavuteta säästöjä vaan niin kuntoutujien kuin kaikkien sidosryhmien ja toimijoiden yhteistyöllä voidaan löytää yhteiskunnan kannalta parempia ja kustannustehokkaampia toimintamalleja sekä ratkaisuja kuntoutujien tarpeisiin (ks. Jalava 2008: 285; Hoekstra ym. 2020; Brett ym. 2012; Camden ym. 2015).

Tulevaisuudessa tarkoituksena on, että tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus yleistyy ja kehittyy tehokkaasti kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Sitä on kuitenkin arvioitava huolellisesti, perusteellisesti ja eri näkökulmista. Vain sillä tavoin voidaan saada luotettava kuva tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden vaikutuksista, vahvuuksista sekä heikkouksista. Osallistumiskulttuurin muuttaminen vaatii pitkäjänteistä työtä, tehokasta tiedon ja kokemusten jakamista sekä siltojen rakentamista toimijoiden välille. Verkoston yhteistyö ja toimijoiden välinen osaamisen jakaminen tarjoaa mahdollisuuksia toteuttaa yhteisöllistä kuntoutuksen soveltavaa T&K-toimintaa. Kuntoutujien aktiivinen osallistumisen vahvistaminen vaatii kuntoutusalan ammattilaisten sekä päättäjien sitoutumista muutokseen. Muutos vaatii verkoston yhteistyötä ja ymmärrystä siitä, mitä tutkimus- ja kehittämiskumppanuuteen liittyy. Myös toiminnan vaikutusten arviointia tulee pohtia yhdessä (ks. Järvikoski ym. 2017: 81). Hajanaisesta kuntoutuksen soveltavasta tutkimus- ja kehittämistoiminnan verkostosta tulisi siirtyä kohti keskitettyä tutkimus-, kehittämis- ja osaamisverkostoa, jolloin verkoston yhdessä työskentely ja ymmärrys tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudesta pääsee aidosti kehittymään. (ks. Kuntoutuksen tutkimuksen kehittämisohjelma 2003: 28,37.)

Kuntoutujien osaamisen hyödyntäminen

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuteen pohjautuvassa kuntoutuksen soveltavassa T&K-toiminnassa tulee kartoittaa ja hyödyntää laajasti kuntoutujien olemassa olevaa taitoa ja

osaamista. Usein ammattilaiset näkevät, että kuntoutujat tuovat toimintaan näkemyksensä, asiantuntijuutensa sekä osaamisensa kuntoutujan tai palvelunkäyttäjän näkökulmasta. Kuntoutujilta kuitenkin löytyy valtava määrä muutakin osaamista, jonka potentiaali usein unohtuu, ja jonka hyödyntämisestä olisi apua ammattilaisille. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus voisikin olla parhaimmillaan hyvin palkitsevaa, kun erilaiset osaamiset kohtaavat.

Toiminnassa tulisi siis tulevaisuudessa olla enemmän kykyä hyödyntää kuntoutujien laajaa tietoa ja osaamista. Huomioitavaa on, että osaamista on mahdollista hyödyntää vasta kun se on tunnistettu. Aluksi on hyvä tunnistaa, minkälaista osaamista toiminnassa tarvitaan, jonka jälkeen onkin tärkeää selvittää sekä kartoittaa kuntoutujien osaamista. Osaamisen kartoittaminen sekä sen hyödyntäminen voi myös lisätä kuntoutujien työn mielekkyyden kokemusta sekä motivaatioita, koska kuntoutujat saavat työskentelyssä hyödyntää omaa osaamistaan (vrt. Kupias & Peltola & Pirinen 2014). Digitaalisuutta ja sähköisiä järjestelmiä sekä tekoälyä käytetään entistä enemmän osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen apuna (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:16). Voisiko näitä hyödyntää myös kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa? Myös kuntoutujien verkostoja voisi selvittää toiminnassa tehokkaammin, esimerkiksi tulosten jakamista sekä jalkauttamista ajatellen. Näin tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus voi toimia linkkinä kuntoutusorganisaatioiden ja kuntoutujien sekä niitä ympäröivien sidosryhmien välillä.

Merkityksellisyyden tunne tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudessa

Kuntoutujat kuvasivat paljon ajatuksia toiminnan aikana syntyneistä merkityksellisyyden tunteista. Kuntoutujat kuvasivat sitä mikä loi heille merkitystä sekä merkityksellisyyden tunnetta prosessin aikana. Jotta tulevaisuudessa kuntoutujat ovat vahvemmin tutkimus- ja kehittäjäkumppaneina mukana kuntoutuksen soveltavassa T&K-toiminnassa, täytyy löytää keinoja motivoida heitä osallistumaan. Ammattilaiset voivat luoda toimintaan hyvät puitteet, mutta kuntoutujat itse päättävät sen millaiseen tutkimus- ja kehittämistoimintaan he lähtevät mukaan (Harra ym. 2017 :152). Voisiko merkityksellisyyden kokemuksista nousta esiin asioita, jotka motivoivat kuntoutujia osallistumaan ja johon voisi tulevaisuudessa kiinnittää enemmän huomiota?

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön kuntoutujien haastatteluissa kuntoutajat kuvasivat sitä, että tarkalla tutkimus- ja kehittämisaiheella ei ollut suurtakaan merkitystä kuntoutujan osallistumiselle (vrt. Schilling & Behrens & Hugenschmidt & Liedtke & Schmie-mann & Gerhardus 2019; Graham & Grewald & Lewis 2007). Ensisysäyksen toimintaan osallistumiseen antoi usein se, että kuntoutujilla oli kokemusta tutkimus- ja kehittämistyön aiheesta tai teemasta. Prosessin edetessä merkityksellisyyden kokemusta loivat kuitenkin muut asiat kuin aihe. Kuntoutajat kuvasivat, että yhteenkuuluvuus ja yhteisöllisyys olivat heille merkityksellisyyden tunteessa todella isossa roolissa. Vuorovaikutuksen tärkeys korostui ja kokemus osallisuudesta oli kuntoutujille merkityksellistä. Täytyy kuitenkin muistaa, että merkityksellisyys, mielekkyys ja motivaatio voi olla hyvin yksilöllisiä ja ne löytyvät ihmisille erilaisista asioista.

Toiminnan aikana merkityksellisyyden tunnetta loivat myös päämäärä, eli kuntoutajat näkivät lopussa osallistumisensa hyödyt. Kuntoutajat kuvasivat, että heille oli ollut merkityksellistä olla mukana esittelemässä työn tuloksia. Haastatteluissa kuntoutajat myös sanoittivat, että merkityksellisyyttä toi myös ns. itsensä ylittyvyys eli tunne siitä, että toimintaa ei tehdä vain itseä varten. Halu auttaa vertaisia ja jakaa omakohtaista kokemusta sekä edistää ja kehittää esimerkiksi omaan diagnoosiin liittyvää tietoisuutta ja edistää toimintaa motivoi osallistumaan. Nämä ovat usein niitä asioita, jotka tuovat ihmisille merkityksellisyyden tunnetta muussakin toiminnassa. Toiminnassa onkin hyvä muistaa, että ihminen on aina suhteessa muihin ihmisiin ja ympäristöön (Smith 2018: 59, 67). Tämän vuoksi esimerkiksi juuri yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunteen rakentamiseen kannattaa nähdä vaivaa.

Yhteinen oppimisprosessi

Tähän tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistujat kuvasivat, että yhteiskehittely sekä toisilta oppiminen oli tärkeää, ja tällaiselle toiminnalle tulisikin luoda prosessin aikana edellytyksiä. Toiminnassa näyttäytyy vahvasti sosiokonstruktivinen oppiminen. Osallistujat toivat esiin ideoitaan ja kokemuksiaan ja niitä jaettiin vuorovaikutuksessa. Oivalluksia ja vastauksia synnytettiin yhteistoiminnassa ja työskentelyssä oli tärkeää edetä ryhmän ajatusten ja toiveiden mukaan (ks. Kupias & Peltola 2019). Etenkin kuntoutajat kuvasivat tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä psykologisen turvallisuuden tunteen merkityksistä kumppanuutta edistävänä tekijänä. Turvallinen ilmapiiri on myös oppimisessa tärkeää ja jokainen toimintaan osallistuva voi vaikuttaa turvallisen ilmapiirin rakentamiseen.

Tarkastelun kohteena on myös se, että ammattilaisten ja kuntoutujien toimintamallien välille saattaa kehkeytyä ristiriitoja, kun vanhat työtavat kohtaavat uusien toimintamallien kanssa. Se on hyväkin asia, koska niiden tiimoilta rutiinit muuttuvat, syntyy keskustelua ja rajoja ylittämällä yhteiset käytänteet kehittyvät. Näin dialogi saa aikaan uuden tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden toimintamallin (ks. Engeström: 61–63). Tuloksissa puhuttiin myös oppimisen yhteydessä kokeilukulttuurin lisääntymisestä. Oppiminen onkin tehokasta, kun toiminnassa asioita opetellaan tekemällä sekä kokeilemalla. Jokaisen ammattilaisen on myös hyvä olla esimerkkinä uteliaasta ja aktiivisesta oppimisesta, joka tulosten mukaan edistää tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta toiminnassa ja vahvistaa kuntoutujien osallistumista (ks. Kupias & Peltola 2019). Oppimisprosessi on ennen kaikkea yhteinen, kun niin kuntoutujat kuin ammattilaiset oppivat katsomaan asioita toistensa näkökulmasta.

Ammattilaiset ja uusi toimintakäytäntö

Kuntoutuksen ammattilaisten näkökulmasta voidaan tarkastella, että tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus ja kuntoutujien osallistuminen saattaa tuoda mukanaan uudenlaista kuormitusta, kun töitä tehdään uudella tavalla ja sosiaalinen ympäristö muuttuu. Kuntoutujien osallistuminen tulisi nähdä palkitsevaksi sekä mahdollisuuksia antavaksi. Ammattilaisilla on myös mahdollisuus oppia uutta. Tämä vaatii ammattilaisilta oman toiminnan reflektointia (ks. Gould: 2016: 16). Tuloksissa selvisi, että ammattilaisten käyttäytymisellä, arvoilla ja asenteilla sekä osaamisella on merkitystä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden syntyymiseen sekä sen edistämiseen. Ammattilaiset eivät toki voi päättää, että luoko kuntoutuja heidän kanssaan kumppanuuteen perustuvan suhteen, mutta kuten tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksissakin näkyi, ammattilaiset voivat kuitenkin siihen omalla toiminnallaan vaikuttaa. He voivat kohdella kuntoutujia ystävällisesti, tervehtiä, kysellä kuulumisia ja ottaa katsekontaktia sekä näyttää kiinnostuneisuutta keskustelussa elein sekä ilmein. He voivat siis toiminnassaan valita sen, että osoittavat kuntoutujille arvostusta sen sijaan, että jättävät heidät huomioimatta. Ammattilaiset voivat myös kutsua osallistujia tuntemaan yhteenkuuluvuutta sekä luomaan ja edistämään kumppanuutta (ks. Smith 2018: 89). Edellä esitetyn perusteella on tulevaisuudessa syytä tarkastella, kuinka taas kuntoutujat voivat omalla toiminnallaan edistää kumppanuutta ja vahvistaa ammattilaisten osallistumista.

Vuorovaikutuksen ja yhteisöllisyyden keinoin kohti yhteisiä tavoitteita

Niin kuntoutujat kuin ammattilaiset osoittivat, että yhteisten tavoitteiden luominen synnyttää tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta. Kumppanuuden kehittymistä tulisi myös seurata ja arvioida. Kun osallistujilla on yhteiset tavoitteet ovat he sinnikkäämpiä ja motivoituneempia tavoitteiden täyttymisen suhteen. Parhaimmillaan yhteisten tavoitteiden laati- misesta ja niiden arvioinnista kehkeytyy toimintaan rakennetta, joka tukee yhteisöllistä toimintaa ja luo yhteistä ymmärrystä kaikkien välille. (ks. Seppänen-Järvelä & Vataja 2019: 13–14.) Monesti toimintaa tai projektia aloittaessa harvoin pohditaan aidosti sitä, että ihmiset tekisivät sitä yhdessä. Kuvitellaan, että projekti itsessään yhdistäisi ihmiset. Myös tutkimus- ja kehittämistoiminnassa näyttäisi olevan tärkeää se, että ei oiota yhteisöllisyyden rakentamisen tai yhdessä luotujen tavoitteiden edistämisen kohtia (ks. Hal- lamaa 2017:113). Jos alkumetreillä on unohdettu rakentaa vuorovaikutuksen keinoin yhteisöllisyyttä, voidaan loppupuolella projektia havahtua siihen, että ihmiset eivät olekaan niin sitoutuneita yhteisiin tavoitteisiin. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudessa on hyvä havaita, että toiminnassa on mukana kuntoutujan yksilölliset intressit sekä ammattilais- ten tavoitteet. Ennen kaikkea vuorovaikutus on avain siinä, että näiden intressien välillä on tasapaino (vrt. Seppänen-Järvelä 2009: 38). Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudessa näyttäisi olevan tärkeää laittaa nimenomaan ihmiset pohtimaan asioita yhdessä.

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus - kuntoutuskumppanuus

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus perustuu yhteisille tavoitteille ja toiminnassa näkyy kumppaneiden yhteinen asenne kohti yhteistyötä ja kumppanuutta rakennetaan yhteis- toiminnassa koko prosessin ajan. Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksia tarkas- telemalla voidaan todeta paljon yhtäläisyyksiä kuntoutuskumppanuuteen. Kuntoutus- kumppanuus -sanaa on käytetty puhuttaessa kuntoutuspalveluiden viranomaisyhteis- työstä ja erilaisten organisaatioiden välisenä toimintana (ks. Jalava 2008). Myös kun- toutujan kuntoutumisprosessin yhteydessä ammattilaisen ja kuntoutujan sekä hänen verkostonsa välistä yhteistyötä voidaan kuvata kuntoutuskumppanuudeksi (ks. Heimo 2012:174–184). Kaikissa näissä kumppanuuden muodoissa on havaittavissa yhtäläisiä piirteitä. Niin tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudessa kuin kuntoutuskumppanuudessa sekä kuntoutumisen vahvistumisessa vuorovaikutus näyttäytyy vahvasti. Yhtäläisyyksiä on myös siinä, että niin kuntoutumisprosessissa kuin tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus

toiminnassa kuntoutuja tarvitsee tukea, rohkaisua ja ohjausta ammattilaisilta. Asiantun-
tijuus laajenee, kun kuntoutujat nähdään aktiivisina osallistujina. (vrt. Autti-Rämö & Sal-
minen 2016; Launiainen & Sipari 2011: 164.)

Niin tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta kuin kuntoutujan kuntoutumisprosessin liittyvää
kuntoutuskumppanuutta sekä yhteistoimijuutta voidaan tarkastella yhteistyöprosessina,
jonka perustana ovat luottamus ja vastavuoroinen suhde, sekä yksilöllisten tarpeiden
mukainen joustaminen. Voidaan siis havaita, että hyvässä kuntoutuskäytännössä esiin-
tyvät samat ilmiöt kuin tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksissa esiin nousseissa
tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävissä käytännöissä. Esimerkkinä luottamuksen
rakentaminen, yhteistoiminta, ymmärrys toiminnan yhteisestä tavoitteista ja yhdessä
työskentelyä niiden saavuttamiseksi. Kumppanuutta rakennetaan siis hyvin samanlaisin
keinoin niin kuntoutujan kuntoutumisprosessissa kuin tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus-
teen pohjautuvassa T&K-toiminnassa (vrt. Autti-Rämö & Salminen 2016; Harra 2014: 3,
33, 194–195; Sipari 2008: 115–116; Sipari & Vänskä & Lehtonen & Pihlava 2019: 124).
Tulosten samansuuntaisuus näissä toimintakulttuureissa vahvistaa tunnistettujen edis-
tävien käytäntöjen merkitystä.

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävästä käytännöistä jokainen kuntoutuksen am-
mattilainen, kuntoutuja ja kuntoutusverkoston toimija voi saada lisää eväitä oman toimin-
nan kehittämiseen, ja hyödyntää edistäviä käytäntöjä niin kuntoutuksen soveltavassa
tutkimus- ja kehittämistoiminnassa kuin kuntoutujan kuntoutumisprosessissa.

9.2 Kehittämistyön etenemisen ja menetelmällisten ratkaisujen arviointi

Tutkimuksellisen kehittämistyön käynnisti tutkimuksellisen kehittämistyön tekijän mielen-
kiinnon herääminen tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus toimintaa kohtaan. Toiminta käyn-
nistyi REcoRDI-hankkeen työntekijöiden kanssa pidetyssä yhteisessä tapaamisessa,
jossa he kertoivat toiminnastaan. Tapaamisessa yhdessä keskustellen pohdittiin suun-
taviivoja tälle tutkimuksellisen kehittämistyön aiheelle. Tutkimuksellisella kehittämistyöllä
lähdettiin vastaamaan hankkeessa havaittuun tarpeeseen, ja aihe valittiin sekä rajattiin
yhdessä hankkeen kanssa. Yhteiset keskustelut REcoRDI -hankkeen toimijoiden kanssa
sekä heiltä saatu tuki läpi tutkimuksellisen kehittämistyön prosessin olivat tärkeitä tutki-
muksellisen kehittämistyön tekijälle, jolle tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus ilmiönä sekä
kuntoutuksen soveltava tutkimus- ja kehittämistoiminta toimintaympäristönä oli aivan

uusi. Tutkimuksellisen kehittämistyön toteuttamista helpotti hankkeen kanssa hyvin toteutunut yhteistyö.

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus kuntoutuksen soveltavassa T&K-toiminnassa oli tutkimuksellisen kehittämistyön tekijälle uusi, joten aiheeseen virittäytyminen vaati huolellisen ja perusteellisen perehtymisen aiheeseen liittyvään teoriaan. Tutkimustietoon ja kirjallisuuteen syvennyttiin ennen tutkimus- ja kehittämistyön suunnitelman laatimista.

Toimintatutkimukselle tyypillinen syklimäisyyden ensimmäisen vaiheen suunnitelmavaihe toteutui tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä, ja tietoa kehittämistehtäviin tuottivat kuntoutuksen ammattilaiset, tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudesta kiinnostuneet ammattilaiset kuin kuntoutujatkin, joten tuloksina saatiin kehittämistehtäviin vastavia eri näkökulmia. Toimintatutkimuksellisella lähestymistavalla ja käytännöllisellä tiedon intressillä sekä kriittisellä tulokulmalla tähdättiin käytännöllisen tiedon saamiseen ja tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden tulevaisuuden tilan vahvistamiseen uusien näkökulmien kautta (Anttila, 1996). Tähän tutkimukselliset menetelmät vastasivat hyvin.

Ensimmäisen kehittämistehtävän kuntoutajat olivat toimineet tutkimusryhmän jäseninä, vertaistuki ja kokemusasiantuntijoina sekä kehittämis- ja ohjausryhmän jäseninä, joten osallistumistapojen monipuolisuus oli hyvin edustettuna. Teppanan fysikaalinen hoitolaitos mahdollisti kuntoutujien rekrytoinnin ja ensimmäisen kehittämistehtävän aineiston keräämisen heidän tiloissansa. Kuntoutujille tuttu ympäristö edisti kuntoutujien osallistumista. Kuntoutajat saivat ilmoittautua itse suoraan tutkimuksellisen kehittämistyön tekijälle tai ammattilaiset antoivat kuntoutujan luvalla puhelinnumeron sekä nimen tutkimuksellisen kehittämistyön tekijälle, jolloin hän otti yhteyttä puhelimitse kuntoutujiin. Tässä vaiheessa tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä varmisti kysymällä kuntoutujilta tarkemmin heidän aikaisemmasta osallistumisestaan kuntoutuksen soveltavaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja varmisti, että osallistumiskriteerit täyttyivät ja toiminnassa oli todella ollut kyseessä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus eikä esimerkiksi tiedontuottajana toimiminen tai kyselyyn vastaaminen. Haastattelujen ajankohdat valikoituvat joustavasti kuntoutujien aikataulujen mukaan, jotta heidän osallistumisensa oli mahdollisimman helppoa.

Toisen kehittämistehtävän ryhmähaastattelu toteutui koronaepidemian vuoksi etäyhteydellä. Tämä toisaalta saattoi vaikuttaa positiivisesti, koska osallistuminen oli mahdollista mistä päin Suomea tahansa, joten pitkätkään etäisyydet eivät estäneet osallistumista.

Ajallisesti osallistuminen oli helpompaa, koska osallistujien ei tarvinnut fyysisesti siirtyä tapaamiseen. Toisaalta etäyhteydellä osallistuminen saattoi toimintana olla jollekin uusi ja vieras, joka on saattanut nostaa kynnystä osallistua. Tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä lähetti tarkat ohjeet etäyhteyden muodostamiselle sekä antoi omat yhteystietonsa ja pyrki näin tekemään yhteydenottamisen kynnyksen matalaksi, jos etäyhteyden muodostus tuotti hankaluuksia. Kaikille halukkaille osallistujille lähetettiin haastattelun ajankohdasta kolme eri vaihtoehtoa, joista jokainen sai valita yhden tai useamman ajankohdan, joka sopisi parhaiten. Ajankohdaksi valikoitui se, joka sopi mahdollisimman monelle halukkaalle osallistujalle. Osallistujille lähetettiin vielä haastattelua edeltävänä päivänä muistutusviesti sähköpostilla.

Toisen kehittämistehtävän tiedonkeruun alussa tutkimuksellisen kehittämistyöntekijä pyrki luomaan turvallisuuden tunnetta ja vähentämään osallistujien jännitystä sillä, että aluksi käytiin pari minuuttia kevyttä epävirallista keskustelua ja jokainen osallistuja pääsi hieman tutustumaan toisiinsa. Tämän aikana selvisi, että kaksi osallistujaa oli entuudestaan tuttuja toisilleen. Ennen haastattelun alkua testattiin, että kaikilla toimivat mikit ja jokaisen ääni kuuluu kaikille. Itse ryhmähaastattelussa kamerat pidettiin suljettuina ja vain ääni tallentui. Haastattelun alussa tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä esitteli tutkimuksellisen kehittämistyö toimintaympäristöä sekä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta ilmiönä teoriaan pohjautuvan synteesikuvion avulla ja näin kirkasti osallistujille, mitä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudella tarkoitetaan. Alustuksena esiteltiin myös ensimmäisen kehittämistehtävän alustavia tuloksia. Tuloksien esittely auttoi osallistujia orientoitumaan aiheeseen. Ryhmässä osallistujia oli kolme, mikä edesauttoi sitä, että jokainen sai hyvin puheenvuoroja eikä päällekkäin puhumista tapahtunut. Tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä huolehti, että jokainen sai puheenvuoroja. Tutkimuksellisen kehittämistyöntekijä huolehti myös, että keskustelussa säilyi fokus ja palautti keskustelua kysymysten avulla takaisin aiheeseen.

Ennen ensimmäisen ja toisen kehittämistehtävien aineistonkeruuta haastattelukysymyksiä testattiin ja teemahaastattelun kysymyksiin tehtiin muutoksia testauksen pohjalta, jotta ne vastaisivat parhaalla mahdollisella tavalla kehittämistehtäviin.

Kolmannen kehittämistehtävän aineiston keruu tapahtui etäyhteydellä toteutuneessa yhteiskehittelyssä. Koronaepidemian takia lähitoteutus ei ollut mahdollista. On syytä pohtia lisäkö vai vähensikö etäyhteydellä tapahtunut toteutus osallistujamäärää. Aluksi aiheeseen virittäydettiin REcoRDI -hankkeen toimijoiden alustuspuheenvuoroilla. Yksi henkilö

vastasi teknillisistä asioista ja ohjasi, neuvoi ja tuki osallistujia etäyhteysalustan käytössä. Yhteiskehittelyvaiheen alussa osallistujat jaettiin pienempiin ryhmiin (Break out roomeihin) ja jokaiseen ryhmään osallistui fasilitaattori, jonka tehtävänä oli fasilitoida yhteiskehittelyä. Fasilitaattoreilla oli toteutukseen liittyvät yhteiset ohjeet, jolla varmistettiin, että kaikissa toteutus sekä osallistujien ohjeistus oli sama. Tämän tutkimuksellisen kehittämistyöntekijä toimi yhden ryhmän fasilitaattorina. Etäyhteydellä tapahtuvassa yhteiskehittelyssä suositellaan ryhmiin jakautumista, jos kokonisosallistujia määrä on yli kymmenen (Kotala & Di Piazza 2020). Fasilitaattori ohjeisti osallistujia Jamboard -alustan käytössä ja varmisti, että jokainen pystyy tuottamaan virtuaalisia muistilappuja. Jos muistilappujen tuottaminen ei osallistujalla onnistunut, kirjoitti fasilitaattori osallistujan ääneen sanoman ajatuksen ja varmisti, että ajatus oli kirjoitettu aivan niin kuin osallistuja tarkoitti. Pienryhmätyöskentelyn jälkeen, jokainen pienryhmä esitteli muille yhteenvedon syntyneistä ajatuksista sekä keskustelusta. Recordi -hankkeen toimija esitteli lopuksi yhteenvedon kaikkien pienryhmien tuotoksista.

REcoRDI -hanke laati yhteiskehittelyn kysymykset ja jokaisessa pienryhmässä oli samat kysymykset, joihin tietoa tuotettiin. Yhteiskehittelyn kysymysten valinta olisi voinut olla erilainen, jos ne olisivat olleet tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tekijän määrittämiä. Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tekijällä yhteiskehittelyn kysymyksiä olisi ohjannut tämän tutkimuksellisen kehittämistyön kehittämistehtävä ja kysymykset olisi valittu sen olemuksen mukaisesti, kun taas REcoRDI-hanke laati kysymykset omien kehittämistehtävien ja intressien pohjalta. Toisaalta tutkittava ilmiö on molemmilla sama, ja käsitteet ovat teorian mukaisia. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus teeman mukaan yhteiskehittelyn kysymykset olisi voinut laatia yhdessä, jolloin molempien näkökulmat ja intressit kysymysten valintaan olisi huomioitu.

Ryhmähaastattelu ja yhteiskehittely tapahtuivat etäyhteydellä. Etäyhteydellä tapahtuvassa vuorovaikutuksessa ja osallistumisessa on fasilitoijan tärkeä huomioida, että jokaisella osallistujalla on luottavainen olo, koska jännittävät osallistujat eivät osallistu ja siksi psykologinen turvallisuus on tärkeää (Kotala & Di Piazza 2020). Tämä pyrittiin huomioimaan esimerkiksi hyvällä suunnittelulla ja alussa tapahtuvalla epävirallisella, kevyellä keskustelulla. Etäyhteydellä voi olla sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia. Edistäviksi asioiksi voidaan katsoa, että se ei sido osallistujia mihinkään paikkaan. Sanatonta viestintää ja elekieltä ei kuitenkaan voinut tulkita, koska videoyhteyttä ei käytetty. On syytä pohtia, että olisiko videokuva voinut helpottaa vuorovaikutusta. Toisaalta pelkkä ääni on voinut osalle helpottaa puhumista. Tutkimuksellisen kehittämistyöntekijä

pyrki huomioimaan tämän luomalla osallistujille mahdollisuuksia puheenvuoron ottamiseen kysymällä esimerkiksi ”tuleeko tähän liittyen muilla jotain mieleen”. Yhteyden toimiminen sekä jokaisen omat tietotekniset taidot ovat saattaneet jännittää jotain etukäteen, ja estänyt näin osallistumasta. Tämän tutkimuksellisen kehittämistyöntekijä pyrki huomioimaan tätä sillä, että lähetti jokaiselle tarkat ohjeet etäyhteyden muodostamiselle sekä tarjosi jokaiselle mahdollisuuden ottaa yhteyttä matalallakin kynnyksellä, jos asiaan liittyen oli kysyttävää sekä tarjosi mahdollisuutta auttaa teknisissä asioissa. Etätoteutuksen onnistumista tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä edisti hyvällä valmistautumisella ja suunnittelulla.

Haastatteluissa tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä aktivoi ihmisiä osallistumaan, pyrkimättä kuitenkaan itse osoittamaan mielipidettään asioista. (Hirsjärvi & Hurme 2000: 98.) Roolin merkitys aktiivisena kehittäjänä tässä kehittämistyössä oli käynnistää muutos ja rohkaista ihmisiä kehittämään toimintaa paremmaksi omasta näkökulmasta (Heikkinen 2010: 20).

Tutkimuksellisen kehittämistyön luotettavuus on pyritty tuomaan esille kuvaamalla tutkimuksen toteutusta tarkasti kaikissa vaiheissa. Tuloksia on avattu tarkasti ja tulosten läpinäkyvyyteen on kiinnitetty huomiota. Työhön on liitetty ote aineistolähtöisestä sisällön analyysistä (liite 8). Tulosten tulkinnessa on käytetty teoreettista tarkastelua osoittamaan mihin tehdyt johtopäätökset perustuvat. (Tuomi & Sarajärvi 2018; 173, 183)

9.3 Eettiset kysymykset

Hyvä tieteellinen käytäntö ohjasi tätä tutkimuksellista kehittämistyötä. Rehellisyys, tarkkuus ja huolellisuus tulosten tallentamisessa ja arvioinnissa seurasi läpi tutkimuksellisen kehittämistyön. Viittaaminen muiden kirjoittajien teoksiin toteutuu asianmukaisesti sekä ohjeiden mukaan. Tekijänoikeusloukkauksien välttämiseksi lopullinen raportti tutkittiin ajamalla se Turnitin -ohjelman läpi. Tutkimussuunnitelman hyväksyivät yliopettaja Salla Sipari ja fysioterapian lehtori Nea Vänskä. Tutkimussuunnitelman valmistumisen jälkeen tutkimukselliselle kehittämistyölle haettiin tutkimuslupaa Kajaanin Teppanan fysikaaliselta hoitolaitokselta sekä Metropolia ammattikorkeakoululta. Kajaanin Teppanan fysikaalinen hoitolaitos myönsi tutkimusluvan 23.3.2020 ja Metropolia ammattikorkeakoulu 10.6.2020. (Kuula 2011:34–36.) REcoRDI -hankkeella oli tutkimuslupa kolmannen kehittämistehtävän aineistonkeruun yhteiskehittelyä varten.

Osallistuminen tutkimukselliseen kehittämistyöhön pohjautui vapaaehtoisuuteen ja osallistujilla oli mahdollisuus keskeyttää osallistuminen milloin tahansa. Tietosuojaan liittyvät kysymykset ratkaistiin niin, ettei missään yhteydessä paljastu yksittäisen henkilön tiedot. Osallistujia tiedotettiin tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistumisesta erillisessä tutkimushenkilötiedotteella (Liite 1, 2 ja 3) sekä osallistuvilta vaadittiin kirjallinen lupa kehittämistyöhön osallistumisesta (Liite 4). Osallistujat saivat myös tietosuojaselosteet. Kaikki tutkimuksellisen kehittämistyön aikana kerättävät henkilötiedot käsiteltiin luottamuksellisesti tietosuojalain (1050/2018) ja EU:n tietosuoja-asetuksen (679/2016) edellyttämällä tavalla.

Kuntoutujilta ja ammattilaisilta ei kerätty muita tietoja kuin nimi. Kehittämiseen osallistumalla tai osallistumatta jättämisellä ei ollut vaikutusta kuntoutujien saamiin palveluihin, eikä kehittäjällä ja kuntoutujilla ollut sellaista riippuvuussuhdetta, joka voi vaikuttaa osallistumisen valinnanvapauteen. Aineisto käsiteltiin siten, että anonymiteetti säilyi läpi tutkimus- ja kehittämistyön. Tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä huolehti anonymiteetin säilymisestä myös tulosten esittelyssä valmiissa raportissa. (Toikko & Rantanen 2009: 128–129.)

Tutkimuksellisen kehittämistyön tekijä käsitteli aineistoa henkilökohtaisesti ilman ulkopuolisia. Aineisto siirrettiin nauhurista keskusteluiden päätteeksi henkilökohtaiselle tietokoneelle salasanan taakse. Myös litteroidut aineistot ja ammattilaisten kanssa vaihdetut sähköpostit säilytettiin tietokoneella salasanan takana. Sähköpostiviestit poistettiin välittömästi sen jälkeen, kun ne oli siirretty salasanalla suojattuun tietokoneeseen. Haastattelujen tekemisen jälkeen käydyt keskustelut poistettiin nauhurista. Kaikki materiaalit poistettiin asianmukaisesti tietokoneelta tutkimuksellisen kehittämistyön päätyttyä. Paperiset suostumusasiakirjat säilytettiin lukollisessa kaapissa ja työn päätyttyä ne hävitettiin tietosuojaohjeita noudattaen tietosuojajätteen mukana.

Ennen kehittämistehtävien tiedonkeruuta alustuksen avulla varmistettiin osallistujien ymmärrys vaikeasti hahmotettavasta asiasta. Tutkimuksellisen kehittämistyön tekijän rooli oli toimia fasilitaattorina luomalla puitteet keskustelulle, siten, että jokaisen osallistujan kokemus ja näkemys saatiin mahdollisimman hyvin käyttöön. Tekijä ei toiminut tiedon tuottajana vaan rohkaisi sanallisesti osallistujia kertomaan mielipiteitään, kokemuksiaan sekä ajatuksiaan. (Heikkinen 2010: 226; Kuula 1999: 116–117.)

Tutkimuksellisen kehittämistyön valmis raportti julkaistiin Theseus -tietokannassa. Lisäksi linkki raporttiin toimitettiin Teppanan fysikaaliseen hoitolaitokseen. Tutkimuksellisesta kehittämistyöstä kirjoitettiin artikkeli Rehablogiin.

9.4 Tutkimuksellisen kehittämistyön hyödynnettävyys ja jatkokehittäminen

Kansalaisten osallistuminen kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan on noussut merkittäväksi uudeksi lähestymistavaksi suhteellisen lyhyessä ajassa. Tutkimuksellisen kehittämistyön aihe on ajankohtainen, koska kuntoutujien osallisuutta on pyritty systemaattisesti lisäämään. (Järvikoski ym. 2017: 68; Harra ym. 2017:152) Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksia käytetään REcoRDI-hankkeessa kehitettävässä Osallistuvan tutkimuskumppanuuden – mallissa.

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksien avulla voidaan luoda uutta yhteistä ymmärrystä kuntoutujan roolista kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistyössä sekä rakentaa toivotunlaista tulevaisuutta, jossa kuntoutujat ovat tasavertaisia kumppaneita kuntoutuksen T&K-toiminnassa. Työn vahvuutena voidaan nähdä se, että Suomessa ei ole aihetta vielä paljon tutkittu, ja tämän työn tulokset voivat siten toimia apuna suunniteltaessa tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävää toimintaa. Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä kerättyjä havaintoja voidaan käyttää ensimmäisenä askeleena ohjaamaan toimintaa sekä havaita hyviä ja tehokkaita keinoja kuntoutujien mielekästä osallistamista varten. Se johtaa parempaan kumppanuuteen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa, joka näin vaikuttaa positiivisesti käytäntöön.

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön teoreettisia ajatuksia, ja tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta ilmiönä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tulee edelleen tutkia sekä kehittää. Tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä keskityttiin kuntoutujan osallistumisen vahvistamiseen, eikä otettu huomioon ammattilaisten ja muun verkoston jäsenien osallistumisen vahvistamista, joilla myös on olennainen roolinsa tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudessa. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus vaatii usean osallistujan näkökulmaa ja pitkää prosessia, joka kehittyy ajan myötä.

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudessa on kyse moninaisesta ilmiöstä, joka vaatii uuden oppimista niin ammattilaisilta kuin kuntoutujiltakin (Hoekstra ym. 2020). Uuden toimintatavan oppimisen prosesseja tulisikin tutkia ja kehittää niin ammattilaisten kuin kuntoutujien näkökulmasta. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden yleistyessä sekä kuntoutujat

että kuntoutusalan tutkijat, kehittäjät ja kuntoutuksen ammattilaiset oppivat, mitkä lähestymistavat toimivat parhaiten. Jatkotutkimusaiheena olisikin tärkeää tutkia tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden hyötyjä. Syvällisempiä tutkimuksia tarvitaan myös selvittämään, miten, milloin ja miksi tutkimus- ja kehittäjäkumppanuuden lähestymistapojen katsotaan olevan hyödyllisiä.

Lähteet

Alanko, Tuulikki & Karhula, Maarit & Piirainen, Arja & Kröger, Teppo & Nikander, Riku 2017. Kuntoutujan osallistaminen tavoitteenasettamisprosessiin ja tavoitteiden saavuttamisen arviointiin. Loppuraportti. Helsinki: Kela.

Alasuutari, Pertti 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Anttila, Pirkko 1996. Tutkimisen taito ja tiedonhankinta: taito-, taide- ja muotoilualojen tutkimuksen työvälineet. Tutkimisen taito ja tiedonhankinta. Helsinki: Artefakta 2. Akatiimi.

Autti-Rämö, Ilona & Salminen, Anna-Liisa 2016. Kuntoutuksesta kuntoutumisen käsitteeseen. Teoksessa Autti-Rämö, Ilona, Salminen, Anna-Liisa, Rajavaara, Marketta & Ylinen, Aarne (toim.): Kuntoutuminen.

Baimyzerva, Mahabat 2018. Beginners' Guide for Applied Research Process: What Is It, and Why and How to Do It? University of central Asia, Institute of Public Policy and Administration: Occasional paper NO.4, 2018. Saatavana osoitteessa: <https://www.ucentralasia.org/Content/Downloads/UCA-IPPA-OP4-Beginners%20Guide%20for%20Applied%20Research%20Process-Eng.pdf> luettu 14.6.2020.

Boaz, Anette & Hanney, Stephen & Borst, Robert & O'Shea, Alison & Kok, Maarten 2018. How to engage stakeholders in research: design principles to support improvement. Health Research Policy and Systems 16, 60.

Demos Helsinki 2015. Terveys 2050. Neljä skenaariota ihmislähtöisestä terveydestä ja valinnanvapaudesta. Helsinki: Demos Helsinki:47. Saatavana osoitteessa: <https://www.demoshelsinki.fi/wp-content/uploads/2015/06/Terveys2050.pdf> luettu: 1.12.2019.

Camden, Chantal & Shikako-Thomas, Keiko & Nguyen, Tram & Graham, Emma & Thomas, Aliko & Sprung, Jennifer & Morris, Christopher & Russell, Dianne J. 2015. Engaging stakeholders in rehabilitation research: a scoping review of strategies used in partnerships and evaluation of impacts. Journal Disability and Rehabilitation, 37:15, 1390-1400.

Cossar, Jeanette & Neil, Elsbeth 2013. Service user involvement in social work research: learning from an adoption research project. The British Journal of Social Work 2015;45(3): 225–240. Saatavana osoitteesta: <https://doi.org/10.1093/bjsw/bct108>. luettu: 11.3.2020.

Engeström, Yrjö 2004. Ekspansiivinen oppiminen ja yhteiskehittely työssä. Tampere:Vastapaino.

Engeström, Yrjö 2006. Kaksikäätinen asiantuntijaorganisaatio. Kansanterveyslaitoksen julkaisu B 2/2006. Helsinki: Kansanterveyslaitos.

Eskola, Jari 2018. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Valli, Raine (toim.) 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Jyväskylä:PS-kustannus. 140–155.

Gonzales, Miriam & Phoneix, Michelle & Saxena, Shikha & Cardoso, Robertta Canac-Marquis, Michelle & Hales, Lindsay & Putterman, Connie & Shikako, Thomas 2020. Strategies used to engage hard-to-reach populations in childhood disability research: a scoping review. *Disability and Rehabilitation Journal* 1/2020.

Goodman, Melody & Thompson, Vetta 2017. The science of stakeholder engagement in research: classification, implementation, and evaluation. *Translational behavioral medicine*, Oxford University press: 2017 Sep; 7(3): 486–491.

Graham, Jenny & Grewald, Ini & Lewis, Jane 2007. Ethics in social research: the views of research participants. National Centre of social research, Government social research unit. London. Saatavana osoitteessa: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/497221/ethics_participants_tcm6-5783.pdf. luettu: 15.1.2020.

Gould, Jeremy 2016. Reflektiivisyyden polulla. Epistemologisesti radikaalin yhteiskuntatieteen puolustus. Teoksessa Gould, Jeremy & Uusihakala, Katja (toim.) 2016. Tutkija peilin edessä. Refleksiivisyys ja etnografinen tieto. Helsinki: Gaudeamus Oy. 2-23.

Hallamaa, Jaana 2017. Yhdessä toimimisen etiikka. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Harra, Toini 2014. Terapeuttinen yhteistoiminta. Asiakkaan osallistumisen mahdollistaminen toimintaterapiassa. *Acta Electronica Universitatis Lapponiensis* 156. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Harra, Toini & Sipari, Salla & Mäkinen, Elisa 2017. Hyvää tahtova hyvinvointipalvelujen kehittäjäkumppanuus. Teoksessa Pohjola, Anneli & Kairala, Maarit & Lyly, Hannu & Niskala, Asta (toim.): Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi. Asiakkaiden osallisuuden muutos sosiaali- ja terveyspalveluissa. Tampere: Vastapaino Oy. 145-164.

Heikkinen, Hannu L. T. 2010. Toimintatutkimus –Toiminnan ajattelun taitoa. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 214–229.

Heikkinen, Hannu L.T.2008. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa Heikkinen Hannu & Rovio Esa & Syrjälä Leena (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Hansaprint Direct Oy. 16- 26.

Heikkinen, Hannu & Rovio, Esa & Kiilakoski, Timo 2006. Toimintatutkimus prosessina. Teoksessa Heikkinen, Hannu & Rovio, Esa & Syrjälä, Leena (toim.) Toiminnasta tietoon. Helsinki: Kansanvalistusseura. 78–93.

Heimo, Helena 2012. Kuntoutuskumppanuus – vanhempien osallisuuden mahdollistavat käytännöt Espoossa. Teoksessa Seppälä, Eeva & Veijola, Arja (toim.) Lapsen ja nuoren kuntoutuksen kehittäminen. Helsinki: Vajaaliikkeisten Kunto ry. 174-184.

Hickey, Gary & Chambers, Mary 2019. Service user involvement in the design and delivery of education and training programmes leading to registration with the Health Professions Council. University of London: Faculty of Health & Social Care Sciences Kingston University and St George's. Saatavana osoitteessa: <http://79.170.44.111/socialworkeducation.org.uk/wp-content/uploads/2012/11/service-users-involved-in-delivery-of-education-and-training-programmes.pdf> luettu: 3.5.2020.

Hickey, Gary. 2020. Different experiences: A framework for considering who might be involved in research. NHIR/INVOLVE. Saatavana osoitteesta: https://www.invo.org.uk/wp-content/uploads/2020/05/Including-perspectives-Version-A_final-v2.pdf luettu: 21.8.2020.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hoekstra, F. & Mrklas K. J. & Khan, M. & McKay, R. & Vis-Dunbar C. M. & Sibley K. M. & Nguyen, T. & Graham, I. D. 2020. A review of reviews on principles, strategies, outcomes and impacts of research partnerships approaches: a first step in synthesising the research partnership literature. Canada: Health Research Policy and Systems (2020) 18:51 Saatavana osoitteessa: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7249434/pdf/12961_2020_Article_544.pdf luettu: 21.9.2020.

HUS 2020. HUS ottaa tutkimusraadit mukaan tieteellisten tutkimusten suunnitteluun. HUS: Uutinen. Julkaistu 14.10.2020. Saatavana osoitteesta: <https://www.hus.fi/ajankohtaista/hus-ottaa-tutkimusraadit-mukaan-tieteellisten-tutkimusten-suunnitteluun> luettu: 12.11.2020.

Hyväri, Susanna 2016. Kumppanuus, osallisuus ja terveys osaamisalueen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toiminnassa. Teoksessa Helminen Jari (toim): Työelämä lähtöistä ammattipedagogiikkaa rakentamassa. Helsinki: Diakonia ammattikorkeakoulu: 107-123 Saatavana osoitteessa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/114899/tyoelama3_9789524932639.pdf?sequence=1&isAllowed=y luettu: 1.12.2019.

INVOLVE 2012. Briefing notes for researchers: involving the public in NHS, public health and social care research. Eastleigh. Saatavana osoitteesta: https://www.invo.org.uk/wp-content/uploads/2014/11/9938_INVOLVE_Briefing_Notes_WEB.pdf luettu: 27.3.2020.

INVOLVE 2020. Briefing note three: Why involve members of the public in research? Saatavana osoitteessa: <https://www.invo.org.uk/posttypesresource/why-should-members-of-the-public-be-involved-in-research/> luettu: 6.2.2020.

Jalava, Janne 2008. Kuntoutuskumppanuuden mahdollisuudet ja haasteet – Systemiteoreettinen lähestymistapa. Janus vol. 16 (4) 2008. 280–294. Saatavana osoitteesta: <https://journal.fi/janus/article/view/50487/15269> luettu: 14.11.2020.

Järvikoski, Aila & Härkäpää, Kristiina 2011. Kuntoutuksen perusteet. Näkökulmia kuntoutukseen ja kuntoutustieteeseen. Helsinki: WSOYpro Oy.

Järvikoski, Aila & Martin, Marjatta & Kippola-Pääkkönen, Anu & Härkäpää, Kristiina 2017. Asiakkaan kehittämisosallisuus kuntoutuksessa. Teoksessa Pohjola, Anneli & Kairala, Maarit & Lyly, Hannu & Niskala, Asta (toim.): Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi. Asiakkaiden osallisuuden muutos sosiaali- ja terveystaloudissa. Tampere: Vastapaino Oy. 58–81.

Kallionpää, Pekka & Kähkönen, Antti & Leskelä, Riikka-Leena 2019. Kuntoutuksen toimiala- ja tulevaisuus selvitys. Nordic Healthgroup: 27-28. Saatavana osoitteessa: <https://www.hyvinvointiala.fi/wp-content/uploads/2019/03/2019-03-28-kuntoutuksen-toimiala-ja-tulevaisuus selvitys-nhg-loppuraportti.pdf> luettu: 16.11.2019.

Kaseva, Kaisa 2011. Asiakkaan asema, itsemäärääminen ja vaikutusmahdollisuudet sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisessä. Integroitu kirjallisuuskatsaus. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2011: 16.

Ketelaar, M & Smits, DW & Meeteren, K & Klem, M & Alsem, M 2020. Involvement of young people and families in all stages of research; what, why and how? Imms, C & Green, D (toim.) Participation, optimizing outcomes in childhood-onset neurodisability. Mac Keith press, London. 105–118.

Koskinen, Iina & Ruuska, Maria & Suni, Tanja 2018. Tutkimuksesta toimintaan. Tieteen tekijän opas viestintään ja vaikuttamiseen. Helsinki: Art House Oy.

Kotala, Outi & Di Piazza, Maria 2020. Planning a successful virtual workshop, Part 1. Go-Fore. Saatavana osoitteessa: <https://gofore.com/en/planning-a-successful-virtual-workshop-part-1/> luettu: 30.10.2020.

Kuntoutuksen tutkimuksen kehittämisohjelma 2003. Kuntoutusasiain neuvottelukunta Julkaisuja 2003:19. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset kuntoutusjärjestelmän uudistamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:41.

Kupias, Päivi & Peltola, Raija & Pirinen, Jorma 2014. Esimies osaamisen kehittäjänä. Kappale 2. Osaaminen näkyviin. Sanoma pro. e-kirja.

Kupias, Päivi & Peltola, Raija 2019. Oppiminen työssä. Gaudeamus Oy.

Kuula, Arja 1999. Toimintatutkimus. Kenttätyötä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Vastapaino.

Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen käyttö hankinta ja säilytys. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Kähäri-Wiik, Kaija & Niemi, Aira & Rantanen, Anneli 2008. Kuntoutuksella toimintakykyä. Helsinki: WSOY oppimateriaalit OY.

Laine, Timo 2018. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Valli, Raine (toim.) 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Jyväskylä: PS-kustannus.

Launiainen, Helena & Sipari, Salla 2011. Lapsen hyvä kuntoutus käytännössä. Helsinki: Vajaaliikkeisten Kunto ry

Lehtonen, Krista & Vänskä, Nea & Sipari, Salla & Harra, Toini & Helenius, Sari 2020. Osallistuva tutkimuskumppanuus kuntoutuksen soveltavassa tutkimuksessa - kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Kuntoutus-lehti

Maijanen, Heini & Haikara, Pirkko 2014. Kumppanuuskäsikirja. Näkökulmia monitoimijaisen yhteistyön kehittämiseen. Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus julkaisuja A. 8:2014.

Miettinen, Reijo & Tuunainen, Juha 2010. Perus- ja soveltava tutkimus tiedepolitiikan luokittelukategorioina ja retorisisina resursseina. Tiedepolitiikka 3/ 2010.

Mäntylä, Ritva 2007. Kertovan muutosselonteon menetelmä. Teoksessa Eronen, Ari & Syrjäläinen, Eija & Värri, Veli-Matti (toim.) 2007. Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin 2007. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy. 40–61.

Mäkinen, Elisa 2014. Kuntoutujan uusi asema. Teoksessa Sipari, Salla & Mäkinen, Elisa & Paalasmaa, Pekka (toim.) 2014. Kuntoutettavasta kehittäjäkumppaniksi. Aatos-artikkelit 13/2014. Metropolia ammattikorkeakoulun julkaisusarja. 8–14.

National Institute of Health 2011. Principles of community engagement (second edition) NIH Publication No. 11-7782. Saatavana osoitteessa https://www.atsdr.cdc.gov/communityengagement/pdf/PCE_Report_508_FINAL.pdf luettu: 3.3.2020.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOY

Poutiainen, Erja 2019. Kuntoutus ja kuntoutuksen tutkimus muuttuvat ja kehittyvät. Kuntoutus 1/2019. 3–4.

Raunio, Kyösti 1999. Positivismi ja ihmistiede. Sosiaalitutkimuksen perustat ja käytännöt. Helsinki: Gaudeamus. 365–370.

REcoRDI-kehittämishanke – osaamista ja verkostoitumista kuntoutuksen soveltavaan tutkimukseen. Saatavana osoitteessa: <https://www.metropolia.fi/tutkimus-kehittaminen-ja-innovaatiot/hankkeet/recordi/> luettu: 27.11.2019

Renedo, Alicia & Cicely, Marston 2011. Healthcare professionals' representations of 'Patient and Public Involvement' and creation of 'Public Participant' identities: Implications for the development of inclusive and bottom-up community participation initiatives. Journal of community & applied social psychology, 21 (3). 268-280.

Sackett, David & Rosenberg, William & Gray, Muir & Haynes, Brian & Richardson Scott 1996: Evidence based medicine: what it is and isn't. *British Medical Journal* 312 (7023); 71-72.

Schilling, Imke & Behrens, Heike & Hugenschmidt, Claudia & Liedtke, Jennifer & Schmiemann, Guido & Gerhardus, Ansgar 2019. Patient involvement in clinical trials: motivation and expectations differ between patients and researchers involved in a trial on urinary tract infections. *Research Involvement and Engagement* (2019) 5:15.

Salonen, Kari & Eloranta, Sini & Hautala, Tiina & Kinos, Sirpa 2017. Kehittämisen toiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa, Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Seppänen-Järvelä, Riitta 2009. Työpaikka – yksilö, yhteisö ja organisaatio kehittämisen ytimessä. Teoksessa: Seppänen-Järvelä, Riitta & Vataja, Katri (toim.) 2009. Työyhteisö uusille urille. Kehittäminen osaksi arjen työtä. WS Bookwell Oy. Juva. 31–50

Seppänen-Järvelä, Riitta & Vataja, Katri 2009. Mitä työyhteisölähtöinen prosessikehittäminen on? Teoksessa: Seppänen-Järvelä, Riitta & Vataja, Katri (toim.) 2009. Työyhteisö uusille urille. Kehittäminen osaksi arjen työtä. WS Bookwell Oy. Juva. 13–30.

Sipari, Salla 2008. Kuntouttava arki lapsen tueksi. Kasvatuksen ja kuntoutuksen rakentaminen asiantuntijoiden keskusteluissa. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 342. Jyväskylän yliopisto.

Sipari, Salla & Mäkinen, Elisa 2012. Yhdessä rakentuva kuntoutusosaaminen. *Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Aatos-artikkelit* 6/2012. Saatavana osoitteessa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122860/AATOS_6.pdf?sequence=1 luettu: 12.11.2019.

Sipari, Salla & Vänskä, Nea & Lehtonen, Krista & Pihlava, Jari 2019. GAS-menetelmän käyttö Kelan sopeutumisvalmennuskursseilla. Kuntoutujan omat tavoitteet -tutkimus. Helsinki: Kela, Sosiaali- ja terveysturvanraportteja 20. Saatavana osoitteessa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/306805/Raportteja20.pdf?sequence=1&isAllowed=y> luettu: 11.11.2020

Smith Esfahani, Emely 2018. Merkityksellisyyden voima. Jyväskylä: Tuuma-kustannus.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2019. Tiedote: Sosiaali- ja terveysturvanpalvelujen on vastattava ihmisten tarpeisiin ja yhteiskunnan muutokseen – palvelujen uudistaminen jatkuu. Saatavana osoitteessa: https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/sosiaali-ja-terveysturvanpalvelujen-on-vastattava-ihmisten-tarpeisiin-ja-yhteiskunnan-muutokseen-palvelujen-uudistaminen-jatkuu. Luettu 14.3.2020.

Staley, Kristina 2015. 'Is it worth doing?' Measuring the impact of patient and public involvement in research. *Research Involvement Engagement*. 2015;1:6. Saatavana osoitteessa: <https://researchinvolvement.biomedcentral.com/articles/10.1186/s40900-015-0008-5> luettu:12.3.2020.

Suomen perustuslaki 1999/731, 2 §. Finlex. Saatavana osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731> luettu: 12.3.2020.

Thornton, Hazel & Edwards, Adrian & Elwyn, Glyn 2003. Evolving the multiple roles of “patients” in health care research: reflections after involvement in a trial of shared decision-making. *Health expectations* 6. 189–197.

Tempfer, Clemens B & Nowak, Peter 2011. Consumer participation and organizational development in health care: a systematic review. *Wiener klinische Wochenschrift The Central European Journal of Medicine*. 123: 408–414.

Toikko, Timo & Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistumiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Tampere University Press.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:28. Miten osaaminen näkyväksi? Kartoitus osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen rakenteista ja käytännöistä Suomessa ja valituissa kansainvälisissä verrokkimaissa. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.

Valtonen, Anu 2005. Ryhmäkeskustelut -millainen metodi? Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Tittula, Liisa (toim.) 2005. Haastattelu, tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 223–226.

Vilka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Virtanen, Petri & Suoheimo, Maria & Lamminmäki, Sara & Ahonen, Päivi & Suokas, Markku 2011. Matkaopas asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveystalvelujen kehittämiseen. Tekesin katsaus 281/2011. Saatavana osoitteessa: <https://www.businessfinland.fi/globalassets/julkaisut/matkaopas.pdf> Luettu 20.12.2019.

Whittington, Elsie 2019. Co-producing and navigating consent in participatory research with young people. *Journal of Children’s services* Vol. 14 No. 3: 205-216.

World Health Organization. 1978. Declaration of Alma-Ata. International Conference on Primary Health Care, USSR. Saatavana osoitteessa: https://www.who.int/publications/almaata_declaration_en.pdf luettu: 2.2.2020.

Tutkimushenkilötiedote kuntoutujille

Tervetuloa kehittämään kuntoutuksen soveltavaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena on kehittää tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäviä käytäntöjä kuntoutujien osallistumisen vahvistamiseksi. Tutkimuksellisen kehittämistyön toteuttamiseksi kutsutaan teitä tutkimus- ja kehittämistoimintaan osallistuneita kuntoutujia asiantuntijoina mukaan kehittämään.

Kuntoutuksen soveltava tutkimus- ja kehittämistoiminta tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää suoraan kuntoutuksen käytäntöihin. Sen avulla voidaan tutkia ja kehittää esimerkiksi kuntoutusteknologian käytettävyyttä, kuntoutusmenetelmien vaikuttavuutta tai toimintaympäristön merkitystä. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus perustuu kuntoutujien ja ammattilaisten yhteistoimintaan. Kuntoutujien ja ammattilaisten kehittäjäkumppanuus voi tapahtua esimerkiksi vertaistuki- tai kokemusasiantuntijatoiminnassa sekä kuntoutuspalveluiden ja palvelujärjestelmän kehittämisessä. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudella tarkoitetaan perinteisestä tutkimusasetelmasta poiketen, osallistujien eli kumppanien aktiivista osallistumista tutkimus- ja kehittämistyön prosessien vaiheissa

Ryhmässä tapahtuvan haastattelun aiheena on tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus eli asiat, jotka mahdollistavat aktiivisen osallistumisen kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa sekä kumppanuuden syntymisen teidän kuntoutujien näkökulmasta. Haastattelun kesto on 1 tunti.

Tutkimuksellinen kehittämistyö on osa Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Metropolia Ammattikorkeakoulun monialaisen kuntoutuksen tutkimushanketta (REcoRDI). Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman hankkeen tarkoituksena on kehittää kuntoutuksen soveltavaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan osallistuvan tutkimuskumppanuuden hyvä käytäntö sekä rakentaa osaamista ja verkostoitumista kuntoutuksen soveltavaan tutkimukseen. Kehittämistyö on osa kuntoutuksen ylemmän amk-tutkinnon opintojani Metropolia Ammattikorkeakoulussa. Tutkimussuunnitelman ovat hyväksyneet yliopettaja Salla Sipari ja fysioterapian lehtori Nea Vänskä. Teppanan fysikaalinen hoitolaitos (Eija Karppinen) on myöntänyt kehittämistyölle tutkimusluvan 23.3.2020.

Kehittämistyöhön osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja jokaisella osallistujalla on oikeus keskeyttää osallistumisensa, milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Haastattelu taltioidaan äänitelmällä. Kaikki kerättävä tieto käsitellään luottamuksellisesti eikä ketään yksittäistä henkilöä voida tunnistaa lopullisesta raportista. Tutkimusaineiston analysointiin ei osallistu ulkopuolisia henkilöitä ja kaikki taltioitu materiaali hävitetään kehittämistyön valmistuttua. Valmis työ on saatavissa elektronisena versiona Metropolia Ammattikorkeakoulun kirjaston Theseus -tietokannasta ja se löytyy myös kansitettuna koulun kirjastosta.

Annan mielelläni lisätietoa. Yhteystietoni löytyvät tämän tiedotteen alalaidasta.

Ystävällisin terveisin

Anna Kaipainen Fysioterapeutti (AMK)
sähköposti ja puhelinnumero

Tutkimushenkilötiedote kuntoutuksen ammattilaisille

Tervetuloa kehittämään kuntoutuksen soveltavaa tutkimus ja kehittämistoimintaa. Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena on kehittää tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäviä käytäntöjä kuntoutujien osallistumisen vahvistamiseksi. Tutkimuksellisen kehittämistyön toteuttamiseksi kutsutaan teitä kuntoutuksen ammattilaisia mukaan kehittämään.

Kuntoutuksen soveltava tutkimus- ja kehittämistoiminta tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää suoraan kuntoutuksen käytäntöihin. Sen avulla voidaan tutkia ja kehittää esimerkiksi kuntoutusteknologian käytettävyyttä, kuntoutusmenetelmien vaikuttavuutta tai toimintaympäristön merkitystä. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus perustuu kuntoutujien ja ammattilaisten yhteistoimintaan. Kuntoutujien ja ammattilaisten kehittäjäkumppanuus voi tapahtua esimerkiksi vertaistuki- tai kokemusasiantuntijatoiminnassa sekä kuntoutuspalveluiden ja palvelujärjestelmän kehittämisessä. Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudella tarkoitetaan perinteisestä tutkimusasetelmasta poiketen, osallistujien eli kumppanien aktiivista osallistumista tutkimus- ja kehittämistyön prosessien vaiheissa.

Ryhmässä tapahtuvan haastattelun aiheena on tutkimus- ja kehittäjäkumppanuus eli asiat, jotka edistävät kuntoutujien aktiivista osallistumista kuntoutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan teidän ammattilaisten näkökulmasta. Ryhmähaastattelu tapahtuu etäyhteydellä ja sen kesto on 1 tunti.

Tutkimuksellinen kehittämistyö on osa Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Metropolia Ammattikorkeakoulun monialaisen kuntoutuksen tutkimushanketta (REcoRDI). Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman hankkeen tarkoituksena on kehittää kuntoutuksen soveltavaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan osallistuvan tutkimuskumppanuuden hyvä käytäntö sekä rakentaa osaamista ja verkostoitumista kuntoutuksen soveltavaan tutkimukseen. Tutkimuksellinen kehittämistyö on osa kuntoutuksen ylemmän amk-tutkinnon opintojani Metropolia Ammattikorkeakoulussa. Kehittämistyön tutkimussuunnitelman ovat hyväksyneet yliopettaja Salla Sipari ja fysioterapian lehtori Nea Vänskä. Teppanan fysikaalinen hoitolaitos (Eija Karppinen) on myöntänyt kehittämistyölle tutkimusluvan (23.3.2020).

Tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen ja jokaisella osallistujalla on oikeus keskeyttää osallistumisensa, milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Haastattelu taltioidaan äänittämällä. Kaikki kerättävä tieto käsitellään luottamuksellisesti eikä ketään yksittäistä henkilöä voida tunnistaa lopullisesta raportista. Tutkimusaineiston analysointiin ei osallistu ulkopuolisia henkilöitä ja kaikki taltioitu materiaali hävitetään kehittämistyön valmistuttua. Valmis työ on saatavissa elektronisena versiona Metropolia Ammattikorkeakoulun kirjaston Theseus-tietokannasta ja se löytyy myös kansitettuna koulun kirjastosta.

Annan mielelläni lisätietoa tutkimuksellisesta kehittämistyöstä.

Ystävällisin terveisin,

Anna Kaipainen Fysioterapeutti (AMK)
Sähköposti Puhelinnumero

Kutsu ja tutkimushenkilötiedote kehittäjäverkostolle

**TERVETULOA
KEHITTÄJÄVERKOSTON TAPAAMISEEN
KESKIVIIKKONA 20.5.2020 KLO 14:00-15:15**

**Tule keskustelemaan TKI-osaamisesta
osallistuvassa tutkimuskumppanuudessa
Verkkokokous järjestetään Zoomissa**

Kehittäjäverkoston tapaaminen toteutetaan yhteiskehittelyinä,
ja yhteiskehittelyn antia hyödynnetään kuntoutuksen monialaisen TKI-toiminnan
kehittämisessä REcoRDI -hankkeessa.

Olemme hakeneet tutkimuslupaa yhteiskehittelyä varten.

Yhteiskehittelyyn osallistuminen on vapaaehtoista.

Tämän kutsun ohessa on kehittäjäverkoston tapaamista koskeva tiedote ja
tietosuojaseloste. Vahvistamalla osallistumisesi vastaamalla Sari Heleniukselle
sari.helenius@metropolia.fi 19.5. mennessä annat suostumuksesi
kehittäjäverkoston tapaamisen tuotosten käyttöön REcoRDI-hankkeessa.

Lisätietoja antavat:

REcoRDI – Monialaisen kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen vahvistaminen ekosysteemissä

TIEDOTE KEHITTÄJÄVERKOSTON TAPAAMISEEN OSALLISTUVALLE

Kutsomme sinut kehittäjäverkoston tapaamiseen. Aiheena on REcoRDI -hanke ja erityisesti TKI-osaaminen osallistuvassa tutkimuskumppanuudessa.

Tapaaminen järjestetään keskiviikkona 20.5.2020 klo 14:00–15:15 Zoom-verkkokokouksena. Verkkokokoukseen pääset linkistä: <https://www.zoom.us/j/92989122222>

REcoRDI -hankkeen tavoitteena on monialaisen kuntoutuksen soveltavan tutkimustoiminnan ja osaamisen vahvistaminen. Hankkeessa luodaan kuntoutuksen soveltavan tutkimuksen tiekartta ja digitaalinen verkkoalusta, tulevaisuudenkuntoutus.fi. REcoRDI -hanke toteutetaan Jyväskylän ammattikorkeakoulun (JAMK) ja Metropolia Ammattikorkeakoulun (Metropolia) yhteistyönä vuosina 2019–2022. Hankkeesta vastaavat Merja Rantakokko johtava tutkija, JAMK ja Salla Sipari projektipäällikkö, Metropolia.

Kehittäjäverkoston tapaaminen toteutetaan yhteiskehittelyinä, ja yhteiskehittelyn antia hyödynnetään kuntoutuksen monialaisen TKI-toiminnan kehittämisessä REcoRDI -hankkeessa. Sitä varten olemme hakeneet yhteiskehittelylle tutkimuslupaa. Keskusteluun ja yhteiskehittelyyn osallistuminen on vapaaehtoista. Sinulla on oikeus keskeyttää tai peruuttaa osallistuminen missä vaiheessa tahansa ilman mitään seuraamuksia.

Ilmoittaudu kehittäjäverkoston tapaamiseen vastaamalla _____ osoitteeseen _____@_____ .fi tiistaihin 19.5. mennessä. Vahvistamalla osallistumisesi kehittäjäverkoston tapaamiseen annat suostumukseksi yhteiskehittelyn tuotosten käyttöön kuntoutuksen monialaisen TKI-toiminnan kehittämisessä REcoRDI -hankkeessa.

Osallistujien henkilötietona kerätään vain sähköpostiosoite osallistumisilmoituksen yhteydessä. Henkilötietoa ei tulla missään vaiheessa yhdistämään yhteiskehittelyn tuotoksiin. Henkilötietoja ja kehittämisverkoston tapaamisessa tuotettua aineistoa käsitellään luottamuksellisesti henkilötietolain edellyttämällä tavalla. Kerättyä tietoa ei luovuteta tutkimusryhmän ulkopuolisille henkilöille, eikä tietoja siirretä EU:n ulkopuolelle.

Yhteiskehittelyn tulokset julkaistaan siten, ettei yksittäistä osallistujaa pystytä tunnistamaan. Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa on johtava tutkija _____ REcoRDI -hankkeen tietosuojaseloste on luettavissa saamasi sähköpostin liitteenä.

Lisätietoja kehittäjäverkoston tapaamisesta ja REcoRDI-hankkeesta antavat:

Merja Rantakokko, johtava tutkija, JAMK
Salla Sipari, projektipäällikkö, Metropolia

Koko REcoRDI -hankkeen kehittäjäiimin puolesta lämpimästi tervetuloa!

Suostumusasiakirja

Suostumus tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistumiseen

Olen saanut, lukenut ja ymmärtänyt ”Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävät käytännöt kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa” tutkimuksellista kehittämistyötä koskevan tutkimushenkilö-tiedotteen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen kehittämistyön tarkoituksesta, tietojen keräämisestä ja säilytyksestä, ja minulla on ollut mahdollisuus saada lisätietoja suullisesti.

Ymmärrän, että osallistumiseni tutkimukselliseen kehittämistyöhön on vapaaehtoista ja voin perustelematta keskeyttää osallistumiseni milloin tahansa. Keskeytyksen ilmoitan kehittämistyön tekijälle Anna Kaipaiselle joko suullisesti tai kirjallisesti. Tekijän yhteystiedot löytyvät tämän suostumuslomakkeen alalaidasta.

Suostun osallistumaan tutkimukselliseen kehittämistyöhön vapaaehtoisesti.

Paikka ja aika	Suostumuksen antajan allekirjoitus
Paikka ja aika	Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus

Anna Kaipainen

Sähköposti

Puhelinnumero

Suostumus allekirjoitetaan kahtena kappaleena, yksi suostumuksen antajalle ja yksi suostumuksen vastaanottajalle

Teemahaastattelun runko

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävien käytäntöjen ilmeneminen kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tällä hetkellä

Painotetaan kertomaan konkreettisia esimerkkejä

- KOKEMUKSET

Millainen/millaisia kokemus/kokemukset tutkimus- ja kehittäjäkumppanuudesta kuntoutuksen soveltavasta tutkimus- ja kehittämistoiminnasta?

Millainen prosessi osallistumisesi oli/kuntoutujan osallistuminen tutkimus- ja kehittäjäkumppanina kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa?

Miten koit oman aseman?

- ARVOT JA ASEENTEET

Miten kuvailisit kuntoutujan ja ammattilaisten välistä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta ja miten se toteutui kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa?

Mitkä/Millaisia arvoja ja asenteita ilmeni (kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa), jotka edistivät tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta?
→ mitä kehitettävää?

- ✓ luottamus, kunnioitus, tasavertaisuus, vastavuoroisuus, avoimuus, aktiivinen osallisuus, yksilöllinen motivaatio, vapaaehtoisuus, merkityksellisyyden tunne

- TOIMINTATAVAT

Millaisia tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäviä toimintatapoja ilmeni kuntoutuksen toiminnassa? Mitkä toimintatavat edistivät kuntoutujan osallistumista?
→ mitä hyvää ja mitä kehitettävää on edellä mainituissa toimintatavoissa

- ✓ kommunikaatio, sopimuksellisuus, yhteistyö, vastuut, yhteistoiminnallinen kehittäminen, tiedottaminen

- TOTEUTUS

Kuinka toiminnan toteutus tapahtui kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa

→ mitä edistäviä tekijöitä? Mitä kehitettävää?

- ✓ yhteinen tarve ja tavoite, kumppanuuden luomiseen käytetty aika

- KUMPPANUUSRAKENTEET

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuusrakenteiden ilmeneminen kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa

Mitkä käytännöt edistivät kuntoutujan osallistumista kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- kehittämistoiminnassa/prosessissa? (konkreettisia esimerkkejä)

Miten koet kuntoutujan aseman ja suhteen ammattilaisiin koko tutkimus/kehittämisprosessin aikana?

→ Mitä hyvää ja mitä kehitettävää on edellä mainituissa asioissa?

Mitkä asiat tai tapahtumat prosessissa edistivät kuntoutujan ja ammattilaisten välistä kumppanuutta kuntoutuksen soveltavassa tutkimus-/kehittämistoiminnassa?

→ Mitä hyvää ja mitä kehitettävää on edellä mainituissa asioissa?

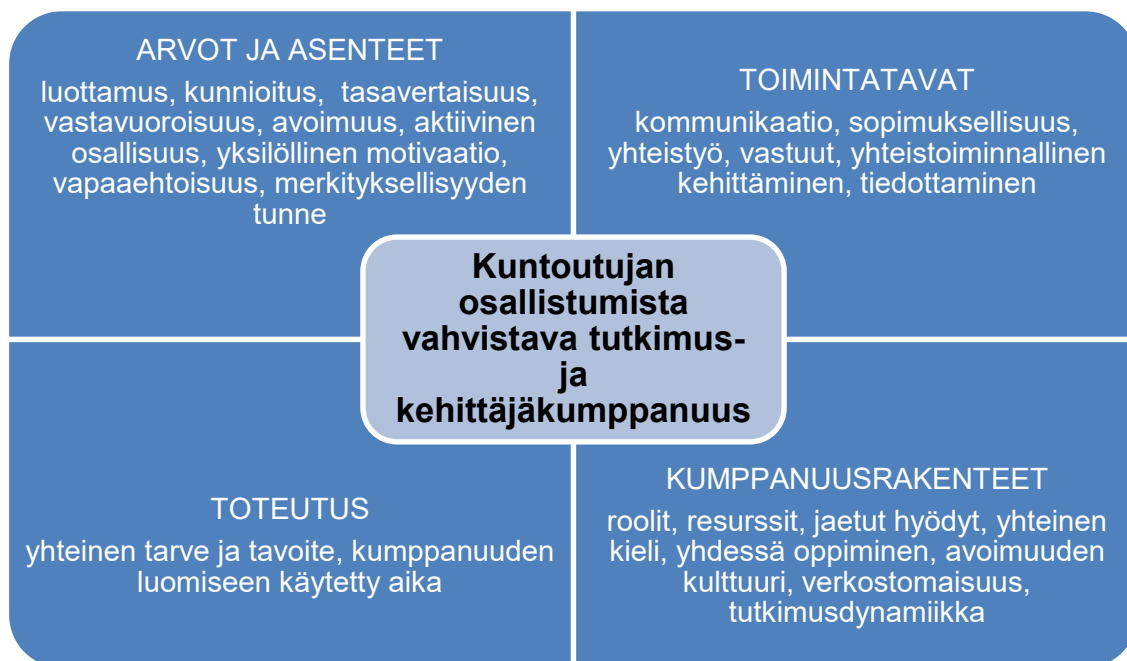
- ✓ roolit, resurssit, jaetut hyödyt, yhteinen kieli, yhdessä oppiminen, avoimuuden kulttuuri, verkostomaisuus, tutkimusdynamiikka

Tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistävät käytännöt kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tulevaisuudessa

- TUTKIMUS- JA KEHITTÄJÄKUMPPANUUTTA EDISTÄVÄT KÄYTÄNNÖT TULEVAISUUDESSA

Mitä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäviä käytäntöjä kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tarvittaisiin tulevaisuudessa? Miten tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta voisi edistää tulevaisuudessa?

- ✓ Kuntoutujan osallistumisen vahvistaminen

Synteesikuvio haastatteluiden johdantona

Esimerkki aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä

1. Analyysikysymys: Mitä tutkimus- ja kehittäjäkumppanuutta edistäviä käytäntöjä (vaiheet, menetelmät, toimintatavat) on olemassa kuntoutuksen soveltavassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa kuntoutujien näkökulmasta?

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
No kyllä se just se luottamuksen syntyminen ammattilaisten ja meidän muiden osallistujien välillä on tosi tärkeää. se toi just niin ku sitä kumppanuusmeinkiä siihen.	Luottamuksen syntyminen ammattilaisten ja muiden osallistujien välillä on tosi tärkeää. Se toi kumppanuusmeinkiä siihen.	Luottamuksen syntyminen ammattilaisten ja muiden osallistujien (kuntoutujien) välillä	Luottamuksen rakentaminen ammattilaisten ja kuntoutujien välille
Luottamus ammattilaisten ja meidän välillä oli olennaista	Luottamus ammattilaisten ja meidän välillä oli olennaista		
Sanoisinpa, että se luottamus on kaiken a ja o meidän ja sitten niin ku niiden ammattilaisten välillä oli siinä hommassa tosi hyvä	Luottamus meidän ja niiden ammattilaisten välillä oli siinä hommassa tosi hyvä		
Yhteistyötä edisti kyllä niin ku se luottamus syntyi ammattilaisiin	Yhteistyötä edisti luottamuksen syntyminen ammattilaisiin		
Kylläpä mä sanoisin, että niitä näkyviä asioita oli, että ammattilaiset oli luotettavia. No se näkyi niin, että ne oli aidosti kiinnostuneita meidän ajatuksista ja näkemyksistä ja niin ku mielipiteistä	Näkyviä asioita oli, että ammattilaiset olivat luotettavia, joka näkyi niin, että ne oli aidosti kiinnostuneita meidän ajatuksista, näkemyksistä ja mielipiteistä	Ammattilaiset ovat luotettavia, joka näkyy aitoa kiinnostuksena kuntoutujien ajatuksia, näkemymiä ja mielipiteitä kohtaan	
Luottamus toi sitä kumppanuuden tunnetta ja sitä esmerkiks niin ku loi se, että ammattilaiset piti kiinni yhteisesti suunnitelluista ja sovituisista asioista.	Luottamusta loi se, että ammattilaiset piti kiinni yhteisesti suunnitelluista ja sovituisista asioista.	Ammattilaiset pitävät kiinni yhteisesti suunnitelluista ja sovituisista asioista	
Siis, sitä luottamusta silleen ja niin ku sitä kumppanuutta loi niin ku se että huomasi että ne (ammattilaiset) piti kiinni siitä mistä sovittiin.	Luottamusta ja kumppanuutta loi kun huomasi, että (ammattilaiset) pitivät kiinni siitä mistä sovittiin		
No ehkä sen luottamuksen tunteen toi niin ku se, että ne asiat lähti eteenpäin niin kuin oli sovittu. Mikä oli kyllä niin ku tosi tärkeä juttu sen kannalta, että se oli niin ku kumppanuutta	Luottamuksen tunteen toi, että asiat lähtivät eteenpäin niin kuin oli sovittu. Mikä oli tosi tärkeä juttu kumppanuuden kannalta.	Asiat lähtevät eteenpäin sovitulla tavalla	